

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ - ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης ευχαριστούμε τους:

κ. Μιχάλη Βάκκα, διευθυντή του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου
& Πίνδου,

το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου & Πίνδου,

τον κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, Δήμαρχο Ζαγορίου,

τον κ. Γεράσιμο Παπαηλία, διευθυντή Αναπτυξιακής Ηπείρου Α.Ε.,

τον κ. Βασίλη Ζαρκάδα, δημοτικό σύμβουλο Ζαγορίου

τα Εμπορικά Επιμελητήρια Ιωαννίνων και Γρεβενών, και

τις Διευθύνσεις Αγροτικής Ανάπτυξης Περιφερειών Ηπείρου και Δυτικής
Μακεδονίας.

Η ομάδα μελέτης αποτελείται από τους:

Αντώνιο Μαζάρη, Λέκτορα Τμήματος Βιολογίας Α.Π.Θ.

Στέλλα Χρυσαλίδου, Βιολόγο MSc

Δρ. Χαρίκλεια Μινότου, Αντιπρόεδρο των βιοκαλλιεργητών των Μεσογειακών
χωρών, στέλεχος WWF Hellas

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος 1^ο

Γενικά - Εισαγωγή	Σελ. 1
1-1 Συστήματα Πιστοποίησης	Σελ. 3
1-1.A Περιγραφή Συστημάτων Πιστοποίησης	Σελ. 4
1-1.B Συστήματα AGRO	Σελ. 60
1-1.Γ Βιολογικά Προϊόντα	Σελ. 67
1-1.Δ ΠΟΠ – ΠΓΕ - ΕΠΠΕ	Σελ. 88
1-2 Φορείς Πιστοποίησης	Σελ. 97

Μέρος 2^ο

Εισαγωγή	Σελ. 118
2-1 Καταγραφή Τοπικών Προϊόντων	Σελ. 123
2-2 Προτάσεις δυνατότητας πιστοποίησης των τοπικών προϊόντων	Σελ. 144
2-3 Χορήγηση σήματος ποιότητας από τον Φορέα Διαχείρισης	Σελ. 150
Παράστημα Α – Σχέδιο Άρθρου	Σελ. 157
Παράρτημα Β - Κατάλογος δεδομένων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου	Σελ. 163
Παράρτημα Γ - Διαδικασία Διαπίστευσης από το Ε.ΣΥ.Δ.	Σελ. 179
Βιβλιογραφία	Σελ. 197

ΜΕΡΟΣ 1^ο

Γενικά – Εισαγωγή

Η ποιότητα των προϊόντων, καθώς και η πιστοποίησή τους, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο για την επιτυχία τους στις αγορές και παράγοντα αναδιάρθρωσης και αποτελεσματικότητας της παραγωγής, λόγω της εξοικονόμησης των συντελεστών παραγωγής. Η ανταγωνιστικότητα κόστους μετασχηματίζεται σε ανταγωνιστικότητα ποιότητας, καθώς η ποιότητα γίνεται απαίτηση του καταναλωτή και συμβάλλει σε «συμφωνία τιμής» (για την τιμή του προϊόντος) μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών. Οι σύγχρονες επιχειρήσεις, που στην πλειοψηφία τους είναι μικρομεσαίες, καλούνται να λειτουργήσουν σε ένα δεδομένο περιβάλλον λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, που απαιτεί μεταξύ άλλων ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική αποτελεσματικότητα και στην περιβαλλοντική προστασία.

Για την αναβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους κρίνεται πλέον αναγκαία η εφαρμογή διαχειριστικών συστημάτων από τις επιχειρήσεις. Οι διεθνώς αποδεκτές προδιαγραφές συστημάτων περιγράφονται στα πρότυπα της σειράς ISO. Παράλληλα, υπάρχουν ευρωπαϊκά (π.χ. EMAS) και ελληνικά (π.χ. AGRO) συστήματα διαχείρισης των διεργασιών παραγωγής. Τα πρότυπα αυτά περιγράφουν με κάθε λεπτομέρεια τη συστηματοποίηση των διαδικασιών που εξασφαλίζουν την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών. Οι προσδοκίες δεν είναι ίδιες για όλες τις κατηγορίες προϊόντων και αλλάζουν με την πάροδο χρόνου, δηλαδή, κάτι που χθες ήταν εξαιρετικό ή σπάνιο, σήμερα μπορεί να έχει γίνει αυτονόητο. Η επιδίωξη της ποιότητας είναι συνεχής και κανείς δεν μπορεί να πει ότι την έχει κατακτήσει μόνιμα. Η δυναμικότητα που εμφανίζουν τα συστήματα διαχείρισης, η πελατοκεντρική τους δομή και η έμφαση που δίνουν στην επιδίωξη της συνεχούς βελτίωσης, τα καθιστούν απαραίτητο εργαλείο κάθε επιχείρησης.

Η σημασία της απόκτησης πιστοποιητικού είναι διπλή: Από το ένα μέρος είναι η ουσιαστική αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχομένων από την επιχείρηση υπηρεσιών και από άλλο, η αναγνώριση του πιστοποιητικού από τους προμηθευτές και πελάτες αφού, παρέχει απτή απόδειξη για το ενδιαφέρον που επιδεικνύει η επιχείρηση για την ποιότητα και ασφάλεια των παρεχόμενων προϊόντων της και την κάλυψη των απαιτήσεων των πελατών, ως και το ενδιαφέρον της για την προστασία του περιβάλλοντος.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν περιγράφονται τα πρότυπα / σήματα πιστοποίησης, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν από τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή αρμοδιότητας του Φορέα Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου-Αώου και Πίνδου. Τα βασικά χαρακτηριστικά, τα οφέλη, οι διαδικασίες υλοποίησης και εφαρμογής των συστημάτων και απόκτησης του σήματος ή/και της πιστοποίησης περιγράφονται αναλυτικά. Το νομικό πλαίσιο παρατίθεται όπου αυτό καθορίζεται.

1-1 Συστήματα Πιστοποίησης

Στη σύγχρονη επιχειρηματική πρακτική προκύπτει ανάγκη για εναρμόνιση των επιχειρήσεων και οργανισμών με βάση Διεθνή Πρότυπα - Συστήματα Διαχείρισης, που πιστοποιούν σε πελάτες και ενδιαφερόμενους φορείς την ικανότητα παροχής προϊόντων απόλυτα συμμορφούμενων με τις απαιτήσεις παραγωγής και διάθεσης. Επιπλέον, οι εταιρείες καλούνται να δρουν σύμφωνα με οδηγίες που απορρέουν από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία.

Προκειμένου μία επιχείρηση να είναι πραγματικά αποτελεσματική και αποδοτική, θα πρέπει να διαχειρίζεται «τον τρόπο με τον οποίο κάνει τη δουλειά της» μέσω ενός Συστήματος. Αυτό διασφαλίζει ότι τίποτε σημαντικό δεν παραλείπεται και ότι είναι ξεκάθαρο τι κάνει ο καθένας, πότε, πώς, γιατί και πού.

Γιατί ένα Σύστημα Πιστοποίησης;

Ένα Σύστημα Πιστοποίησης αποτελεί ένα από τα πλέον κατάλληλα εργαλεία που μπορεί να έχει στη διάθεσή του ένας Οργανισμός. Ένα εργαλείο, όμως, το οποίο πρέπει να χρησιμοποιηθεί σωστά, από τους κατάλληλους χρήστες και με τον κατάλληλο τρόπο, ώστε να μπορεί να αποδώσει αποτελεσματικά για τη χρήση την οποία έχει δημιουργηθεί και προορίζεται.

Δανειζόμενοι την τεχνική ορολογία του ΕΛΟΤ EN ISO 9000:2001 «Συστήματα Διαχείρισης της Ποιότητας – Θεμελιώδεις Αρχές και Λεξιλόγιο» το Σύστημα Διαχείρισης αποτελεί ένα "σύνολο αλληλοσχετιζόμενων ή αλληλοεπιδρώντων στοιχείων για την καθιέρωση Πολιτικής και Αντικειμενικών σκοπών, καθώς και για την επίτευξη των σκοπών αυτών".

Στο χώρο των Συστημάτων Διαχείρισης (Management Systems) έχει αναπτυχθεί ένα σύνολο προτύπων και προδιαγραφών διαθέσιμων προς εφαρμογή. Η εφαρμογή αυτών γενικά είναι εθελοντική / προαιρετική, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε κάποιο νομομοποιητικό ή κανονιστικό έγγραφο.

1-1.A Περιγραφή Συστημάτων Πιστοποίησης

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

❖ ISO 9001:2008

Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας

Τι είναι;

Το ISO 9001:2008 έχει εκπονηθεί από το Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) και είναι ένα διεθνές πρότυπο στο οποίο καθορίζονται οι γενικές απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης ποιότητας με τις οποίες θα πρέπει να συμμορφώνονται οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να αποδεικνύουν την ικανότητα τους να παρέχουν προϊόντα ή/και υπηρεσίες που ικανοποιούν τις απαιτήσεις των πελατών και της νομοθεσίας.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το ISO 9001:2008 μπορεί να εφαρμοσθεί από όλες τις επιχειρήσεις και οργανισμούς (ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα) ανεξάρτητα από τον τύπο, το μέγεθος και τη δραστηριότητα τους, οι οποίες επιδιώκουν να αυξήσουν την ικανοποίηση των πελατών τους για τα παρεχόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες διαμέσου της εφαρμογής ενός συστήματος διαχείρισης ποιότητας.

Πώς υλοποιείται;

Το σύστημα διαχείρισης ποιότητας κατά ISO 9001:2008 αναπτύσσεται ακολουθώντας τις εξής φάσεις:

- Προσδιορισμός των νομικών και κανονιστικών απαιτήσεων για τα παρεχόμενα προϊόντα/υπηρεσίες
- Αξιολόγηση της συμμόρφωσης των υφιστάμενων διαδικασιών διαχείρισης και των αρχείων της επιχείρησης με τις απαιτήσεις του προτύπου
- Αναθεώρηση των υφιστάμενων διαδικασιών και αρχείων στις περιπτώσεις όπου υπάρχει απόκλιση από τις απαιτήσεις του προτύπου και εισαγωγή νέων διαδικασιών και αρχείων στις περιπτώσεις όπου υπάρχει πλήρης έλλειψη
- Εκπαίδευση προσωπικού στις απαιτήσεις του συστήματος
- Εφαρμογή του συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κριθεί απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Οι παράγοντες που πιθανόν να επηρεάσουν το βαθμό δυσκολίας στην εφαρμογή του συστήματος είναι το είδος και το μέγεθος της επιχείρησης, η πολυπλοκότητα των διαδικασιών και η εξοικείωση του προσωπικού στην τήρηση του συστήματος.

Ειδικά για μία επιχείρηση που παράγει ή διακινεί προϊόν το οποίο εμπίπτει στις απαιτήσεις της νομοθεσίας περί σήμανσης CE θα απαιτηθεί αντίστοιχα είτε η πιστοποίηση του παραγόμενου προϊόντος με CE είτε η διακίνηση πιστοποιημένων προϊόντων.

Η συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο κρίνεται χρήσιμη προκειμένου να αναπτυχθεί ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης το οποίο θα καλύπτει τις απαιτήσεις του προτύπου.

Το ISO 9001:2008 μπορεί να συνδυασθεί και με άλλα πρότυπα που πιθανόν να εφαρμόζει ή να επιδιώκει να εφαρμόσει η επιχείρηση έτσι ώστε να καθιερωθεί ένα κοινό σύστημα διαχείρισης.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα οι οποίοι είναι διαπιστευμένοι από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ) ή από άλλους ισάξιους φορείς για την έκδοση σχετικών πιστοποιητικών ανάλογα με τη δραστηριότητα της επιχείρησης.

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης σε σχέση με τη λειτουργία της και τα παρεχόμενα προϊόντα/υπηρεσίες, αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης σε σχέση με τις απαιτήσεις του προτύπου καθώς και αξιολόγηση της εφαρμογής του.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της αξιολόγησης ο Φορέας Πιστοποίησης εκδίδει Πιστοποιητικό Συμμόρφωσης τριετούς διάρκειας ενώ σε περίπτωση σημαντικών αποκλίσεων ορίζονται οι διορθωτικές ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν από την επιχείρηση πριν την έκδοση του Πιστοποιητικού. Οι μη σημαντικές αποκλίσεις θα πρέπει να διευθετηθούν μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

Το Πιστοποιητικό διατηρείται σε ισχύ εφόσον διενεργούνται προγραμματισμένες περιοδικές αξιολογήσεις από το Φορέα Πιστοποίησης τουλάχιστον σε ετήσια βάση στις οποίες επιβεβαιώνεται η διατήρηση της συμμόρφωσης με τις καθορισμένες απαιτήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Οι κύριοι λόγοι που ωθούν τις επιχειρήσεις να πιστοποιηθούν κατά ISO 9001:2008 είναι:

- Ο ανταγωνισμός και οι απαιτήσεις των πελατών
- Η οργάνωση των τμημάτων της επιχείρησης και η τυποποίηση των διαδικασιών προκειμένου να περιορίζονται τα λάθη και οι αστοχίες
- Η βελτίωση της απόδοσης του προσωπικού
- Η ενίσχυση των μέσων για την προσπάθεια ικανοποίησης των πελατών

- Η ανάπτυξη εμπορικών συναλλαγών με πελάτες ή και προμηθευτές οι οποίοι επιθυμούν συνεργασίες με πιστοποιημένες επιχειρήσεις ως προς ISO 9001:2008
- Η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας σχετικά με την εφαρμογή συστήματος διαχείρισης ποιότητας (ανάλογα με τη δραστηριότητα της επιχείρησης)
- Η δυνατότητα συμμετοχής σε διαγωνισμούς του Δημοσίου στους οποίους το Πιστοποιητικό ISO 9001:2008 περιλαμβάνεται στα απαιτούμενα δικαιολογητικά συμμετοχής

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο τελικός χρόνος για την ανάπτυξη και πιστοποίηση του συστήματος διαχείρισης ποιότητας διαφοροποιείται για κάθε επιχείρηση σε σχέση με το βαθμό συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας, το επίπεδο οργάνωσης, το μέγεθος, την πολυπλοκότητα των διεργασιών και τη συμμετοχή του προσωπικού. Ο απαιτούμενος χρόνος για μικρές επιχειρήσεις κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 1 και 3 μηνών.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ & ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

❖ OHSAS 18001:2007/ΕΛΟΤ1801:2008

Συστήματα Διαχείρισης Εργασιακής Ασφάλειας και Υγιεινής

Τι είναι;

Το ΕΛΟΤ 1801:2008 και το ΟHSAS 18001:2007 είναι δύο ισοδύναμα πρότυπα τα οποία καθορίζουν τις γενικές απαιτήσεις που πρέπει να καλύπτονται από τις επιχειρήσεις για την ανάπτυξη ενός συστήματος διαχείρισης προκειμένου να αναγνωρίζονται και να περιορίζονται οι επαγγελματικοί κίνδυνοι για τους εργαζόμενους και το ευρύτερο κοινό που ενδεχομένως επηρεάζεται. Τα πρότυπα αφορούν στην υγεία και στην ασφάλεια κατά την εργασία και όχι στην ασφάλεια των προϊόντων ή των διεργασιών.

Το πρότυπο ΟHSAS 18001:2007 δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα συνολικής προσπάθειας από εθνικούς οργανισμούς εκδόσεων τυποποιητικών προδιαγραφών, φορείς πιστοποίησης και εξειδικευμένους συμβούλους και αποτέλεσε τη βάση για την έκδοση του ΕΛΟΤ 1801:2008 από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

Σε ποιους απευθύνεται;

Τα ΕΛΟΤ 1801:2008 / ΟHSAS 18001:2007 μπορούν να εφαρμοσθούν από όλες τις επιχειρήσεις και οργανισμούς (ιδιωτικού ή δημοσίου χαρακτήρα) ανεξάρτητα από τον κλάδο, τον τύπο και το μέγεθος, ενώ είναι περισσότερο απαραίτητο σε επιχειρήσεις που λόγω της δραστηριότητας τους οι επαγγελματικοί κίνδυνοι είναι περισσότεροι και πιο σοβαροί.

Πώς υλοποιείται;

Η ανάπτυξη του συστήματος ακολουθεί τις εξής φάσεις:

- Προσδιορισμός των νομικών απαιτήσεων που διέπουν τη δραστηριότητα της επιχείρησης, των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού, σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων και καθορισμός του τρόπου διόρθωσης των ενδεχόμενων αποκλίσεων
- Αναγνώριση και αξιολόγηση των κινδύνων που αφορούν στην υγεία και στην ασφάλεια των εργαζομένων

- Καθορισμός του τρόπου αντιμετώπισης των κινδύνων και των μέτρων προστασίας για τους εργαζομένους
- Καθιέρωση διαδικασιών και δημιουργία αρχείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου
- Εκπαίδευση των εργαζομένων στις απαιτήσεις του συστήματος και στους κανόνες υγείας και ασφάλειας κατά την εργασία
- Εφαρμογή του συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Η εφαρμογή του συστήματος απαιτεί τη συμμόρφωση της επιχείρησης με την ισχύουσα Ελληνική νομοθεσία σε θέματα υγείας και ασφάλειας κατά την εργασία.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν το βαθμό δυσκολίας στην εφαρμογή του συστήματος είναι η δραστηριότητα και το μέγεθος της επιχείρησης, η πολυπλοκότητα των διαδικασιών και η εξοικείωση των εργαζομένων στην τήρηση των απαιτούμενων προληπτικών μέτρων σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια.

Η συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο είναι απαραίτητη προκειμένου να αναπτυχθεί ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης το οποίο θα καλύπτει τις απαιτήσεις του προτύπου και θα διασφαλίζει την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Τα ΕΛΟΤ 1801:2008 / OHSAS 18001:2007 μπορούν να συνδυασθούν και με άλλα πρότυπα που πιθανόν να εφαρμόζει ή να επιδιώκει να εφαρμόσει η επιχείρηση έτσι ώστε να καθιερωθεί ένα κοινό σύστημα διαχείρισης.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Αρμόδιοι για την πιστοποίηση των επιχειρήσεων κατά ΕΛΟΤ 1801:2008 / OHSAS 18001:2007 είναι οι διαπιστευμένοι φορείς από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ).

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομικές απαιτήσεις που αφορούν στην υγεία και ασφάλεια κατά την εργασία, αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης σε σχέση με τις απαιτήσεις του προτύπου καθώς και αξιολόγηση της εφαρμογής του.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της αξιολόγησης ο Φορέας Πιστοποίησης εκδίδει Πιστοποιητικό Συμμόρφωσης τριετούς διάρκειας, ενώ σε περίπτωση σημαντικών αποκλίσεων ορίζονται οι διορθωτικές ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν από την επιχείρηση πριν την έκδοση του Πιστοποιητικού. Για τις μη σημαντικές αποκλίσεις η επιχείρηση θα πρέπει να πραγματοποιήσει διορθωτικές ενέργειες μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

Το Πιστοποιητικό διατηρείται σε ισχύ εφόσον διενεργούνται προγραμματισμένες περιοδικές αξιολογήσεις από το Φορέα Πιστοποίησης τουλάχιστον σε ετήσια βάση προκειμένου να ελεγχθεί η διατήρηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις καθορισμένες απαιτήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Ανάμεσα στα οφέλη που μπορεί να έχει μία επιχείρηση από την πιστοποίηση της ως προς ΕΛΟΤ 1801:2008 / OHSAS 18001:2007 είναι:

- Η συμμόρφωση της επιχείρησης με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας
- Η προστασία των εργαζομένων από εργασιακούς κινδύνους παρέχοντας τους τη δυνατότητα να απασχολούνται σε ένα ασφαλές περιβάλλον εργασίας
- Η μείωση της πιθανότητας εμφάνισης εργατικού ατυχήματος και ασθενειών

- Η μείωση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων από ενδεχόμενο εργατικό ατύχημα και ασθένεια
- Η ανάπτυξη εμπορικών συναλλαγών με πελάτες οι οποίοι επιθυμούν συνεργασίες με πιστοποιημένες επιχειρήσεις κατά ΕΛΟΤ 1801:2008 / OHSAS 18001:2007
- Η ενίσχυση του κύρους της επιχείρησης

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο απαιτούμενος χρόνος για την ανάπτυξη του συστήματος και την πιστοποίηση επηρεάζεται για κάθε επιχείρηση από παράγοντες όπως το είδος της δραστηριότητας, το μέγεθος, ο βαθμός συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας, η καταλληλότητα των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού, το επίπεδο οργάνωσης και η συμμετοχή των εργαζομένων. Για μικρές επιχειρήσεις που καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις και διαθέτουν κατάλληλες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό ο χρόνος κυμαίνεται από 1 έως 4 μήνες.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

❖ HACCP

Βασικές Διαδικασίες και Προγράμματα για την Ασφάλεια των Τροφίμων

Τι είναι;

Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP), ή όπως μεταφράζεται στα Ελληνικά, Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου είναι μία συστηματική προσέγγιση η οποία βασίζεται στις αρχές του Codex Alimentarius (Κώδικας

Τροφίμων) και έχει στόχο τον προσδιορισμό των βασικών σημείων (Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου) για την πρόληψη, περιορισμό ή εξάλειψη όλων των πιθανών φυσικών, χημικών και βιολογικών κινδύνων που δύναται να εμφανιστούν σε ένα τρόφιμο κατά την παραγωγική του διαδικασία.

Σε ποιους απευθύνεται;

Απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις και οργανισμούς (ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα), ανεξαρτήτου μεγέθους, που απασχολούνται με την παραγωγή, τη μεταποίηση, τη συσκευασία, την αποθήκευση, τη μεταφορά και τη διάθεση προς πώληση τροφίμων και ζωοτροφών. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και ειδικότερα τον [Κανονισμό 852/2004](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, είναι σαφής η υποχρέωση κάθε επιχείρησης που Παράγει, Εμπορεύεται ή Διακινεί Τρόφιμα να εφαρμόζει Σύστημα HACCP, ώστε να διασφαλίζεται η παροχή ασφαλών τροφίμων στον τελικό καταναλωτή.

Πώς υλοποιείται;

Η διαδικασία ανάπτυξης συνοψίζεται στα ακόλουθα βασικά στάδια:

- Αξιολόγηση και βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των διεθνών κανόνων ασφαλείας των τροφίμων
- Συγκρότηση ομάδας HACCP που θα έχει τη γνώση και την εμπειρία για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος HACCP
- Περιγραφή του προϊόντος και προσδιορισμός της αναμενόμενης χρήσης του
- Σχεδιασμός διαγράμματος ροής το οποίο περιλαμβάνει όλα τα στάδια παραγωγής του προϊόντος
- Επαλήθευση του διαγράμματος ροής κατά τη διαδικασία παραγωγής

- Αναγνώριση και αξιολόγηση όλων των πιθανών κινδύνων που δύναται να εμφανιστούν και προσδιορισμός προληπτικών μέτρων για τον έλεγχο αυτών
- Προσδιορισμός των σημείων εκείνων που ο έλεγχος είναι απαραίτητος για τον περιορισμό εντός αποδεκτών επιπέδων των κινδύνων που δύναται να εμφανιστούν (CCPs: Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου)
- Καθορισμός των κρίσιμων ορίων, τα οποία πρέπει να τηρούνται, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι κάθε CCP βρίσκεται υπό έλεγχο
- Εγκατάσταση συστήματος παρακολούθησης για κάθε CCP
- Καθιέρωση διορθωτικών ενεργειών που υλοποιούνται σε περίπτωση που το σύστημα παρακολούθησης δείχνει ότι ένα συγκεκριμένο CCP βρίσκεται εκτός ελέγχου
- Προσδιορισμός των διαδικασιών επαλήθευσης, που επιβεβαιώνουν ότι το σύστημα HACCP λειτουργεί αποτελεσματικά
- Εγκατάσταση ενός αποτελεσματικού συστήματος αρχειοθέτησης και καταγραφής του συστήματος HACCP
- Εκπαίδευση προσωπικού

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Παρόλο που η ανάπτυξη ενός συστήματος HACCP απαιτεί τη συμμετοχή ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού ή τη συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο, η εφαρμογή του μπορεί να είναι αρκετά εύκολη. Τα συστήματα HACCP είναι τα πιο ευέλικτα συστήματα διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων και μπορούν να εφαρμοστούν και από πολύ μικρές επιχειρήσεις παρέχοντας τη δυνατότητα της διατήρησης ακόμα και του παραδοσιακού χαρακτήρα κατά την παραγωγή.

Τι οφέλη έχει;

Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων το εφαρμόζει για να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας. Ένα σημαντικό μέρος το εφαρμόζει για να βελτιώσει τις συνθήκες παραγωγής και για να μειώσει τις πιθανότητες διάθεσης μη ασφαλών τροφίμων. Πλέον ένα μικρό ποσοστό επιχειρήσεων το κάνει για να εντυπωσιάσει του πελάτες της.

Τα πιο σημαντικά οφέλη θα είναι η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας, ενώ παράλληλα θα έχετε ένα μέσο που θα σας βοηθήσει στην εφαρμογή των διεθνών κανόνων υγιεινής πρακτικής και στην επίτευξη ενός υψηλότερου επιπέδου ασφάλειας τροφίμων.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης οι οποίοι κατόπιν αξιολόγησης του συστήματος και των τεκμηρίων εφαρμογής του (αρχεία του HACCP) εκδίδουν, εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις της νομοθεσίας ή/και του Codex Alimentarius, Πιστοποιητικό (βεβαίωση εφαρμογής) το οποίο βεβαιώνει πως η επιχείρηση εφαρμόζει σύστημα HACCP είτε σύμφωνα με κάποιον κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε σύμφωνα με τις συστάσεις του Codex Alimentarius. Δυστυχώς δεν υπάρχουν διαπιστευμένοι φορείς για την έκδοση πιστοποιητικών HACCP τα οποία έχουν την αξία μίας απλής βεβαίωσης και επομένως, οι επιχειρήσεις οι οποίες αναζητούν υψηλότερες απαιτήσεις θα πρέπει να προσανατολιστούν σε κάποιο άλλο σύστημα διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων.

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης και εγκατάστασης εξαρτάται από την πολυπλοκότητα των διεργασιών της επιχείρησης, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και βέβαια την κατάσταση της υλικοτεχνικής υποδομής της. Για μικρές επιχειρήσεις με μικρό αριθμό ατόμων, απλές διεργασίες διαχείρισης των τροφίμων,

που δεν απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην υλικοτεχνική υποδομή, ο χρόνος κυμαίνεται από 1 εβδομάδα έως 2 μήνες.

❖ **ISO 22000:2005**

Σύστημα Διαχείρισης Ασφάλειας Τροφίμων για τις Επιχειρήσεις της Αλυσίδας των Τροφίμων

Τι είναι;

Το ISO 22000:2005 είναι ένα πρότυπο το οποίο εκπονήθηκε από το Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) και προδιαγράφει τις απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούν οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην αλυσίδα των τροφίμων ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια των προϊόντων τους από την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση.

Το Διεθνές αυτό πρότυπο αντιμετωπίζει μόνο θέματα ασφάλειας τροφίμων και στην ουσία αποτελεί την εξέλιξη των αρχών HACCP καθιερώνοντας ως επιπλέον βασικά στοιχεία:

- την ύπαρξη βασικών συνθηκών και δραστηριοτήτων για τη διατήρηση κατάλληλου υγιεινού περιβάλλοντος (προαπαιτούμενα)
- την καθιέρωση διαδικασιών για την αποτελεσματική διαχείριση και επικαιροποίηση του συστήματος
- την αποτελεσματική επικοινωνία των επιχειρήσεων στην αλυσίδα των τροφίμων με προμηθευτές, καταναλωτές, συμβούλους, αρμόδιες αρχές και κάθε οργανισμό που μπορεί να επηρεάζει το σύστημα διαχείρισης της επιχείρησης

Σε ποιους απευθύνεται;

Το ISO 22000:2005 απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις και οργανισμούς (ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα) της αλυσίδας των τροφίμων και των ζωοτροφών συμπεριλαμβάνοντας τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, τους υπεργολάβους και τους προμηθευτές εξοπλισμού, συσκευασίας, καθαριστικών, υλικών συσκευασίας και άλλων υλικών που μπορεί να έλθουν σε επαφή με τα τρόφιμα ή τις ζωοτροφές.

Ταιριάζει κυρίως στις επιχειρήσεις των παραπάνω κλάδων που επιδιώκουν να εφαρμόσουν, πέραν των νομικών απαιτήσεων, ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης της ασφάλειας τροφίμων και να αποκτήσουν Πιστοποιητικό Συμμόρφωσης από Διαπιστευμένο Φορέα.

Πώς υλοποιείται;

Στο ISO 22000:2005 ενσωματώνονται οι αρχές HACCP και επομένως τα βήματα εφαρμογής είναι παρόμοια με αυτά του HACCP:

- Αξιολόγηση και βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των διεθνών κανόνων ασφάλειας των τροφίμων και καθορισμός των προαπαιτούμενων (PRPs)
- Συγκρότηση ομάδας ασφάλειας τροφίμων που θα έχει τη γνώση και την εμπειρία για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος και ορισμός επικεφαλής ομάδας
- Περιγραφή των α' υλών, των συστατικών και των υλικών σε επαφή με τα τρόφιμα
- Περιγραφή προϊόντος και προσδιορισμός της αναμενόμενης και ακούσιας χρήσης του
- Σχεδιασμός διαγράμματος ροής το οποίο περιλαμβάνει όλα τα στάδια παραγωγής του προϊόντος
- Επαλήθευση του διαγράμματος ροής κατά τη διαδικασία παραγωγής

- Αναγνώριση και αξιολόγηση όλων των πιθανών κινδύνων που δύναται να εμφανιστούν
- Προσδιορισμός των προληπτικών μέτρων που είναι απαραίτητα για την πρόληψη ή περιορισμό εντός αποδεκτών επιπέδων των κινδύνων και κατηγοριοποίηση τους σε προαπαιτούμενα προγράμματα (OPRPs) και κρίσιμα σημεία ελέγχου (CCPs)
- Καθορισμός κρίσιμων ορίων για κάθε CCP, η τήρηση των οποίων θα εξασφαλίζει ότι το CCP βρίσκεται υπό έλεγχο
- Εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης των CCPs και OPRPs
- Καθιέρωση διορθώσεων και διορθωτικών ενεργειών που υλοποιούνται σε περίπτωση που τα συστήματα παρακολούθησης δείχνουν ότι ένα συγκεκριμένο CCP ή OPRP βρίσκεται εκτός ελέγχου
- Προσδιορισμός των διαδικασιών επαλήθευσης και επικύρωσης του συστήματος
- Καθιέρωση επιπρόσθετων διαδικασιών που έχουν στόχο να βοηθήσουν στην αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος
- Εγκατάσταση ενός αποτελεσματικού συστήματος αρχειοθέτησης και καταγραφής του συστήματος
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Επικύρωση και εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Το παρόν πρότυπο μπορεί να εφαρμοστεί ως ανεξάρτητο, αλλά και ως τμήμα άλλων συστημάτων διαχείρισης που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση.

Ο βαθμός δυσκολίας εξαρτάται από την πολυπλοκότητα των διεργασιών της επιχείρησης, από το διαθέσιμο προσωπικό και από τη συμμετοχή της επιχείρησης κατά τη διαδικασία της ανάπτυξης. Η ανάπτυξη του συστήματος απαιτεί τη συμμετοχή εξειδικευμένου συμβούλου ή την εκπαίδευση προσωπικού της επιχείρησης καταρτισμένο στην ασφάλεια τροφίμων.

Γενικά, η εξοικείωση στην ανάπτυξη συστημάτων που πλέον διακρίνει εξειδικευμένους συμβούλους έχει συμβάλει στην ανάπτυξη λειτουργικών συστημάτων που εφαρμόζονται εύκολα από επιχειρήσεις ανεξαρτήτου μεγέθους.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα, οι οποίοι είναι διαπιστευμένοι από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ) ή από άλλους ισάξιους φορείς για την έκδοση σχετικών πιστοποιητικών ανάλογα με τη δραστηριότητα.

Κατά κύριο λόγο, η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αρχικά αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν την ασφάλεια των προϊόντων της, αξιολόγηση της υλικοτεχνικής υποδομής και αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων. Κατόπιν θετικής εισήγησης ή κάλυψη των αποκλίσεων που τυχόν εντοπισθούν από το φορέα, διεξάγεται η αξιολόγηση της εφαρμογής του συστήματος.

Εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις του προτύπου εκδίδεται το Πιστοποιητικό από το Φορέα Πιστοποίησης, ενώ σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται για τις σημαντικές οι διορθωτικές ενέργειες και κατόπιν ολοκλήρωσης τους εκδίδεται το Πιστοποιητικό. Τις μη σημαντικές αποκλίσεις η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τις διευθετήσει μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

Το Πιστοποιητικό ισχύει για τρία χρόνια με την προϋπόθεση πως θα καλύπτονται οι απαιτήσεις του προτύπου ISO 22000:2005 και αυτή η συμμόρφωση θα επιβεβαιώνεται από το Φορέα Πιστοποίησης με ετήσιες συνήθως αξιολογήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Οι κύριοι λόγοι οι οποίοι ωθούν τις επιχειρήσεις στην πιστοποίηση ενός συστήματος ISO 22000:2005 είναι:

- Ο ανταγωνισμός και οι απαιτήσεις των πελατών
- Η απόκτηση ενός «διαπιστευμένου» Πιστοποιητικού Συμμόρφωσης
- Αναδιάρθρωση της επιχείρησης
- Η συμμετοχή σε διαγωνισμούς δημοσίων φορέων στους οποίους σχετικά πιστοποιητικά περιλαμβάνονται στα απαιτούμενα δικαιολογητικά

Πλέον των παραπάνω λόγων, η προστιθέμενη αξία που μπορεί να επιφέρει ένα «τρίτο μάτι» με την εφαρμογή και πιστοποίηση ενός συστήματος μπορεί να αποτελέσει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας και των συνθηκών διαχείρισης των τροφίμων μιας επιχείρησης.

Σε περίπτωση που η πιστοποίηση του συστήματος δεν είναι απαραίτητη για εσάς, πιθανότατα, να σας ταιριάζει καλύτερα το βασικό σύστημα HACCP.

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης, εγκατάστασης και πιστοποίησης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διεργασιών της επιχείρησης, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που δεν απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην υλικοτεχνική υποδομή και καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος κυμαίνεται από 1 έως 6 μήνες.

❖ **FSSC 22000**

Σχήμα Πιστοποίησης για τις Επιχειρήσεις της Αλυσίδας των Τροφίμων

Τι είναι;

Το FSSC 22000 δημιουργήθηκε από το μη κερδοσκοπικό οργανισμό FSSC (Food System Safety Certification) και αποτελεί ένα σχήμα πιστοποίησης με βασικά στοιχεία το ISO 22000:2005 και το PAS 220:2008.

Το PAS 220:2008 συντάχθηκε από το Εθνικό Ινστιτούτο της Μ. Βρετανίας (BSI) με τη συμβολή κορυφαίων εταιρειών παραγωγής και εμπορίας τροφίμων όπως η Danone, Kraft Foods, Unilever και η Nestle ως υποστηρικτικό υλικό του ISO 22000:2005. Ο σκοπός ήταν να καθορίσει συγκεκριμένες απαιτήσεις για τις βασικές συνθήκες και δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση κατάλληλου υγιεινού περιβάλλοντος, γνωστά ως προαπαιτούμενα (PRPs), τα οποία στο ISO 22000:2005 αναφέρονται ως μέτρα προς αξιολόγηση.

Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε ένα σχήμα πιστοποίησης για επιχειρήσεις τροφίμων το οποίο αναγνωρίστηκε από τον οργανισμό GFSI (Global Food Safety Initiative) ως ισοδύναμο με άλλα αντίστοιχα σχήματα όπως το BRC Standard for Food, το IFS Food Standard και το SQF 2000 Code.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το FSSC 22000 απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις της αλυσίδας των τροφίμων που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, επεξεργασία ή/και τυποποίηση των τροφίμων, πλην της πρωτογενούς παραγωγής, και ταιριάζει κυρίως στις επιχειρήσεις που λόγω των εξαγωγικών τους δραστηριοτήτων επιθυμούν να πιστοποιηθούν με ένα σχήμα αποδεκτό από κορυφαίες εταιρείες τροφίμων σε όλο τον κόσμο. Απευθύνεται επίσης στις επιχειρήσεις που η υλικοτεχνικής τους υποδομή είναι ένα από τα δυνατά τους σημεία και επιδιώκουν να ξεχωρίσουν

λαμβάνοντας πιο απαιτητικά μέτρα για τη διασφάλιση της ασφάλειας των προϊόντων τους.

Πώς υλοποιείται;

Το FSSC 22000 αναπτύσσεται ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

- Καθιέρωση διαχειριστικών διαδικασιών που απαιτούνται από το ISO 22000:2005
- Αξιολόγηση και βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής, καθώς και των συνθηκών και διεργασιών παραγωγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των προαπαιτούμενων (PRPs) όπως καθορίζονται στο PAS 220:2008
- Συγκρότηση ομάδας ασφάλειας τροφίμων που θα έχει τη γνώση και την εμπειρία για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος και ορισμός επικεφαλής ομάδας
- Περιγραφή των α' υλών, των συστατικών και των υλικών σε επαφή με τα τρόφιμα
- Περιγραφή προϊόντος και προσδιορισμός της αναμενόμενης και ακούσιας χρήσης του
- Σχεδιασμός διαγράμματος ροής το οποίο περιλαμβάνει όλα τα στάδια παραγωγής του προϊόντος
- Επαλήθευση του διαγράμματος ροής κατά τη διαδικασία παραγωγής
- Αναγνώριση και αξιολόγηση όλων των πιθανών κινδύνων που δύναται να εμφανιστούν
- Προσδιορισμός των προληπτικών μέτρων που είναι απαραίτητα για την πρόληψη ή περιορισμό εντός αποδεκτών επιπέδων των κινδύνων και κατηγοριοποίηση τους σε προαπαιτούμενα προγράμματα (OPRPs) και κρίσιμα σημεία ελέγχου (CCPs)

- Καθορισμός κρίσιμων ορίων για κάθε CCP, η τήρηση των οποίων θα εξασφαλίζει ότι το CCP βρίσκεται υπό έλεγχο
- Εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης των CCPs και OPRPs
- Καθιέρωση διορθώσεων και διορθωτικών ενεργειών που υλοποιούνται σε περίπτωση που τα συστήματα παρακολούθησης δείχνουν ότι ένα συγκεκριμένο CCP ή OPRP βρίσκεται εκτός ελέγχου
- Προσδιορισμός των διαδικασιών επαλήθευσης και επικύρωσης του συστήματος
- Καθιέρωση επιπρόσθετων διαδικασιών που έχουν στόχο να βοηθήσουν στην αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για το PAS 220:2008
- Εγκατάσταση ενός αποτελεσματικού συστήματος αρχειοθέτησης και καταγραφής του συστήματος
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Επικύρωση και εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Όπως και τα περισσότερα συστήματα διαχείρισης, το παρόν σύστημα μπορεί να εφαρμοστεί ως ανεξάρτητο, αλλά και ως τμήμα άλλων συστημάτων διαχείρισης που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση.

Οι επιχειρήσεις που ήδη εφαρμόζουν το ISO 22000:2005, δε θα δυσκολευτούν να επιτύχουν αποτελεσματική εφαρμογή του FSSC 22000 εφόσον η υλικοτεχνική τους υποδομή είναι ένα από τα δυνατά τους σημεία. Οι επιχειρήσεις που ήδη εφαρμόζουν BRC Standard for Food, IFS Food Standard ή SQF 2000 Code θα βρουν

το FSSC 22000 περισσότερο προσανατολισμένο στην ασφάλεια των τροφίμων, παρά στην ποιότητα και θα μπορέσουν να το υιοθετήσουν χωρίς δυσκολίες.

Για τις επιχειρήσεις που δεν εφαρμόζουν σύστημα είναι απαραίτητη η συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο ή η εκπαίδευση προσωπικού της επιχείρησης καταρτισμένο στην ασφάλεια των τροφίμων. Η επιλογή του συμβούλου θα σας βοηθήσει να αναπτύξετε ένα λειτουργικό σύστημα, εύκολα εφαρμόσιμο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αρχικά αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν στην ασφάλεια των προϊόντων της, αξιολόγηση της υλικοτεχνικής υποδομής και αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων. Κατόπιν θετικής εισήγησης ή κάλυψη των αποκλίσεων που τυχόν εντοπισθούν από το Φορέα Πιστοποίησης, διεξάγεται η αξιολόγηση της εφαρμογής του συστήματος.

Εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις του προτύπου εκδίδεται το Πιστοποιητικό από το Φορέα Πιστοποίησης, ενώ σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται για τις σημαντικές οι διορθωτικές ενέργειες και κατόπιν ολοκλήρωσης τους εκδίδεται το Πιστοποιητικό. Τις μη σημαντικές αποκλίσεις η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τις διευθετήσει μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

Το Πιστοποιητικό ισχύει για τρία χρόνια με την προϋπόθεση πως θα καλύπτονται οι απαιτήσεις του συστήματος και αυτή η συμμόρφωση θα επιβεβαιώνεται από το Φορέα Πιστοποίησης με ετήσιες συνήθως αξιολογήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Τα κύρια πλεονεκτήματα του FSSC 22000 είναι η αναγνωρισιμότητα του από τον οργανισμό GFSI ως ισοδύναμο των συστημάτων BRC Standard for Food, IFS Food Standard και SQF 2000 Code, ενώ παράλληλα αποτελεί ένα σύστημα

προσανατολισμένο στην ασφάλεια δίχως να θέτει ιδιαίτερες απαιτήσεις για την ποιότητα των τροφίμων, γεγονός το οποίο πιθανόν να αποτελεί πλεονέκτημα του συστήματος για μία επιχείρηση που θέλει να εστιάσει στην ασφάλεια των τροφίμων.

Επιχειρήσεις που ήδη εφαρμόζουν ISO 22000:2005 και η υλικοτεχνική τους υποδομή είναι ένα από τα δυνατά τους σημεία μπορούν εύκολα να αναβαθμίσουν το σύστημά τους και εκπληρώνοντας τις απαιτήσεις του PAS 220:2008 να αποκτήσουν πιστοποίηση FSSC 22000.

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης, εγκατάστασης και πιστοποίησης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών παραγωγής, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τις μονάδες παραγωγής, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που δεν απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην υλικοτεχνική υποδομή και καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος κυμαίνεται από 1 έως 6 μήνες.

❖ BRC Global Standards

Συστήματα Διαχείρισης Ποιότητας και Ασφάλειας Τροφίμων και Υλικών Συσκευασίας

Τι είναι;

Τα πρότυπα της σειράς BRC Global Standards εκδίδονται από το Σύνδεσμο Λιανεμπόρων της Μ. Βρετανίας, (British Retail Consortium) και αποτελούν θεμελιώδη πρότυπα, παγκόσμιας αναγνώρισης, που καθορίζουν τις απαιτήσεις συστημάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ποιότητας: (α) των τροφίμων κατά

την παραγωγή (BRC Global Standard for Food Safety), (β) των εμπορευμάτων κατά την αποθήκευση και μεταφορά (BRC Global Standard for Storage and Distribution) και (γ) των συσκευασιών και των υλικών συσκευασίας (που προορίζονται για τρόφιμα) κατά την παραγωγή (BRC Global Standard for Packaging and Packaging Material).

Το BRC Standard for Food ήταν το πρώτο που αναγνωρίστηκε από τον οργανισμό GFSI (Global Food Safety Institute) και στηρίζεται στις αρχές του HACCP δίνοντας ιδιαίτερη βάση στην καλή βιομηχανική πρακτική (GMP) και στην ορθή υγιεινή πρακτική (GHP).

Σε ποιους απευθύνεται;

Το BRC Global Standard for Food Safety απευθύνεται σε επιχειρήσεις της αλυσίδας των τροφίμων που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, επεξεργασία ή/και τυποποίηση τροφίμων ή συστατικών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή των τροφίμων, πλην της πρωτογενούς παραγωγής και αποτελεί έως και σήμερα χρήσιμο εφόδιο για τις επιχειρήσεις που εξάγουν τα προϊόντα τους ή προμηθεύουν μεγάλες αλυσίδες λιανοπωλητών (super markets).

Αντίστοιχα το BRC Global Standard for Packaging and Packaging Material απευθύνεται στις επιχειρήσεις που κατασκευάζουν συσκευασίες τροφίμων ή υλικά που θα χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή συσκευασιών τροφίμων, ενώ το BRC Global Standard for Storage and Distribution απευθύνεται στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αποθήκευση και διανομή αγαθών.

Πώς υλοποιείται;

Για την ανάπτυξη συστήματος διαχείρισης σύμφωνα με το BRC Global Standard ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα:

- Εντοπισμός και αξιολόγηση των αποκλίσεων της υλικοτεχνικής υποδομής, καθώς και των συνθηκών και διεργασιών παραγωγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των απαιτήσεων του προτύπου
- Υλοποίηση των ενεργειών για την κάλυψη των αποκλίσεων που εντοπίστηκαν
- Ανάπτυξη και τεκμηρίωση συστήματος (συμπεριλαμβανομένου του HACCP)
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Επικύρωση και εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν χρειάζεται
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Τα συστήματα BRC, όπως και τα περισσότερα συστήματα διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων, μπορούν να εφαρμοστούν ως ανεξάρτητα αλλά και ως τμήματα άλλων συστημάτων που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση.

Τα BRC Global Standards είναι από τα πιο απαιτητικά πρότυπα συστημάτων διαχείρισης ασφάλειας και ποιότητας προϊόντων και η συνεργασία της επιχείρησης με εξειδικευμένο σύμβουλο κρίνεται απαραίτητη. Η ανάπτυξη ενός λειτουργικού συστήματος, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης θα βοηθήσει την επιχείρηση στην εύκολη εφαρμογή του.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα οι οποίοι είναι εγκεκριμένοι από το British Retail Consortium για τη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων και την έκδοση των αντίστοιχων πιστοποιητικών.

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει έλεγχο της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν στην ασφάλεια και

ποιότητα των προϊόντων της, έλεγχο της υλικοτεχνικής υποδομής, έλεγχο του συστήματος διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων, καθώς και της εφαρμογής του.

Η έκταση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις απαιτήσεις του προτύπου καθορίζει τη βαθμολογία της. Για βαθμό D η επιχείρηση δεν αποκτά το Πιστοποιητικό και θα πρέπει να επαναληφθεί ο έλεγχος. Για βαθμό C πραγματοποιείται επανέλεγχος μέσα σε 28 ημέρες, ώστε να επιβεβαιωθεί η ολοκλήρωση των διορθωτικών ενεργειών των αποκλίσεων που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο, ενώ ο χρόνος ισχύς του πιστοποιητικού ορίζεται στους 6 μήνες. Για βαθμούς B και A αποστέλλονται στο Φορέα Πιστοποίησης τεκμήρια που επιβεβαιώνουν την ολοκλήρωση των διορθωτικών ενεργειών και ο χρόνος ισχύς του πιστοποιητικού ορίζεται στους 12 μήνες.

Τι οφέλη έχει;

Τα BRC Global Standards καλύπτουν θέματα ασφάλειας, νομιμότητας και ποιότητας που αφορούν στα τρόφιμα παρέχοντας στην επιχείρηση ένα μέσο για την εκτίμηση του επιπέδου συμμόρφωσης της. Όλες οι επιχειρήσεις που διατηρούν πιστοποιητικά BRC, αποδεικνύουν διαμέσου του συστήματος βαθμολόγησης, στους εαυτούς τους, αλλά και στους πελάτες τους το επίπεδο συμμόρφωσης τους με τις απαιτήσεις του προτύπου. Το BRC αποτελεί ένα σημαντικό εφόδιο για τις επιχειρήσεις που εξάγουν τα προϊόντα τους ή για τις επιχειρήσεις που αναζητούν πιο απαιτητικές αγορές για την προώθηση των προϊόντων τους.

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης, εγκατάστασης και πιστοποίησης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών παραγωγής, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που δεν απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην

υλικοτεχνική υποδομή και καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος συνήθως κυμαίνεται από 2 έως 6 μήνες.

❖ IFS Food

Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας και Ασφάλειας Τροφίμων

Τι είναι;

Το IFS Food Standard είναι ένα πρότυπο που καθορίζει τις ειδικές απαιτήσεις για την ασφάλεια, νομιμότητα και ποιότητα των τροφίμων που πρέπει να ικανοποιούν οι επιχειρήσεις οι οποίες επεξεργάζονται ή/και συσκευάζουν τρόφιμα. Το πρότυπο IFS Food έχει συσταθεί από τις Ομοσπονδίες Λιανεμπόρων της Γερμανίας και της Γαλλίας με σκοπό να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο ελέγχου, κοινής προσέγγισης, των συστημάτων διαχείρισης των προμηθευτών των λιανεμπόρων.

Το IFS Food Standard έχει αναγνωρισθεί από τον οργανισμό GFSI (Global Food Safety Institute) ως ισοδύναμο με τα αντίστοιχα συστήματα BRC Standard for Food, FSSC 22000 και SQF 2000 Code και στηρίζεται στις αρχές του HACCP δίνοντας ιδιαίτερη βάση στην καλή βιομηχανική πρακτική (GMP) και στην ορθή υγιεινή πρακτική (GHP).

Σε ποιους απευθύνεται;

Το IFS Food Standard απευθύνεται σε επιχειρήσεις της αλυσίδας των τροφίμων που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, επεξεργασία ή/και τυποποίηση τροφίμων, πλην της πρωτογενούς παραγωγής, και αποτελεί έως και σήμερα χρήσιμο εφόδιο για τις επιχειρήσεις που εξάγουν τα προϊόντα τους ή προμηθεύουν μεγάλες αλυσίδες λιανοπωλητών (super markets).

Πώς υλοποιείται;

Η ανάπτυξη συστήματος διαχείρισης σύμφωνα με το IFS Food Standard ακολουθεί τα παρακάτω βασικά βήματα:

- Εντοπισμός και αξιολόγηση των αποκλίσεων της υλικοτεχνικής υποδομής, καθώς και των συνθηκών και διεργασιών παραγωγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των απαιτήσεων του προτύπου
- Υλοποίηση των ενεργειών για την κάλυψη των αποκλίσεων που εντοπίστηκαν
- Ανάπτυξη και τεκμηρίωση συστήματος (συμπεριλαμβανομένου του HACCP)
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Επικύρωση και εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Τα συστήματα που βασίζονται στο πρότυπο IFS Food, όπως και τα περισσότερα συστήματα διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων, μπορούν να εφαρμοστούν ως ανεξάρτητα αλλά και ως τμήματα άλλων συστημάτων που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση.

Το IFS Food αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης ασφάλειας και ποιότητας των τροφίμων με υψηλές απαιτήσεις και η συνεργασία της επιχείρησης με εξειδικευμένο σύμβουλο κρίνεται απαραίτητη. Η ανάπτυξη ενός λειτουργικού συστήματος, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης θα βοηθήσει την επιχείρηση στην εύκολη εφαρμογή του.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα οι οποίοι είναι εγκεκριμένοι από τον οργανισμό IFS για τη διεξαγωγή σχετικών ελέγχων και την έκδοση των αντίστοιχων πιστοποιητικών.

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει έλεγχο της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν την ασφάλεια των προϊόντων της, έλεγχο της υλικοτεχνικής υποδομής, έλεγχο του συστήματος διαχείρισης ασφάλειας και ποιότητας των τροφίμων, καθώς και της εφαρμογής του.

Η έκταση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις απαιτήσεις του προτύπου αποδίδεται με αντίστοιχη βαθμολογία. Για βαθμούς Β και Α αποστέλλεται στο Φορέα Πιστοποίησης το πλάνο ενεργειών που προτίθεται να υλοποιήσει η επιχείρηση προκειμένου να καλύψει τις αποκλίσεις που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο και εκδίδεται Πιστοποιητικό IFS foundation ή higher level ανάλογα με τη βαθμολογία της επιχείρησης. Για βαθμό κάτω από Β δεν εκδίδεται πιστοποιητικό. Τα πιστοποιητικά IFS ισχύουν συνήθως για 12 μήνες.

Τι οφέλη έχει;

Το IFS Food Standard καλύπτει θέματα ασφάλειας, νομιμότητας και ποιότητας των τροφίμων παρέχοντας στην επιχείρηση ένα μέσο για την εκτίμηση του επιπέδου συμμόρφωσης της. Όλες οι επιχειρήσεις που διατηρούν πιστοποιητικά IFS, αποδεικνύουν διαμέσου του συστήματος βαθμολόγησης, στους εαυτούς τους, αλλά και στους πελάτες τους το επίπεδο συμμόρφωσης τους με τις απαιτήσεις του προτύπου. Το σύστημα ελέγχου του IFS επιτρέπει στις επιχειρήσεις που εμφανίζουν μη σημαντικές αποκλίσεις να τις καλύψουν μέχρι τον επόμενο έλεγχο. Με αυτόν τον τρόπο οι επιχειρήσεις έχουν πολύτιμο χρόνο για την ανεύρεση αποτελεσματικών λύσεων. Το IFS αποτελεί ένα σημαντικό εφόδιο για τις επιχειρήσεις που εξάγουν τα προϊόντα τους ή για τις επιχειρήσεις που αναζητούν πιο απαιτητικές αγορές για την προώθηση των προϊόντων τους.

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης, εγκατάστασης και πιστοποίησης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών παραγωγής, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που δεν απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην υλικοτεχνική υποδομή και καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος συνήθως κυμαίνεται από 2 έως 6 μήνες.

❖ SQF 2000 Code

Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας και Ασφάλειας Τροφίμων

Τι είναι;

Το SQF 2000 Code συντάχθηκε από το ινστιτούτο Safe Quality Food (SQF) του συνδέσμου Food Marketing Institute (FMI) που αποτελείται από εταιρείες, λιανέμπορους και χονδρέμπορους κυρίως από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Το SQF 2000 Code είναι ένα πρότυπο που καθορίζει τις ειδικές απαιτήσεις για την ασφάλεια, νομιμότητα και ποιότητα των τροφίμων που πρέπει να ικανοποιούν οι επιχειρήσεις οι οποίες εμπλέκονται στην αλυσίδα των τροφίμων. Οι απαιτήσεις του προτύπου ανάλογα με το σκοπό τους διαρθρώνονται σε 3 επίπεδα (1, 2 και 3). Η επιλογή του επιπέδου εξαρτάται από την έκταση της συμμόρφωσης που επιδιώκει να επιτύχει μία επιχείρηση.

Το επίπεδο 1 προδιαγράφει τις απαιτήσεις για τις βασικές συνθήκες και δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση κατάλληλου υγιεινού περιβάλλοντος, γνωστά ως προαπαιτούμενα (PRPs) και τους θεμελιώδεις ελέγχους για την ασφάλεια των τροφίμων.

Το επίπεδο 2 περιλαμβάνει τις απαιτήσεις του επιπέδου 1 και θέτει τα κριτήρια για την ανάπτυξη ενός συστήματος HACCP βασισμένο στις αρχές του Codex Alimentarius.

Το επίπεδο 3 περιλαμβάνει τις απαιτήσεις των επιπέδων 1 και 2, καθώς και επιπλέον κριτήρια για τη διεξαγωγή ανάλυσης επικινδυνότητας με σκοπό την πρόληψη της παραγωγής ποιοτικά ελαττωματικού προϊόντος.

Το επίπεδο 2 του SQF 2000 Code έχει αναγνωρισθεί από τον οργανισμό GFSI (Global Food Safety Institute) ως ισοδύναμο με τα αντίστοιχα συστήματα BRC Standard for Food, FSSC 22000 και IFS Food Standard.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το SQF 2000 Code απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην αλυσίδα των τροφίμων συμπεριλαμβάνοντας τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, τους υπεργολάβους και τους προμηθευτές εξοπλισμού, συσκευασίας, καθαριστικών, υλικών συσκευασίας και άλλων υλικών που μπορεί να έλθουν σε επαφή με τα τρόφιμα. Το SQF 2000 Code ταιριάζει κυρίως σε επιχειρήσεις που εξάγουν τα προϊόντα τους ή προμηθεύουν μεγάλες αλυσίδες λιανοπωλητών (super markets).

Πώς υλοποιείται;

Η ανάπτυξη συστήματος διαχείρισης σύμφωνα με το SQF Food Standard ακολουθεί τα παρακάτω βασικά βήματα:

- Εντοπισμός και αξιολόγηση των αποκλίσεων της υλικοτεχνικής υποδομής, καθώς και των συνθηκών και διεργασιών παραγωγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των απαιτήσεων του προτύπου
- Υλοποίηση των ενεργειών για την κάλυψη των αποκλίσεων που εντοπίστηκαν

- Ανάπτυξη και τεκμηρίωση συστήματος (συμπεριλαμβανομένου του HACCP αν επιδιώκεται η συμμόρφωση με τα επίπεδα 2 και 3)
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Επικύρωση και εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Το επίπεδο δυσκολίας εξαρτάται από το επίπεδο της συμμόρφωσης που θα επιλέξει η ενδιαφερόμενη επιχείρηση. Η εφαρμογή και η πιστοποίηση του SQF 2000 Code μπορεί να εξελιχθεί σταδιακά επιτυγχάνοντας αρχικά συμμόρφωση στις βασικές απαιτήσεις για την ασφάλεια των τροφίμων, προχωρώντας στη συνέχεια σε πλήρη συμμόρφωση αναφορικά με την ασφάλεια των τροφίμων και τέλος καλύπτοντας και τις απαιτήσεις του προτύπου που αφορούν στην ποιότητα των τροφίμων.

Το SQF 2000 Code στο επίπεδο 3 αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης ασφάλειας και ποιότητας των τροφίμων με υψηλές απαιτήσεις και η συνεργασία της επιχείρησης με εξειδικευμένο σύμβουλο κρίνεται απαραίτητη. Η ανάπτυξη ενός λειτουργικού συστήματος, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης θα βοηθήσει την επιχείρηση στην εύκολη εφαρμογή του.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Τα συστήματα SQF δεν είναι διαδεδομένα στην Ελλάδα και πιθανότατα να χρειαστεί να αναζητήσετε επιθεωρητές και φορείς πιστοποιήσεως από το εξωτερικό (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και την Αυστραλία όπου αυτά τα συστήματα είναι πιο δημοφιλή), οι οποίοι θα πρέπει να είναι εγκεκριμένοι από το SQFI για τη διεξαγωγή ελέγχων και την έκδοση σχετικών πιστοποιητικών.

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει έλεγχο της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν στην ασφάλεια των προϊόντων της, έλεγχο της υλικοτεχνικής υποδομής, έλεγχο του συστήματος διαχείρισης που έχει αναπτύξει και εφαρμόζει ανάλογα με το επίπεδο συμμόρφωσης που έχει επιλέξει.

Η έκταση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις απαιτήσεις του προτύπου αποδίδεται με αντίστοιχη βαθμολογία E (excellent), G (good) και C (comply) η οποία και καθορίζει το χρόνο ισχύς του πιστοποιητικού. Για την έκδοση του πιστοποιητικού η επιχείρηση θα πρέπει να έχει καλύψει όλες τις αποκλίσεις που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο. Τα πιστοποιητικά ισχύουν συνήθως για 12 μήνες.

Τι οφέλη έχει;

Το SQF 2000 Code καλύπτει από βασικά θέματα ασφάλειας και νομιμότητας των τροφίμων μέχρι τις πιο ειδικές απαιτήσεις που αφορούν στην ασφάλεια και ποιότητα των τροφίμων. Αποτελεί ένα εργαλείο για την εκτίμηση του επιπέδου συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις διεθνής προδιαγραφές. Στην Ελλάδα το σύστημα δεν είναι διαδεδομένο και οι επιχειρήσεις καταφεύγουν σε αυτό κυρίως για να ικανοποιήσουν απαιτήσεις συγκεκριμένων πελατών. Όπως και όλα τα συστήματα παγκόσμιας αναγνώρισης, έτσι και αυτό, αποτελεί χρήσιμο εφόδιο για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε εξαγωγές προϊόντων κυρίως στις ΗΠΑ και Αυστραλία.

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης και εγκατάστασης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών παραγωγής, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που δεν απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην υλικοτεχνική υποδομή και καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος κυμαίνεται από 2 έως 6 μήνες. Ο

χρόνος για τη διεξαγωγή και της πιστοποίησης εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα των επιθεωρητών καθώς είναι πιθανόν να απαιτηθεί η παρουσία επιθεωρητή από το εξωτερικό.

❖ SYNERGY 22000

Σχήμα Πιστοποίησης για τις Επιχειρήσεις της Αλυσίδας των Τροφίμων

Τι είναι;

Το SYNERGY 22000 διαχειρίζεται από τον οργανισμό Synergy Global Standardisation Services που εδρεύει στην Ελβετία και αποτελεί ένα σχήμα πιστοποίησης με δύο βασικά στοιχεία: το ISO 22000:2005 και το ISO/TS 22002-1 ή το PRP 22000.

Το ISO/TS 22000 είναι μία τεχνική προδιαγραφή η οποία εκπονήθηκε από το Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) και στηρίζεται στο PAS 220:2008. Το τελευταίο συντάχθηκε από το Εθνικό Ινστιτούτο της Μ. Βρετανίας (BSI) με τη συμβολή κορυφαίων εταιρειών παραγωγής και εμπορίας τροφίμων όπως η Danone, Kraft Foods, Unilever και η Nestle ως υποστηρικτικό υλικό του ISO 22000:2005. Καθορίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο συγκεκριμένες πλέον απαιτήσεις για τις βασικές συνθήκες και δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση κατάλληλου υγιεινού περιβάλλοντος, γνωστά ως προαπαιτούμενα (PRPs), δημιουργήθηκε ένα σχήμα πιστοποίησης για επιχειρήσεις τροφίμων το οποίο αναγνωρίστηκε από τον οργανισμό GFSI (Global Food Safety Initiative), όπως ακριβώς έγινε και με το FSSC 22000, ως ισοδύναμο με άλλα αντίστοιχα σχήματα όπως το BRC Standard for Food, το IFS Food Standard και το SQF 2000 Code.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το SYNERGY 22000 απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις της αλυσίδας των τροφίμων που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, επεξεργασία ή/και τυποποίηση

των τροφίμων, πλην της πρωτογενούς παραγωγής και ταιριάζει κυρίως στις επιχειρήσεις που λόγω των εξαγωγικών τους δραστηριοτήτων επιθυμούν να πιστοποιηθούν με ένα σχήμα αποδεκτό από κορυφαίες εταιρείες τροφίμων σε όλο τον κόσμο. Απευθύνεται επίσης στις επιχειρήσεις που η υλικοτεχνικής τους υποδομή είναι ένα από τα δυνατά τους σημεία και επιθυμούν να ξεχωρίσουν λαμβάνοντας πιο απαιτητικά μέτρα για τη διασφάλιση της ασφάλειας των προϊόντων τους.

Πώς υλοποιείται;

Το SYNERGY 22000 όπως και το FSSC 22000 στηρίζεται στο ISO 22000:2005 και επομένως αναπτύσσεται κατά τον ίδιο τρόπο με τη διαφορά πως τα προαπαιτούμενα πλέον καθορίζονται στο ISO/TS 22002-1. Συνοπτικά ακολουθούνται τα παρακάτω βήματα:

- Καθιέρωση διαχειριστικών διαδικασιών που απαιτούνται από το ISO 22000:2005
- Αξιολόγηση και βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής, καθώς και των συνθηκών και διεργασιών παραγωγής σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και των προαπαιτούμενων (PRPs) όπως καθορίζονται στο ISO/TS 22002-1
- Συγκρότηση ομάδας ασφάλειας τροφίμων που θα έχει τη γνώση και την εμπειρία για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος και ορισμός επικεφαλής ομάδας
- Περιγραφή των α' υλών, των συστατικών και των υλικών σε επαφή με τα τρόφιμα
- Περιγραφή προϊόντος και προσδιορισμός της αναμενόμενης και ακούσιας χρήσης του
- Σχεδιασμός διαγράμματος ροής το οποίο περιλαμβάνει όλα τα στάδια παραγωγής του προϊόντος

- Επαλήθευση του διαγράμματος ροής κατά τη διαδικασία παραγωγής
- Αναγνώριση και αξιολόγηση όλων των πιθανών κινδύνων που δύναται να εμφανιστούν
- Προσδιορισμός των προληπτικών μέτρων που είναι απαραίτητα για την πρόληψη ή περιορισμό εντός αποδεκτών επιπέδων των κινδύνων και κατηγοριοποίηση τους σε προαπαιτούμενα προγράμματα (OPRPs) και κρίσιμα σημεία ελέγχου (CCPs)
- Καθορισμός κρίσιμων ορίων για κάθε CCP, η τήρηση των οποίων θα εξασφαλίζει ότι το CCP βρίσκεται υπό έλεγχο
- Εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης των CCPs και OPRPs
- Καθιέρωση διορθώσεων και διορθωτικών ενεργειών που υλοποιούνται σε περίπτωση που τα συστήματα παρακολούθησης δείχνουν ότι ένα συγκεκριμένο CCP ή OPRP βρίσκεται εκτός ελέγχου
- Προσδιορισμός των διαδικασιών επαλήθευσης και επικύρωσης του συστήματος
- Καθιέρωση επιπρόσθετων διαδικασιών που έχουν στόχο να βοηθήσουν στην αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για το ISO/TS 22002-1
- Εγκατάσταση ενός αποτελεσματικού συστήματος αρχειοθέτησης και καταγραφής του συστήματος
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Επικύρωση και εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν χρειάζεται
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Όπως και το ISO 22000:2005 το παρόν σύστημα μπορεί να εφαρμοστεί ως ανεξάρτητο, αλλά και ως τμήμα άλλων συστημάτων διαχείρισης που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση.

Οι επιχειρήσεις που ήδη εφαρμόζουν το ISO 22000:2005 δε θα δυσκολευτούν να επιτύχουν αποτελεσματική εφαρμογή του SYNERGY 22000, ενώ οι επιχειρήσεις που ήδη εφαρμόζουν BRC Standard for Food, IFS Food Standard ή SQF 2000 Code θα βρουν το SYNERGY 22000 περισσότερο προσανατολισμένο στην ασφάλεια των τροφίμων παρά στην ποιότητα και θα μπορέσουν να το υιοθετήσουν χωρίς δυσκολίες.

Για τις επιχειρήσεις που δεν εφαρμόζουν σύστημα είναι απαραίτητη η συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο ή η εκπαίδευση προσωπικού της επιχείρησης καταρτισμένο στην ασφάλεια των τροφίμων. Η επιλογή του συμβούλου θα σας βοηθήσει να αναπτύξετε ένα λειτουργικό σύστημα, εύκολα εφαρμόσιμο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Κατά κύριο λόγο, η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αρχικά αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν στην ασφάλεια των προϊόντων της, αξιολόγηση της υλικοτεχνικής υποδομής και αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων. Κατόπιν θετικής εισήγησης ή κάλυψη των αποκλίσεων που τυχόν εντοπισθούν από το Φορέα Πιστοποίησης, διεξάγεται η αξιολόγηση της εφαρμογής του συστήματος.

Εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις του προτύπου εκδίδεται το Πιστοποιητικό από το Φορέα Πιστοποίησης, ενώ σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται για τις σημαντικές οι διορθωτικές ενέργειες και κατόπιν ολοκλήρωσης τους εκδίδεται το Πιστοποιητικό. Τις μη σημαντικές αποκλίσεις η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τις διευθετήσει μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

Το Πιστοποιητικό ισχύει για τρία χρόνια με την προϋπόθεση πως θα καλύπτονται οι απαιτήσεις του συστήματος SYNERGY 22000 και αυτή η συμμόρφωση θα επιβεβαιώνεται από το Φορέα Πιστοποίησης με ετήσιες συνήθως αξιολογήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Τα κύρια πλεονεκτήματα του SYNERGY 22000 είναι η αναγνωρισιμότητα του από τον οργανισμό GFSI ως ισοδύναμο των συστημάτων FSSC 22000, IFS Food Standard, BRC Standard for Food και SQF 2000 Code, ενώ παράλληλα αποτελεί ένα σύστημα προσανατολισμένο στην ασφάλεια δίχως να θέτει ιδιαίτερες απαιτήσεις για την ποιότητα των τροφίμων, γεγονός το οποίο πιθανόν να αποτελεί πλεονέκτημα του συστήματος για μία επιχείρηση που θέλει να εστιάσει στην ασφάλεια των τροφίμων.

Επιχειρήσεις που ήδη εφαρμόζουν ISO 22000:2005 και η υλικοτεχνική τους υποδομή είναι ένα από τα δυνατά τους σημεία μπορούν εύκολα να αναβαθμίσουν το σύστημά τους και εκπληρώνοντας τις απαιτήσεις του ISO/TS 22002-1 να αποκτήσουν πιστοποίηση SYNERGY 22000.

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης, εγκατάστασης και πιστοποίησης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών παραγωγής, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που δεν απαιτούν σημαντικές αλλαγές στην υλικοτεχνική τους υποδομή και καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος κυμαίνεται από 1 έως 6 μήνες.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

❖ ISO 14000

Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Τι είναι;

Το ISO 14001:2004 είναι ένα πρότυπο το οποίο εκπονήθηκε από το Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO) και προδιαγράφει τις απαιτήσεις ενώ παράλληλα παρέχει καθοδήγηση για την ανάπτυξη ενός συστήματος διαχείρισης που έχει σκοπό τον έλεγχο και περιορισμό των επιπτώσεων των δραστηριοτήτων, των προϊόντων ή των υπηρεσιών μιας επιχείρησης στο περιβάλλον.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το ISO 14001:2004 μπορεί να εφαρμοστεί από όλες τις επιχειρήσεις και οργανισμούς (ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα) ανεξαρτήτου μεγέθους και δραστηριότητας με σχετικά οφέλη για όλες. Ταιριάζει κυρίως στις επιχειρήσεις που επιδιώκουν να εφαρμόσουν, πέραν των νομικών απαιτήσεων, ένα ολοκληρωμένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης και να αποκτήσουν Πιστοποιητικό Συμμόρφωσης από Διαπιστευμένο Φορέα.

Πώς υλοποιείται;

Τα βασικά βήματα ανάπτυξης ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης ISO 14001:2004 είναι τα εξής:

- Προσδιορισμός των νομικών απαιτήσεων που αφορούν στις δραστηριότητες της επιχείρησης και βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής όπου απαιτηθεί
- Εξέταση των υφιστάμενων διαδικασιών και πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης και των παρελθόντων συμβάντων

- Καθιέρωση διαδικασιών σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου
- Αναγνώριση των περιβαλλοντικών πλευρών της επιχείρησης που μπορεί να ελέγχει και να επηρεάζει
- Προσδιορισμός των περιβαλλοντικών πλευρών που έχουν ή μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον
- Καθιέρωση και ανασκόπηση περιβαλλοντικών σκοπών και στόχων και καθιέρωση προγραμμάτων για την επίτευξη αυτών
- Καθιέρωση επιπρόσθετων διαδικασιών που έχουν στόχο να βοηθήσουν στην αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Το παρόν πρότυπο μπορεί να εφαρμοστεί ως ανεξάρτητο, αλλά και ως τμήμα άλλων συστημάτων διαχείρισης που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση.

Ο βαθμός δυσκολίας εξαρτάται από την πολυπλοκότητα των διεργασιών, τη φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης και από τη συμβολή της επιχείρησης κατά τη διαδικασία της ανάπτυξης. Σε κάθε περίπτωση για την ανάπτυξη του συστήματος προτείνεται η κατάλληλη εκπαίδευση προσωπικού της επιχείρησης ή η συμβολή εξειδικευμένου συμβούλου. Η συμμετοχή του προσωπικού της επιχείρησης και της Ανώτατης Διοίκησης θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία του συστήματος.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα οι οποίοι είναι διαπιστευμένοι από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ) ή από άλλους ισάξιους φορείς για την έκδοση σχετικών πιστοποιητικών ανάλογα με τη δραστηριότητα.

Κατά κύριο λόγο, η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν τις περιβαλλοντικές της πλευρές, αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και αξιολόγηση της εφαρμογής του. Εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις του προτύπου εκδίδεται το Πιστοποιητικό από το Φορέα Πιστοποίησης, ενώ σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται για τις σημαντικές οι διορθωτικές ενέργειες και κατόπιν ολοκλήρωσης τους εκδίδεται το Πιστοποιητικό. Τις μη σημαντικές αποκλίσεις η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τις διευθετήσει μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

Το Πιστοποιητικό ισχύει για τρία χρόνια με την προϋπόθεση πως θα καλύπτονται οι απαιτήσεις του προτύπου ISO 14001:2004 και αυτή η συμμόρφωση θα επιβεβαιώνεται από το Φορέα Πιστοποίησης με ετήσιες συνήθως αξιολογήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Οι κύριοι λόγοι οι οποίοι ωθούν τις επιχειρήσεις στην πιστοποίηση ενός συστήματος ISO 14001:2004 είναι:

- Η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας
- Ο αυτο-προσδιορισμός της περιβαλλοντικής τους επίδοσης
- Η συμμόρφωση με τις νέες τάσεις και τους «άγραφους κανόνες» αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος
- Η συμβολή της επιχείρησης στην παγκόσμια προσπάθεια για τη μείωση της επιβάρυνσης του πλανήτη
- Η ανάπτυξη βιομηχανικής πολιτικής για τη μείωση της άσκοπης κατανάλωσης των διαθέσιμων πόρων και τη βελτίωση των παραγωγικών διαδικασιών

- Η ικανοποίηση μερίδας πελατών τους με περιβαλλοντική συνείδηση
- Η ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης του προσωπικού της επιχείρησης, η αύξηση της ανακύκλωσης και η μείωση της άσκοπης κατανάλωσης

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης, εγκατάστασης και πιστοποίησης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών της επιχείρησης που αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος κυμαίνεται από 1 έως 6 μήνες.

❖ EMAS

Κοινοτικό Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Οικολογικού Ελέγχου

Τι είναι;

Το EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) αποτελεί ένα σχήμα περιβαλλοντικής διαχείρισης για όλες τις επιχειρήσεις, ανεξαρτήτου μεγέθους και κλάδου, με σκοπό τον έλεγχο, την τεκμηρίωση και τον περιορισμό των επιπτώσεων τους στο περιβάλλον.

Αρχικά σχηματίστηκε το 1995 με σκοπό να παρέχει ένα πλαίσιο στις επιχειρήσεις του βιομηχανικού τομέα για την ανάπτυξη ενός συστήματος με σκοπό την αποτελεσματική περιβαλλοντική τους διαχείριση.

Σήμερα οι απαιτήσεις για το EMAS καθορίζονται στον ευρωπαϊκό κανονισμό [1221/2009/ΕΕΚ](#) και περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις του προτύπου ISO14001:2004 δίνοντας έμφαση στη διεξαγωγή αυτοελέγχων και στη δημοσιοποίηση στο κοινό της περιβαλλοντικής επίδοσης των επιχειρήσεων μέσα από τις Περιβαλλοντικές Δηλώσεις.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το EMAS απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις και οργανισμούς (ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα) εντός και εκτός της ευρωπαϊκής κοινότητας ανεξαρτήτου μεγέθους και δραστηριότητας. Ταιριάζει κυρίως στις επιχειρήσεις που επιδιώκουν να εφαρμόσουν, πέραν των νομικών απαιτήσεων, ένα ολοκληρωμένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης δημοσιοποιώντας τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις και να αποκτήσουν Πιστοποιητικό Συμμόρφωσης από Διαπιστευμένο Φορέα.

Πώς υλοποιείται;

Τα βασικά βήματα ανάπτυξης ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Προσδιορισμός των νομικών απαιτήσεων που αφορούν τις δραστηριότητες της επιχείρησης
- Εξέταση των υφιστάμενων διαδικασιών και πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης και των παρελθόντων συμβάντων
- Καθιέρωση διαδικασιών σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου
- Αναγνώριση των περιβαλλοντικών πλευρών της επιχείρησης που μπορεί να ελέγχει και να επηρεάζει
- Προσδιορισμός των άμεσων και έμμεσων περιβαλλοντικών πλευρών που έχουν ή μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον

- Καθιέρωση και ανασκόπηση περιβαλλοντικών σκοπών και στόχων και καθιέρωση προγραμμάτων για την επίτευξη αυτών
- Καθιέρωση επιπρόσθετων διαδικασιών που έχουν στόχο να βοηθήσουν στην αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος
- Εκπαίδευση προσωπικού
- Εφαρμογή συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο
- Διεξαγωγή εσωτερικής επιθεώρησης
- Σύνταξη και δημοσιοποίηση Περιβαλλοντικής Δήλωσης

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Το παρόν πρότυπο μπορεί να εφαρμοστεί ως ανεξάρτητο, αλλά και ως τμήμα άλλων συστημάτων διαχείρισης που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση.

Όπως και στο ISO 14001:2004 ο βαθμός δυσκολίας εξαρτάται από την πολυπλοκότητα των διεργασιών, τη φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης και από τη συμβολή της επιχείρησης κατά τη διαδικασία της ανάπτυξης. Σε κάθε περίπτωση για την ανάπτυξη του συστήματος προτείνεται η κατάλληλη εκπαίδευση προσωπικού της επιχείρησης ή η συμβολή εξειδικευμένου συμβούλου. Η συμμετοχή του προσωπικού της επιχείρησης και της Ανώτατης Διοίκησης θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία του συστήματος.

Η βασική διαφορά του συστήματος σε σχέση με το ISO 14001:2004 είναι η σύνταξη και η δημοσιοποίηση της περιβαλλοντικής δήλωσης στην οποία περιγράφονται μεταξύ άλλων οι σημαντικές περιβαλλοντικές πλευρές της επιχείρησης, οι σκοποί, οι στόχοι και η αντίστοιχη επίδοση της επιχείρησης.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα οι οποίοι είναι διαπιστευμένοι από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ) για την έκδοση σχετικών πιστοποιητικών ανάλογα με τη δραστηριότητα.

Κατά κύριο λόγο, η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν τις περιβαλλοντικές της πλευρές, αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και αξιολόγηση της εφαρμογής του. Εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις του κανονισμού 1221/2009/ΕΕΚ εκδίδεται το Πιστοποιητικό από το Φορέα Πιστοποίησης, ενώ σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται για τις σημαντικές οι διορθωτικές ενέργειες και κατόπιν ολοκλήρωσης τους εκδίδεται το Πιστοποιητικό. Τις μη σημαντικές αποκλίσεις η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τις διευθετήσει μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

Το Πιστοποιητικό ισχύει για τρία χρόνια με την προϋπόθεση πως θα καλύπτονται οι απαιτήσεις του κανονισμού και αυτή η συμμόρφωση θα επιβεβαιώνεται από το Φορέα Πιστοποίησης με ετήσιες συνήθως αξιολογήσεις. Για μικρές επιχειρήσεις ο χρόνος ισχύς των πιστοποιητικών δύναται να επεκταθεί στα τέσσερα χρόνια με μία ενδιάμεση (στα δύο χρόνια) αξιολόγηση.

Τι οφέλη έχει;

Οι κύριοι λόγοι οι οποίοι ωθούν τις επιχειρήσεις στην πιστοποίηση κατά EMAS είναι:

- Η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας
- Ο αυτο-προσδιορισμός της περιβαλλοντικής τους επίδοσης
- Η συμμόρφωση με τις νέες τάσεις και τους «άγραφους κανόνες» αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος
- Η συμβολή της επιχείρησης στην παγκόσμια προσπάθεια για τη μείωση της επιβάρυνσης του πλανήτη

- Η ανάπτυξη βιομηχανικής πολιτικής για τη μείωση της άσκοπης κατανάλωσης των διαθέσιμων πόρων και τη βελτίωση των παραγωγικών διαδικασιών
- Η ικανοποίηση μερίδας πελατών τους με περιβαλλοντική συνείδηση
- Η ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης του προσωπικού της επιχείρησης, η αύξηση της ανακύκλωσης και η μείωση της άσκοπης κατανάλωσης

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο χρόνος ανάπτυξης, εγκατάστασης και πιστοποίησης επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα των διαδικασιών της επιχείρησης που αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον, τον αριθμό των μονάδων που θα πιστοποιηθούν, τον αριθμό του προσωπικού, τη δέσμευση της επιχείρησης και τις παρεμβάσεις που τυχόν απαιτούνται για τη συμμόρφωση της υλικοτεχνικής υποδομής. Για μικρές επιχειρήσεις που καλύπτουν τις νομοθετικές απαιτήσεις ο χρόνος συνήθως κυμαίνεται από 2 έως 6 μήνες.

ΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ & ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

❖ FSC Chain of Custody

Σύστημα Αειφορικής Δασικής Διαχείρισης

Τι είναι;

Το πρότυπο αειφορικής δασικής διαχείρισης FSC Chain of Custody έχει εκδοθεί από το διεθνή οργανισμό Forest Stewardship Council (FSC) και καθορίζει τις απαιτήσεις

που πρέπει να ικανοποιούν οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να επιδείξουν σεβασμό προς το περιβάλλον και να δεσμευθούν για τη συμμετοχή τους στην υπεύθυνη διαχείριση των δασών.

Οι απαιτήσεις του προτύπου περιγράφουν ένα σύστημα διαχείρισης που έχει στόχο την αποτελεσματική παρακολούθηση των α' υλών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης. Η παρακολούθηση αυτή αφορά όλες τις φάσεις της επεξεργασίας των α' υλών, δηλαδή από το δάσος προς όλα τα ενδιάμεσα στάδια παραγωγής μέχρι την παράδοση στους καταναλωτές, διασφαλίζοντας ότι έχουν χρησιμοποιηθεί α' ύλες σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το πρότυπο FSC Chain of Custody μπορεί να εφαρμοσθεί από τις επιχειρήσεις που εμπορεύονται, επεξεργάζονται ή παράγουν δασικά προϊόντα με βάση το ξύλο και μη ξυλώδη δασικά προϊόντα από παρθένα ή/και ανακυκλώσιμα υλικά.

Οι επιχειρήσεις που συνήθως επιλέγουν να εφαρμόσουν το FSC Chain of Custody ανήκουν στους κλάδους της υλοτομίας, της παραγωγής ξυλείας, της κατασκευής ξυλινών επίπλων και λοιπών προϊόντων από ξύλο ή φελλό, της παραγωγής χαρτοπολτού, της κατασκευής χαρτιού και χαρτονιού, της επεξεργασίας χαρτιού και των εκτυπώσεων σε χαρτί.

Πώς υλοποιείται;

Η ανάπτυξη του συστήματος διαχείρισης ακολουθεί τις εξής φάσεις:

- Προσδιορισμός των προϊόντων που θα περιληφθούν στο σύστημα, προσδιορισμός της σύστασης τους, της φύσης των α' υλών και της προέλευσης τους
- Κατηγοριοποίηση των προϊόντων που θα περιληφθούν στο σύστημα σε σχέση με τη σύστασή τους και την προέλευση των α' υλών τους

- Καθορισμός της μεθόδου παρακολούθησης και διαχείρισης των εισερχόμενων α' υλών, ενδιάμεσων και τελικών προϊόντων για κάθε κατηγορία προϊόντος
- Αξιολόγηση της συμμόρφωσης των υφιστάμενων διαδικασιών διαχείρισης και των αρχείων με τις απαιτήσεις του προτύπου
- Αναθεώρηση των υφιστάμενων διαδικασιών και αρχείων στις περιπτώσεις όπου υπάρχει απόκλιση από τις απαιτήσεις του προτύπου και εισαγωγή νέων διαδικασιών και αρχείων στις περιπτώσεις όπου υπάρχει πλήρης έλλειψη
- Εκπαίδευση προσωπικού στις απαιτήσεις του συστήματος
- Εφαρμογή του συστήματος
- Ανασκόπηση και τροποποίηση συστήματος αν κρίνεται απαραίτητο

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Η εφαρμογή του συστήματος διαχείρισης δεν είναι υποχρεωτικό να εφαρμόζεται στο σύνολο των προϊόντων της κάθε επιχείρησης. Ωστόσο μόνο για όσα προϊόντα περιλαμβάνονται στο σύστημα, η επιχείρηση θα έχει τη δυνατότητα να αξιώσει πιστοποίηση κατά FSC Chain of Custody.

Η συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να αναπτυχθεί ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες της επιχείρησης το οποίο θα καλύπτει τις απαιτήσεις του προτύπου.

Το πρότυπο FSC Chain of Custody μπορεί να συνδυασθεί και με άλλα πρότυπα που πιθανόν να εφαρμόζει ή να επιδιώκει να εφαρμόσει η επιχείρηση όπως το PEFC Chain of Custody, το ISO 9001:2008 ή το ISO 14001:2004 ώστε να καθιερωθεί ένα κοινό σύστημα διαχείρισης.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Αρμόδιοι για την πιστοποίηση επιχειρήσεων κατά FSC Chain of Custody είναι οι φορείς που είναι διαπιστευμένοι από το οργανισμό ASI (Accreditation Services International).

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αξιολόγηση του συστήματος σε σχέση με τις απαιτήσεις του προτύπου καθώς και αξιολόγηση της εφαρμογής του.

Ανάλογα με την κατηγορία των εισερχομένων α' υλών ή προϊόντων και της μεθόδου παρακολούθησης και διαχείρισης τους, τα τελικά προϊόντα επισημαίνονται ως FSC Pure, FSC Mixed x%, FSC Mixed Credit, FSC Recycled x %, FSC Recycled Credit ή FSC Controlled Wood.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της αξιολόγησης ο Φορέας Πιστοποίησης εκδίδει Πιστοποιητικό πενταετούς διάρκειας και η επιχείρηση αποκτά το δικαίωμα να επισημαίνει τα προϊόντα που αναγράφονται στο Πιστοποιητικό με το αντίστοιχο FSC σήμα. Σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται οι διορθωτικές ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν από την επιχείρηση πριν την έκδοση του Πιστοποιητικού.

Το Πιστοποιητικό διατηρείται σε ισχύ εφόσον διενεργούνται προγραμματισμένες περιοδικές αξιολογήσεις από το Φορέα Πιστοποίησης τουλάχιστον σε ετήσια βάση προκειμένου να ελεγχθεί η διατήρηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις καθορισμένες απαιτήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Οι κύριοι λόγοι οι οποίοι ωθούν τις επιχειρήσεις σε πιστοποίηση κατά FSC Chain of Custody είναι:

- Εύκολη αναγνώριση των προϊόντων από τους καταναλωτές
- Προσέλκυση των καταναλωτών που είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος
- Δυνατότητα πρόσβασης σε νέες αγορές του εξωτερικού στις οποίες οι καταναλωτές έχουν ανεπτυγμένο αίσθημα περιβαλλοντικής συνείδησης

- Συμβολή της επιχείρησης στην προστασία των δασών και του περιβάλλοντος
- Ικανοποίηση απαίτησης πελάτη

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο απαιτούμενος χρόνος, για την ανάπτυξη του συστήματος και την πιστοποίηση επηρεάζεται από σχετικές πιστοποιήσεις των α' υλών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των προϊόντων, το μέγεθος της επιχείρησης, το επίπεδο οργάνωσης, το πλήθος των προϊόντων και τη συμμετοχή του προσωπικού κάθε επιχείρησης. Για μικρές επιχειρήσεις που διαθέτουν την απαραίτητη οργάνωση και χρησιμοποιούν πιστοποιημένες α' ύλες ο χρόνος κυμαίνεται από 1 έως 4 μήνες.

❖ PEFC Chain of Custody

Σύστημα Αειφορικής Δασικής Διαχείρισης

Τι είναι;

Το πρότυπο αειφορικής δασικής διαχείρισης PEFC Chain of Custody έχει εκδοθεί από το διεθνή οργανισμό Programme for Endorsement Forest Certification Council (PEFC) και καθορίζει τις απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούν οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να αποδείξουν ότι εφαρμόζουν ένα σύστημα αειφορικής διαχείρισης πιστοποιημένων δασικών προϊόντων και υποπροϊόντων ξύλου.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το πρότυπο PEFC Chain of Custody μπορεί να εφαρμοσθεί από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη συγκομιδή, μεταφορά, στο χειρισμό, στην επεξεργασία και εμπορία προϊόντων και υποπροϊόντων που προέρχονται από δασική ξυλεία,

ανεξάρτητα από το στάδιο επεξεργασίας στο οποίο βρίσκονται μεταξύ του δάσους και του τελικού καταναλωτή.

Οι επιχειρήσεις που συνήθως επιλέγουν να εφαρμόσουν το PEFC Chain of Custody ανήκουν στους κλάδους της υλοτομίας, της παραγωγής ξυλείας, της κατασκευής ξύλινων επίπλων και λοιπών προϊόντων από ξύλο ή φελλό, της παραγωγής χαρτοπολτού, της κατασκευής χαρτιού και χαρτονιού, της επεξεργασίας χαρτιού και των εκτυπώσεων σε χαρτί.

Πώς υλοποιείται;

Η ανάπτυξη του συστήματος διαχείρισης περιλαμβάνει τις εξής φάσεις:

- Προσδιορισμός των προϊόντων που θα περιληφθούν στο σύστημα, προσδιορισμός της σύστασης τους, της φύσης των α' υλών και της προέλευσης τους
- Κατηγοριοποίηση των προϊόντων που θα περιληφθούν στο σύστημα σε σχέση με τη σύσταση τους και την προέλευση των α' τους υλών
- Καθορισμός της μεθόδου παρακολούθησης και διαχείρισης των εισερχόμενων α' υλών, ενδιάμεσων και τελικών προϊόντων για κάθε κατηγορία προϊόντος
- Αξιολόγηση της συμμόρφωσης των υφιστάμενων διαδικασιών διαχείρισης και των αρχείων με τις απαιτήσεις του προτύπου σε σχέση με το σύστημα διαχείρισης που πρέπει να εφαρμόζεται
- Αναθεώρηση των υφιστάμενων διαδικασιών και αρχείων στις περιπτώσεις όπου υπάρχει απόκλιση από τις απαιτήσεις του προτύπου και εισαγωγή νέων διαδικασιών και αρχείων στις περιπτώσεις όπου υπάρχει πλήρης έλλειψη
- Προσδιορισμός της μεθόδου διαχείρισης και παρακολούθησης των εισερχομένων υλικών και εξερχόμενων προϊόντων που περιλαμβάνονται στο σύστημα

- Εκπαίδευση προσωπικού στις απαιτήσεις του συστήματος
- Εφαρμογή του συστήματος

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Η εφαρμογή του συστήματος διαχείρισης δεν είναι υποχρεωτικό να εφαρμόζεται στο σύνολο των προϊόντων της κάθε επιχείρησης. Ωστόσο μόνο για όσα προϊόντα περιλαμβάνονται στο σύστημα η επιχείρηση θα έχει τη δυνατότητα να αξιώσει πιστοποίηση κατά PEFC Chain of Custody.

Η συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να αναπτυχθεί ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα προσαρμοσμένο στις ανάγκες και στα προϊόντα της επιχείρησης το οποίο θα καλύπτει τις απαιτήσεις του προτύπου.

Το πρότυπο PEFC Chain of Custody μπορεί να συνδυασθεί και με πρότυπα που πιθανόν να εφαρμόζει ή να επιδιώκει να εφαρμόσει η επιχείρηση όπως το FSC Chain of Custody, ISO 9001:2008 ή το ISO 14001:2004 έτσι ώστε να καθιερωθεί ένα κοινό σύστημα διαχείρισης.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Αρμόδιοι φορείς για την πιστοποίηση επιχειρήσεων κατά PEFC Chain of Custody είναι οι φορείς που είναι εγκεκριμένοι από το PEFC Council.

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης σε σχέση με τις απαιτήσεις του προτύπου καθώς και αξιολόγηση της εφαρμογής του.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της αξιολόγησης ο Φορέας Πιστοποίησης εκδίδει Πιστοποιητικό πενταετούς διάρκειας και η επιχείρηση αποκτά το δικαίωμα να

επισημαίνει τα προϊόντα που αναγράφονται στο Πιστοποιητικό με την αντίστοιχη PEFC σήμανση.

Σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται οι διορθωτικές ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν από την επιχείρηση πριν την έκδοση του Πιστοποιητικού.

Το Πιστοποιητικό διατηρείται σε ισχύ εφόσον διενεργούνται προγραμματισμένες περιοδικές αξιολογήσεις από το Φορέα Πιστοποίησης τουλάχιστον σε ετήσια βάση προκειμένου να ελεγχθεί η διατήρηση της συμμόρφωσης με τις καθορισμένες απαιτήσεις.

Τι οφέλη έχει;

Οι κύριοι λόγοι οι οποίοι ωθούν τις επιχειρήσεις να πιστοποιηθούν κατά PEFC Chain of Custody είναι:

- Προσέλκυση των καταναλωτών που είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος
- Δυνατότητα πρόσβασης σε νέες αγορές του εξωτερικού στις οποίες οι καταναλωτές έχουν ανεπτυγμένο αίσθημα περιβαλλοντικής συνείδησης
- Συμβολή της επιχείρησης στην προστασία των δασών και του περιβάλλοντος
- Ικανοποίηση απαίτησης πελάτη

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο απαιτούμενος χρόνος για την ανάπτυξη του συστήματος και την πιστοποίηση επηρεάζεται από τις σχετικές πιστοποιήσεις των α' υλών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης, το μέγεθος και το επίπεδο οργάνωσης της, το πλήθος των προϊόντων και από την ενεργό συμμετοχή της. Για μικρές επιχειρήσεις που διαθέτουν την απαραίτητη οργάνωση και χρησιμοποιούν πιστοποιημένες α' ύλες ο χρόνος κυμαίνεται από 1 έως 4 μήνες.

❖ Eco-Label

Κοινοτικό Σύστημα Απονομής Οικολογικού Σήματος

Τι είναι;

Το Σύστημα Οικολογικού Σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθορίζεται από μία σειρά από Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς (παρατίθενται στο τέλος του κεφαλαίου) μέσω ιδιαίτερων κριτηρίων συμμόρφωσης που πρέπει να πληρούν οι επιχειρήσεις για τα προϊόντα ή/και υπηρεσίες που παρέχουν ώστε να περιορίζονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, χωρίς να επηρεάζεται σημαντικά η καταλληλότητά τους.

Το Σύστημα Οικολογικού Σήματος είναι προαιρετικό, καταλήγει στην απονομή Οικολογικού Σήματος και έχει ως σκοπό την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών φιλικών προς το περιβάλλον.

Σε ποιους απευθύνεται;

Το Σύστημα Οικολογικού Σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης απευθύνεται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες, παράγουν προϊόντα ή/και εμπορεύονται προϊόντα κάτω από τη δική τους εμπορική ονομασία για τα οποία έχουν καθορισθεί ιδιαίτερα κριτήρια συμμόρφωσης.

Μέχρι σήμερα έχουν καθορισθεί σχετικά κριτήρια για ένα ευρύ φάσμα προϊόντων όπως καθαρισμού, απορρυπαντικά, αφρόλουτρα, σαπούνια, σαμπουάν, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, υποδήματα, χρώματα, βερνίκια, λιπαντικά, ηλεκτρονικός εξοπλισμός, προϊόντα επένδυσης δαπέδων, ξύλινα έπιπλα, οικιακές συσκευές, προϊόντα χαρτιού, καλλιεργητικά μέσα και βελτιωτικά εδάφους, στρώματα.

Πώς υλοποιείται;

Η διαδικασία συμμόρφωσης μίας επιχείρησης με τα κριτήρια του Οικολογικού Συστήματος και η απονομή του Οικολογικού Σήματος περιλαμβάνει τις εξής φάσεις:

- Προσδιορισμός των οικολογικών κριτηρίων και των περιβαλλοντικών απαιτήσεων που αφορούν στα προϊόντα / υπηρεσίες της επιχείρησης
- Εκτίμηση του επιπέδου συμμόρφωσης των προϊόντων ή υπηρεσιών με τα απαιτούμενα οικολογικά κριτήρια
- Προσδιορισμός των αποκλίσεων
- Προγραμματισμός και υλοποίηση των ενεργειών για διόρθωση των αποκλίσεων
- Προετοιμασία και υποβολή του τεχνικού φακέλου και της αίτησης απονομής σήματος

Είναι δύσκολη η εφαρμογή;

Οι επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν δυσκολία στην απονομή του Οικολογικού Σήματος μόνο εάν τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες τους δεν συμμορφώνονται με τα αντίστοιχα οικολογικά κριτήρια. Σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες. Τέτοιες ενέργειες ανάλογα με το είδος και το μέγεθος της απόκλισης για μία παραγωγική επιχείρηση μπορεί να αφορούν σε αλλαγές στη σύνθεση των προϊόντων και σε αντικατάσταση α' και β' υλών. Αντίστοιχα για μία επιχείρηση παροχής υπηρεσιών οι αλλαγές μπορούν να αφορούν στον τρόπο λειτουργίας της ή σε εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού.

Η ολοκλήρωση των ενεργειών μπορεί να γίνει από την ίδια την επιχείρηση εάν διαθέτει προσωπικό με ιδιαίτερη εμπειρία στις τυποποιητικές προδιαγραφές και σε σχετικούς κανονισμούς. Ωστόσο η συνεργασία με εξειδικευμένο σύμβουλο θα φανεί χρήσιμη ώστε να καλυφθούν με αποτελεσματικό τρόπο όλες οι απαιτήσεις του Συστήματος Οικολογικού Σήματος.

Η επιβεβαίωση της συμμόρφωσης με τα οικολογικά κριτήρια είναι πιθανό να απαιτεί και τη διενέργεια δοκιμών στα προϊόντα από κατάλληλα εργαστήρια. Το είδος και η συχνότητα των δοκιμών εξαρτώνται από το είδος του προϊόντος.

Μπορώ να πιστοποιηθώ; Ποια είναι η διαδικασία;

Η αίτηση απονομής μαζί με τον τεχνικό φάκελο και τα απαραίτητα κατά περίπτωση τεκμήρια υποβάλλονται στο Ανώτατο Συμβούλιο Απονομής Οικολογικού Σήματος (ΑΣΑΟΣ) το οποίο αποτελεί για την Ελλάδα τον Αρμόδιο Φορέα για τον έλεγχο της εφαρμογής του Συστήματος Οικολογικού Σήματος.

Είναι πιθανόν, χωρίς να είναι απαραίτητο, το ΑΣΑΟΣ να πραγματοποιήσει έλεγχο στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης για να διαπιστώσει τη συμμόρφωση με τα οικολογικά κριτήρια.

Εφόσον το ΑΣΑΟΣ γνωμοδοτήσει θετικά, υπογράφεται σύμβαση με την επιχείρηση στην οποία καθορίζονται οι όροι χρήσης του Οικολογικού Σήματος και στη συνέχεια απονέμεται το Οικολογικό Σήμα.

Η σύμβαση ισχύει για όσο διάστημα το προϊόν ή η υπηρεσία συμμορφώνεται με τα ισχύοντα οικολογικά κριτήρια που το αφορούν.

Τι οφέλη έχει;

Οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους μία επιχείρηση επιλέγει τη σήμανση των προϊόντων της ή των υπηρεσιών της με το Οικολογικό Σήμα είναι:

- Απόδειξη των καλών περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων / υπηρεσιών
- Εύκολη αναγνώριση από τους καταναλωτές
- Προσέλκυση καταναλωτών που είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος

- Συμβολή της επιχείρησης στην παγκόσμια προσπάθεια για τη μείωση της επιβάρυνσης του πλανήτη
- Ισχυροποίηση της θέσης της έναντι των ανταγωνιστών της

Πόσος χρόνος απαιτείται;

Ο απαιτούμενος χρόνος για την απονομή του Οικολογικού Σήματος σε προϊόντα ή υπηρεσίες επηρεάζεται από το επίπεδο συμμόρφωσης του προϊόντος ή της υπηρεσίας με τα οικολογικά κριτήρια, τη διάρκεια υλοποίησης των δοκιμών και το χρόνο απόκρισης για την αξιολόγηση της αίτησης από τον Αρμόδιο Φορέα. Για επιχειρήσεις που διαθέτουν προϊόντα ή υπηρεσίες που δεν χρειάζεται να πραγματοποιήσουν αλλαγές στα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή υπηρεσιών τους και η διάρκεια των δοκιμών είναι σύντομη, ο χρόνος κυμαίνεται συνήθως από 3 έως 6 μήνες.

Νομικό πλαίσιο

Πράξη

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. [1980/2000](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2000 περί αναθεωρημένου κοινοτικού συστήματος απονομής οικολογικού σήματος.

Πλαίσιο

Ο παραπάνω κανονισμός τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. [880/92](#) του Συμβουλίου, προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία του κοινοτικού συστήματος απονομής οικολογικού σήματος.

Συναφείς πράξεις

- Απόφαση [2000/728/EK](#) της Επιτροπής της 10ης Νοεμβρίου 2000 για τον καθορισμό του τέλους αίτησης και του ετησίου τέλους για το κοινοτικό οικολογικό σήμα [Επίσημη Εφημερίδα L 293 της 22.11.2000]
- Απόφαση [2000/729/EK](#) της Επιτροπής της 10ης Νοεμβρίου 2000 σχετικά με πρότυπη σύμβαση για τους όρους χρήσης του κοινοτικού οικολογικού σήματος [Επίσημη Εφημερίδα L 293 της 22.11.2000].
- Απόφαση [2000/730/EK](#) της Επιτροπής της 10ης Νοεμβρίου 2000 για τη θέσπιση του συμβουλίου οικολογικής σήμανσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του εσωτερικού κανονισμού του [Επίσημη Εφημερίδα L 293 της 22.11.2000].
- Απόφαση [2000/731/EK](#) της Επιτροπής της 10ης Νοεμβρίου 2000 για τη θέσπιση του εσωτερικού κανονισμού του φόρουμ διαβούλευσης για το αναθεωρημένο κοινοτικό σύστημα οικολογικής σήμανσης [Επίσημη Εφημερίδα L 293 της 22.11.2000].

Αποφάσεις απονομής του οικολογικού σήματος

- Απόφαση [2009/567/EK](#) της Επιτροπής (κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα).
- Απόφαση [2006/799/EK](#) (βελτιωτικά εδάφους)
- Απόφαση [2007/64/EK](#) (καλλιεργητικά μέσα)

1-1.B Συστήματα AGRO

Τα πρότυπα AGRO έχουν εκπονηθεί από τον Οργανισμό Πιστοποίησης & Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.), με το διακριτικό τίτλο AGROCERT, ο οποίος αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) και λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος υπό την εποπτεία του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

❖ Agro 1-1

Σύστημα Ανάλυσης Κινδύνων & Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου (HACCP)

Τι είναι;

Με σκοπό τη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας του καταναλωτή, ο ΟΠΕΓΕΠ (AGROCERT) εκπόνησε τα πρότυπα:

AGRO 1-1: Προδιαγραφή Περιγράφει το σύστημα βάσει του οποίου αναγνωρίζονται, αξιολογούνται και ελέγχονται οι κίνδυνοι που σχετίζονται με την ασφάλεια των γεωργικών προϊόντων, καλύπτοντας τις 7 διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές του HACCP και υπακούοντας στις σχετικές εθνικές και κοινοτικές διατάξεις.

AGRO 1-2: Κατευθυντήριες οδηγίες Περιγράφει κατευθυντήριες οδηγίες για τις επιχειρήσεις/μονάδες πρώτης μεταποίησης ή συσκευασίας γεωργικών προϊόντων που εφαρμόζουν ή θέλουν να εφαρμόσουν Σύστημα Ποιότητας σύμφωνα με το πρότυπο ISO 9001 ώστε αυτές να διευκολυνθούν στην εφαρμογή του συστήματος HACCP καθώς και στην ομαλή αλλά και αποτελεσματική

λειτουργία του μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο του Συστήματος Ποιότητας αποφεύγοντας πιθανές επαναλήψεις ή τη δυσχερή εφαρμογή διαφόρων διαδικασιών.

Σε ποιους απευθύνεται;

Τα πρότυπα αυτά απευθύνονται κυρίως σε επιχειρήσεις / μονάδες πρώτης μεταποίησης ή συσκευασίας γεωργικών προϊόντων που επιθυμούν να τεκμηριώσουν την υγιεινή και την ασφάλεια των γεωργικών τους προϊόντων.

Γιατί να πιστοποιηθώ;

Για να τεκμηριώσετε την υγιεινή και την ασφάλεια των παραγομένων γεωργικών προϊόντων της επιχείρησής πρώτης μεταποίησης ή συσκευασίας που διευθύνετε, ένα από τα πρότυπα που μπορείτε να επιλέξετε για την πιστοποίησή της είναι το Πρότυπο AGRO 1.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως κορυφαία προτεραιότητα την ασφάλεια των τροφίμων. Με βάση τις οδηγίες και τους Κανονισμούς για την υγιεινή των τροφίμων, η Κοινότητα επιδιώκει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στο θέμα. Η εθνική νομοθεσία εναρμονιζόμενη προς τις κοινοτικές οδηγίες, απαιτεί από τις επιχειρήσεις τροφίμων να εφαρμόζουν τις διαδικασίες που είναι απαραίτητες για την παρακολούθηση των κρίσιμων σημείων κατά την παραγωγή τροφίμων με βάση τις αρχές του HACCP.

Ποια τα οφέλη για την επιχείρηση από ένα πιστοποιημένο πρότυπο AGRO 1;

Οι πιστοποιημένες επιχειρήσεις σύμφωνα με τα Πρότυπα AGRO 1-1 & AGRO 1-2 επιτυγχάνουν:

- Τεκμηριωμένη διασφάλιση της υγιεινής παραγωγής και ασφάλειας των γεωργικών τους προϊόντων.
- Απόδειξη της προσήλωσης της επιχείρησης στην προστασία του καταναλωτή.
- Ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών.
- Προώθηση των γεωργικών προϊόντων τους στην εσωτερική και εξωτερική αγορά και αύξηση των πωλήσεων.
- Αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών προϊόντων τους προς όφελος της επιχείρησης.
- Ενίσχυση των εξαγωγικών δυνατοτήτων τους και την εξάλειψη κινδύνου ακύρωσης παραγγελιών.

Ποια είναι η διαδικασία πιστοποίησης;

Η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αρχικά αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν την ασφάλεια των προϊόντων της, αξιολόγηση της υλικοτεχνικής υποδομής και αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων. Κατόπιν θετικής εισήγησης ή κάλυψη των αποκλίσεων που τυχόν εντοπισθούν από το φορέα, διεξάγεται η αξιολόγηση της εφαρμογής του συστήματος.

Εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις του προτύπου εκδίδεται το Πιστοποιητικό από το Φορέα Πιστοποίησης, ενώ σε περίπτωση αποκλίσεων ορίζονται για τις σημαντικές οι διορθωτικές ενέργειες και κατόπιν ολοκλήρωσης τους εκδίδεται το Πιστοποιητικό. Τις μη σημαντικές αποκλίσεις η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τις διευθετήσει μέχρι την επόμενη αξιολόγηση.

❖ Agro 2-1 & 2-2

Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Φυτική Παραγωγή

Τι είναι;

Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης είναι σύστημα οργάνωσης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, Ορθή Γεωργική Πρακτική, Ασφάλεια και Υγιεινή Εργαζομένων, Ασφάλεια Προϊόντων, Ιχνηλασιμότητα και Φιλοπεριβαλλοντικές Δράσεις. Στοχεύει στη δημιουργία της βάσης για αποτελεσματική και επικερδή παραγωγή σε μια οικονομικά βιώσιμη και περιβαλλοντικά υπεύθυνη γεωργική επιχείρηση, ενσωματώνοντας στις σύγχρονες καλλιεργητικές πρακτικές, ωφέλιμες φυσικές διαδικασίες.

Οι διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις των αγορών για πιστοποιημένα προϊόντα σύμφωνα με το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, ώθησε τον ΟΠΕΓΕΠ (AGROCERT) στην εκπόνηση των προτύπων:

AGRO 2-1: Προδιαγραφή	Περιλαμβάνει γενικές απαιτήσεις στο σύνολο της γεωργίας που μπορούν να επιθεωρηθούν αντικειμενικά. Αποτελεί το σύνολο των αρχών για την πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που είναι εφαρμόσιμο σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από κάθε είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης
AGRO 2-2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή	Περιγράφει τις τεχνικές και νομικές απαιτήσεις του συστήματος στη φυτική παραγωγή που συνοδεύουν το πρότυπο AGRO 2-1. Περιλαμβάνει τους γενικούς κανόνες ορθής γεωργικής πρακτικής και τα συνοδευτικά μέτρα φιλοπεριβαλλοντικής άσκησης της γεωργίας (φυτικής παραγωγής) ώστε να παράγονται ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα και να επιτυγχάνεται η άριστη διαχείριση του περιβάλλοντος.

Γιατί να πιστοποιηθώ; Ποια τα οφέλη για την επιχείρηση από ένα πιστοποιημένο πρότυπο AGRO 2;

Τα οφέλη από την εφαρμογή του συστήματος είναι:

- Μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των γεωργικών δραστηριοτήτων.
- Ανταπόκριση στην απαίτηση της κοινωνίας και της αγοράς για προστασία του περιβάλλοντος για γεωργικά προϊόντα λιγότερο επιβαρημένα από συνθετικές χημικές ουσίες.
- Διασφάλιση των αποδόσεων των καλλιεργειών και του εισοδήματος του παραγωγού.

Ποια είναι η διαδικασία πιστοποίησης;

Υπάρχουν αρκετοί φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα ενταγμένοι στο Σύστημα Επίβλεψης του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. και εγγεγραμμένοι στο επίσημο Μητρώο (Πίνακας 1). Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η συνεχής συμμόρφωσή τους με τις απαιτήσεις των προτύπων AGRO 2 και της εθνικής νομοθεσίας.

Κατά κύριο λόγο, η διαδικασία της πιστοποίησης περιλαμβάνει αρχικά αξιολόγηση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τις νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν την ασφάλεια των προϊόντων της, αξιολόγηση της υλικοτεχνικής υποδομής και αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων. Κατόπιν θετικής εισήγησης ή κάλυψη των αποκλίσεων που τυχόν εντοπισθούν από το φορέα, διεξάγεται η αξιολόγηση της εφαρμογής του συστήματος.

Εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις του προτύπου εκδίδεται το Πιστοποιητικό από το Φορέα Πιστοποίησης, ενώ εάν υπάρχει ανάγκη λήψης μέτρων, σε συνεργασία με τον επιθεωρητή, ο εκπρόσωπος της γεωργικής εκμετάλλευσης, θα αποφασίσει για τις διορθωτικές ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί η γεωργική εκμετάλλευση για να συμμορφωθεί πλήρως με τις απαιτήσεις της Πιστοποίησης.

Πίνακας 1: Αναγνωρισμένοι Φορείς Πιστοποίησης του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης (Πρότυπα AGRO 2)

α/α	Επωνυμία Φορέα	Διεύθυνση	Επικοινωνία
1	BUREAU VERITAS QUALITY INTERNATIONAL ΕΛΛΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Α.Ε.	ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ 23 ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΚ 18545	210-4063000
2	ΕQA - HELLAS Α.Ε. ΦΟΡΕΑΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 7 ΧΑΛΑΝΔΡΙ ΑΤΤΙΚΗ ΤΚ 15233	210-6139697
3	QMSCERT ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ-ΕΛΕΓΧΟΙ-ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΠΕ	26ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 90 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ ΤΚ 54627	2310-535765
4	ΜΙΓΚΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε Q –Check	ΓΑΡΙΒΑΛΔΗ 17-19 ΛΑΡΙΣΑ ΤΚ 41221	2410-538835
5	TUV AUSTRIA ΕΛΛΑΣ ΕΠΕ	ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ 55-59 ΑΘΗΝΑ ΤΚ 10437	210-5220920
6	A CERT ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.	ΤΗΛΟΥ 2 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΚ 54638	2310-210777
7	Hellenic LLOYD'S Α.Ε.	ΑΚΤΗ ΜΙΑΟΥΛΗ 87 ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΚ 18538	210-4580800
8	EUROCERT ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ Α.Ε.	ΤΑΤΟΙΟΥ 73 ΚΗΦΙΣΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΚ 14564	210-6252495
9	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Ε.Π.Ε. (IQS)	ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ 31 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΚ 54627	2310-530252
10	TUV HELLAS (TUV NOR) Α.Ε. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ, ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ (TUV HELLAS Α.Ε.)	ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 24 ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΤΤΙΚΗ ΤΚ 15341	210-6540195

11	ΠΑΣΕΓΕΣ - CERT	ΑΡΚΑΔΙΑΣ 26 ΑΘΗΝΑ ΤΚ 11526	210-7480078
12	ΜΕΤΡΟΝ ΣΩΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε. (ΜΕΤΡΟΝ CERT Α.Ε.)	ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 ΑΘΗΝΑ ΤΚ 10432	210-5226569
13	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ (ΕΛΟΤ) Α.Ε.	ΑΧΑΡΝΩΝ 313 ΑΘΗΝΑ ΤΚ 11145	210-2120407
14	ΤΥΝ RHEINLAND HELLAS Α.Ε. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ - ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ & ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΤΚ 19200	210 5562130-1

1-1.Γ Βιολογικά Προϊόντα

Το Σύστημα Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων στην Ελλάδα

Η αναγκαιότητα της θεσμοθέτησης ενός συστήματος πιστοποίησης των παραγόμενων βιολογικών προϊόντων γίνεται φανερό τόσο για τους παραγωγούς, όσο και για τους καταναλωτές. Αρχικά, η σύγχυση του ορισμού των βιολογικών προϊόντων, η τήρηση άλλοτε όλων των απαραίτητων κανόνων και άλλοτε μερικών-περίπτωση «ψευτοβιολογικών προϊόντων»-κατά την παραγωγική διαδικασία, καθώς και η αυθαιρεσία της χρήσης του όρου «βιολογικό» κατά την κρίση του κάθε παραγωγού, αποτελούσαν φαινόμενα που αποδεικνύουν την αδυναμία αυστηρού διαχωρισμού από τους ίδιους των βιολογικών από τα άλλα προϊόντα. Είναι βέβαιο ότι όταν ο παραγωγός δεν έχει αποσαφηνίσει τι θέλει να παράγει, δεν γνωρίζει και πώς να το παράγει.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα παραπάνω φαινόμενα συνέτειναν από τη μια στην προαγωγή του αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των εκείνων που παρήγαγαν προϊόντα χωρίς να πληρούν όλες τις βιολογικές προϋποθέσεις και εκείνων που παρήγαγαν πλήρως βιολογικά προϊόντα και από την άλλη στην επαύξηση της ανασφάλειας και δυσπιστίας των καταναλωτών στα συγκεκριμένα προϊόντα, κλονίζοντας έτσι την εμπιστοσύνη τους, το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για την ζήτηση των βιολογικών προϊόντων.

Ένας ακόμη λόγος που φανερώνει την αναγκαιότητα της πιστοποίησης έχει να κάνει με την εξέλιξη του συστήματος παραγωγής, διακίνησης και εμπορίας των προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας. Για παράδειγμα, τη δεκαετία του 1930 που πρωτοεμφανίστηκαν τα πρώτα βιολογικά αγροκτήματα στη Γερμανία, δεν ετίθετο θέμα αξιοπιστίας των παραγόμενων αγαθών, καθώς υπήρχε προσωπική σχέση μεταξύ βιοκαλλιεργητή και καταναλωτή, και η διάθεση των αγαθών γινόταν απευθείας μεταξύ τους, μάλιστα πολλές φορές από το αγρόκτημα. Όμως, σήμερα τα εμπόδια διακίνησης και μεταφοράς έχουν ξεπεραστεί σε μεγάλο ποσοστό, οπότε

υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο τόπος παραγωγής, ο τόπος συσκευασίας και μεταποίησης και ο τόπος πώλησης του προϊόντος μπορεί να απέχουν χιλιάδες χιλιόμετρα μεταξύ τους. Γίνεται λοιπόν καταφανές πως δεν υπάρχει η δυνατότητα ελέγχου του τρόπου παραγωγής του προϊόντος από τον καταναλωτή.

Από όλα τα παραπάνω καθίσταται εμφανής η αδήριτη ανάγκη ύπαρξης ενός αμερόληπτου, έγκυρου και ολοκληρωμένου - από άποψη μελών, κατάρτισής τους και επάρκειας κατάλληλων μέσων - συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης, το οποίο να διασφαλίζει την ποιότητα και το κύρος των προϊόντων βιολογικής γεωργίας.

Ο Κανονισμός ΚΑΝ(ΕΟΚ) 2092/91

Ο Κανονισμός [ΚΑΝ\(ΕΟΚ\) 2092/91](#) με τίτλο: «Περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής» εκδόθηκε από το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 24 Ιουνίου του 1991. Η θέσπισή του βασίστηκε στις αρχές της IFOAM (Διεθνής Ομοσπονδία Οργανώσεων για την Βιολογική Γεωργία) και αποτελεί την επίσημη βάση αναγνώρισης της βιολογικής γεωργίας και των κανόνων που την διέπουν. Πρακτικά, ο κανονισμός αυτός αποτελεί το ελάχιστο επίπεδο προϋποθέσεων που θα πρέπει να τηρούνται για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων.

Οι στόχοι του κανονισμού αφορούν τρία επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο αφορά στον ίδιο τον παραγωγό, για τον οποίο επιδιώκεται η εγκαθίδρυση και διατήρηση υγιών συνθηκών ανταγωνισμού. Το δεύτερο επίπεδο εστιάζει στον καταναλωτή, με κύριο στόχο την προστασία του μέσω της διασφάλισης συγκεκριμένης ποιότητας προϊόντων και του ελέγχου και πιστοποίησης του τελικού προϊόντος. Το τρίτο επίπεδο αφορά στο σύνολο της κοινωνίας, με στόχο την ενίσχυση της βιολογική

γεωργίας ως μέσο ισοστάθμισης της σχέσης προσφοράς και ζήτησης των προϊόντων, αλλά και την διατήρηση του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα, ο κανονισμός αποτελείται από 16 άρθρα και 6 παραρτήματα. Τα άρθρα περιλαμβάνουν: τον ορισμό των βιολογικών προϊόντων στα διάφορα κράτη μέλη (π.χ. οργανικά, βιολογικά, οικολογικά), διασαφηνίσεις εννοιών και όρων (π.χ. φυτοφαρμακευτικά προϊόντα, προσυσκευασμένο τρόφιμο, παράγωγο γενετικής τροποποιημένου οργανισμού), τους κανόνες παραγωγής, καθώς και τον καθορισμό και την περιγραφή του συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης των βιολογικών προϊόντων (αρχές και οργανισμοί ελέγχου), τι προβλέπεται για τον τρόπο παραγωγής, την πιστοποίηση και διακίνηση στην αγορά των βιολογικών προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες, και τέλος κάποια γενικά εκτελεστικά μέτρα και διοικητικές διατάξεις (π.χ. ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατάλογος των επιχειρηματιών και η εποπτεία που τους ασκείται).

Στα παραρτήματα περιλαμβάνονται οι ακριβείς κανόνες παραγωγής και η λεπτομερής περιγραφή τους. Δηλαδή, ότι αφορά στον χρόνο μετατροπής της καλλιέργειας από συμβατική σε βιολογική, ποιες από τις ουσίες που χρησιμοποιούνται ως λιπάσματα, βελτιωτικά εδάφους, φυτοπροστατευτικά, επιτρέπονται και ποιες όχι, καθώς και οι ειδικές συνθήκες χρήσεως τους, τα επιτρεπόμενα μέτρα καταπολέμησης των παρασίτων, ασθενειών και ζιζανίων, οι ελάχιστες απαιτήσεις ελέγχου και τα μέτρα ασφάλειας στα πλαίσια του καθεστώτος ελέγχου και ουσίες που χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία ή βιολογική παραγωγή συστατικών γεωργικής προέλευσης.

Ο παραπάνω κανονισμός επιβάλλοντας τους κοινούς κανόνες παραγωγής και πιστοποίησης συνέβαλλε στην ενοποίηση των προδιαγραφών των βιολογικών προϊόντων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά παράλληλα και στην διασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή και την επαύξηση της εμπιστοσύνης του απέναντι στα προϊόντα αυτά. Όπως είναι φυσικό, με την πάροδο του χρόνου, εκδόθηκαν τροποποιήσεις για την εφαρμογή του κανονισμού κατά περίπτωση.

Νομοθεσία που διέπει τη Βιολογική Γεωργία στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, πριν την εγκαθίδρυση του συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων (δεκαετία '80), πιστοποιητικοί οργανισμοί του εξωτερικού (π.χ. Skal, Soil Association, Naturland) είχαν αναλάβει την επίβλεψη και πιστοποίηση των Ελλήνων βιοκαλλιεργητών. Σήμερα, ο έλεγχος και η πιστοποίηση των βιολογικών προϊόντων στην Ελλάδα καθορίζεται από την παρακάτω εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία:

A. Κοινοτική Νομοθεσία

- 01. Καν. (ΕΚ) 834/2007** «για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91».
- 02. Καν. (ΕΚ) 889/2008** «σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων».
- 03. Καν. (ΕΚ) 967/2008** «για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων»
- 04. Καν. (ΕΚ) 1235/2008** «για τον καθορισμό των λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά τους όρους εισαγωγής βιολογικών προϊόντων από τρίτες χώρες»
- 05. Καν. (ΕΚ) 1254/2008** «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων»
- 06. Καν. (ΕΚ) 537/2009** «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1235/2008, όσον αφορά τον κατάλογο των τρίτων χωρών από τις οποίες πρέπει να κατάγονται

ορισμένα βιολογικά παραγόμενα γεωργικά προϊόντα προκειμένου να κυκλοφορούν στο εμπόριο εντός της Κοινότητας»

- 07. Καν. (ΕΚ) 710/2009** «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για τη βιολογική παραγωγή ζώων υδατοκαλλιέργειας και φυκιών»
- 08. Καν. (ΕΚ) 271/2010** «*σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά τον λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης*»
- 09. Καν. (ΕΚ) 271/2010 - διορθωτικό** «*Διορθωτικό στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 271/2010 της Επιτροπής, της 24ης Μαρτίου 2010, σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά τον λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*»
- 10. Καν. (ΕΚ) 471/2010** «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1235/2008 όσον αφορά τον κατάλογο των τρίτων χωρών από τις οποίες πρέπει να προέρχονται ορισμένα γεωργικά προϊόντα βιολογικής παραγωγής προκειμένου να διατεθούν στο εμπόριο στην Κοινότητα»
- 11. Καν. (ΕΚ) 344/2011** «για τη για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων»
- 12. Καν. (ΕΚ) 426/2011** «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων»

- 13. Καν. (ΕΚ) 590/2011** «κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά τους όρους εισαγωγής βιολογικών προϊόντων από τρίτες χώρες
(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)»

Από 01/01/2009, την παραγωγή, μεταποίηση, επισήμανση και εμπορία των βιολογικών προϊόντων, διέπουν οι Κανονισμοί 834/2007/ΕΚ και 889/2008/ΕΚ, όπως αυτοί τροποποιούνται και ισχύουν. Από την ημερομηνία ισχύος των δυο παραπάνω κανονισμών, καταργήθηκαν οι εξής κανονισμοί: Καν. (ΕΟΚ) 2092/91, Καν. (ΕΚ) 223/2003 και Καν. (ΕΚ) 1452/2003.

Β. Εθνική Νομοθεσία

1. ΚΥΑ αριθμ. 245090/ 11.01.2006 (ΦΕΚ 157/Β/2006)

Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του Καν. (ΕΟΚ) 2092/91 του Συμβουλίου «περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής» ως έχει τροποποιηθεί και ισχύει».

2. ΥΑ αριθμ. 336650/22.12.2006 (ΦΕΚ 1927/Β/2006)

Λεπτομέρειες εφαρμογής της αρ. 245090/11.1.2006 (ΦΕΚ157/Β/2006) Κοινής Υπουργικής Απόφασης «Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του Καν. (ΕΟΚ) 2092/91 του Συμβουλίου «περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής» ως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

3. ΥΑ αριθμ. 296851/21.06.2007 (ΦΕΚ 1114/Β/2007)

Λεπτομέρειες εφαρμογής της υπ' αριθμ. 245090/11.1.2006 (ΦΕΚ 157/Β/2006) κοινής υπουργικής απόφασης «Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του Καν. (ΕΟΚ)2092/91 του Συμβουλίου «περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής» ως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

4. ΚΥΑ 295194 αριθμ. 22.04.09 (ΦΕΚ 756/Β/2009)

Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού στη βιολογική γεωργία σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ)834/07 και (ΕΚ)889/08, όπως αυτοί κάθε φορά ισχύουν.

Σχετικά sites με την Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία για τη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία:

<http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm>

<http://www.minagric.gr/greek/3.6.B.html>

Διαχείριση Συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων

Σύμφωνα με την Εθνική Νομοθεσία το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει εγκαθιδρύσει σύστημα ελέγχου παραγωγής προϊόντων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας. Το σύστημα αυτό διαχειρίζονται οι παρακάτω αρχές:

- Ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, ο οποίος αποτελεί την αρχή έγκρισης των πιστοποιητικών οργανισμών.

- Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (Δ/νση Βιολογικής Γεωργίας), το οποίο αποτελεί την εποπτεύουσα αρχή του συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης.
- Το Συμβούλιο Βιολογικής Γεωργίας, το οποίο γνωμοδοτεί επί θεμάτων παραγωγής και ανάπτυξης του τομέα βιολογικής γεωργίας και των προϊόντων της.
- Ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. (Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων-AGROCERT), είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος υπό την εποπτεία του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ιδρύθηκε με τον Ν.2637/98 με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης της γεωργίας που είναι φιλική προς το περιβάλλον και αποτελεί την αρμόδια αρχή για: (α) την αξιολόγηση και επίβλεψη των οργανισμών ελέγχου και πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας, (β) τη χορήγηση ενιαίου εθνικού σήματος αναγνώρισης στα ελληνικά βιολογικά προϊόντα (βρίσκεται υπό αναθεώρηση) και (γ) τον έλεγχο της εμπορίας των προϊόντων βιολογικής γεωργίας. Ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. διαφυλάσσει από την μια την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων και από την άλλη την αντικειμενικότητα και εγκυρότητα των ελέγχων που διεξάγουν οι οργανισμοί πιστοποίησης.
- Οι οργανισμοί ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων, ελέγχουν και πιστοποιούν καλλιεργητές και κτηνοτρόφους που παράγουν ή παρασκευάζουν βιολογικά προϊόντα, καθώς και επιχειρηματίες που εισάγουν από τρίτες χώρες- εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης- τέτοια προϊόντα. Κάθε κράτος μέλος έχει το δικαίωμα να επιλέξει μία ή περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες ή εγκεκριμένους ιδιωτικούς φορείς που θα αναλάβουν το ρόλο των οργανισμών ελέγχου. Ο ρόλος αυτός, καθώς και οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούν οι παραγωγοί, οι μεταποιητές και οι εισαγωγείς, διευκρινίζονται και περιγράφονται λεπτομερώς στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού ΚΑΝ (ΕΟΚ)2092/91.

Οργανισμοί Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων

Οι βασικότεροι εγκεκριμένοι Οργανισμοί Ελέγχου και Πιστοποίησης είναι οκτώ. Συγκεκριμένα, η Δηώ, η Φυσιολογική, η ΒιοΕλλάς, ο QWAYS, ο ACERT, ο IRIS, ο Πράσινος Έλεγχος και το Γεωτεχνικό Εργαστήριο.

❖ Δηώ

Ο οργανισμός Δηώ ιδρύθηκε το 1993 ως αστική μη κερδοσκοπική εταιρία με στόχο την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, αλλά και την ευαισθητοποίηση παραγωγών και καταναλωτών για το βιολογικό τρόπο παραγωγής. Εδρεύει στην Αθήνα και είναι μέλος της IFOAM. Το 1993 η ΔΗΩ έλεγχε 165 παραγωγούς. Το 2006 με τις 7.137 ελεγχόμενες επιχειρήσεις (παραγωγικές, κτηνοτροφικές, μεταποίησης), η Δηώ πιστοποιεί το 43,5% επί του συνόλου των βιολογικών επιχειρήσεων και το 40,3% των βιολογικών εκτάσεων στην Ελλάδα. Ο ρόλος της όμως δεν περιορίζεται μόνο στον έλεγχο και την πιστοποίηση. Διοργανώνει Πανελλήνια και Διεθνή συνέδρια σχετικά με τη βιολογική γεωργία, εκπονεί ειδικά προγράμματα πληροφόρησης, καθώς και ενημερωτικές εκδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα με στόχο την ενημέρωση παραγωγών και καταναλωτών για τις εξελίξεις στην βιολογική γεωργία αλλά και για τις επιπτώσεις των χημικών σκευασμάτων στο περιβάλλον. Επιπλέον, εκδίδει το περιοδικό «ΔΗΩ» αλλά και εξειδικευμένα βιβλία και έντυπα.

❖ Φυσιολογική Ε.Π.Ε

Η Φυσιολογική έχει έδρα την Αλεξάνδρεια Ημαθίας. Συστάθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Το 1997 μετεξελίχθηκε σε Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης και εγκρίθηκε ως οργανισμός ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων. Το 2000 έλεγχε 600 βιοκαλλιεργητές και περίπου 25000 στρέμματα βιοκαλλιεργούμενων εκτάσεων. Επιπλέον, εκδίδει το τριμηνιαίο περιοδικό «Βιολογική Γεωργία και Αειφορική Ανάπτυξη».

❖ **Ινστιτούτο Ελέγχου Βιολογικών Προϊόντων ΒΙΟΕΛΛΑΣ Α.Ε.**

Το ινστιτούτο ΒΙΟΕΛΛΑΣ συστάθηκε από μέλη και προσωπικό του Συλλόγου Οικολογικής Γεωργίας Ελλάδας (Σ.Ο.Γ.Ε.), που από το 1993 λειτουργεί ως οργανισμός πιστοποίησης. Το ινστιτούτο ΒΙΟΕΛΛΑΣ ιδρύθηκε το 2001 ως Ανώνυμη Εταιρεία, είναι μέλος της I.F.O.A.M και δραστηριοποιείται στην έρευνα και προώθηση της βιολογικής γεωργίας, στην ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου και πιστοποίησης και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς παρέχει και υπηρεσίες επιθεώρησης σε συνεργασία με διαπιστευμένους φορείς του εξωτερικού σχετικά με συγκεκριμένα πρότυπα. Το 2006 το ΒΙΟΕΛΛΑΣ πιστοποιούσε 12.771 επιχειρηματίες.

❖ **QWAYS- Διαδρομές ποιότητας Α.Ε**

Ο οργανισμός QWAYS ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2005 και εδρεύει στην Αθήνα. Λειτουργεί με τη νομική μορφή της ανωνύμου εταιρείας. Δραστηριοποιείται στον έλεγχο και την πιστοποίηση προϊόντων και συστημάτων, που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τον ευρύτερο αγροπεριβαλλοντικό χώρο, βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών-προτύπων ποιότητας, στην πιστοποίηση γεωργικών προϊόντων και συστημάτων διαχείρισης, εφαρμόζοντας εθνικής αλλά και διεθνούς εμβέλειας πρότυπα. Μεταξύ των δραστηριοτήτων περιλαμβάνεται η διοργάνωση σχετικών ενημερωτικών και επιμορφωτικών σεμιναρίων. Είναι μέλος της IFOAM .

❖ **A CERT-Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πιστοποίησης Α.Ε**

Ο ACERT ιδρύθηκε το 2005 με έδρα την Θεσσαλονίκη. Δραστηριοποιείται στην πιστοποίηση βιολογικών προϊόντων και την πιστοποίηση συστημάτων διοίκησης ποιότητας. Επίσης, διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα εκπαίδευσης σε συστήματα ποιότητας και αποτελεί ενεργό μέλος της IFOAM.

❖ **IRIS-A. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ & ΣΙΑ ΕΕ**

Ο IRIS ιδρύθηκε το 2006 και αποτελεί τον πρώτο πιστοποιητικό οργανισμό βιολογικών προϊόντων με έδρα την Κρήτη.

❖ **Πράσινος Έλεγχος-GREEN CONTROL ΘΩΜΑΣ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ Ο.Ε.**

Ο Πράσινος Έλεγχος ιδρύθηκε το 2005 με την νομική μορφή της Ομόρρυθμης Εταιρίας με στόχο να αυξήσει το κύρος και την αξιοπιστία των παρεχόμενων υπηρεσιών ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων. Στα πλαίσια αυτά, διοργανώνει σχετικές ενημερωτικές ημερίδες.

❖ **Γεωτεχνικό Εργαστήριο Α.Ε.**

Το Γεωτεχνικό Εργαστήριο ιδρύθηκε το 2005 στον Δήμο Πλατέος του Νομού Ημαθίας με στόχο την πιστοποίηση προϊόντων βιολογικής γεωργίας, καθώς και την ανάπτυξη της έρευνας για την αγροτική και βιομηχανική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Διαδικασία Ένταξης Στο Σύστημα Ελέγχου Και Πιστοποίησης

Η διαδικασία ένταξης στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας πραγματοποιείται με τις ακόλουθες διαδικασίες:

- Υποβολή αίτησης ένταξης στο καθεστώς πιστοποίησης από τον παραγωγό συνοδευόμενη από Υπεύθυνη Δήλωση εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας σε κάποιο από τους οργανισμούς ελέγχου και πιστοποίησης.
- Υπογραφή σύμβασης συνεργασίας του παραγωγού με τον οργανισμό ελέγχου και πιστοποίησης.

- Σε διάστημα δέκα ημερών από την υπογραφή της σύμβασης συνεργασίας με τον οργανισμό ελέγχου και πιστοποίησης, ο παραγωγός θα πρέπει να γνωστοποιήσει στη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στην οποία υπάγεται η έδρα της αγροτικής επιχείρησής του, την έναρξη της δραστηριότητάς του για βιολογική παραγωγή προϊόντων.
- Πραγματοποιείται επιθεώρηση ένταξης από τον πιστοποιητικό οργανισμό ώστε να επαληθευθεί η τήρηση των δεσμεύσεων από την πλευρά του παραγωγού.

Επισήμανση Βιολογικών Προϊόντων

Με στόχο την πληρέστερη ενημέρωση και προστασία των καταναλωτών, καθώς και τον καλύτερο εντοπισμό των βιολογικών προϊόντων απαιτείται η κατάλληλη επισήμανσή αυτών. Συγκεκριμένα, στην επισήμανση ή διαφήμιση των προϊόντων βιολογικής γεωργίας που έχουν πιστοποιηθεί σύμφωνα με τον Κανονισμό ΚΑΝ (ΕΟΚ)2092/91περιλαμβάνονται:

- Το εθνικό σήμα αναγνώρισης πιστοποιημένων προϊόντων βιολογικής γεωργίας.
- Η ένδειξη «ΠΡΟΙΟΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ» σε συνδυασμό με την ονομασία πώλησης του προϊόντος.
- Η ένδειξη «ΠΡΟΙΟΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ» για προϊόντα φυτικής προέλευσης που η καλλιέργεια τους βρίσκεται σε περίοδο μετατροπής, σε συνδυασμό με την ονομασία πώλησης του προϊόντος.
- Για τα μεταποιημένα η ένδειξη «Χ% των συστατικών γεωργικής προέλευσης είναι βιολογικής παραγωγής», εφόσον το ποσοστό των συστατικών βιολογικής προέλευσης είναι τουλάχιστον 70% και τα υπόλοιπα συστατικά είναι αυτά επιτρέπονται από τους Κανονισμούς 834/2007/ΕΚ και 889/2008/ΕΚ.
- Ο Κοινοτικός λογότυπος προαιρετικά.

Χρηματοδοτικό πρόγραμμα «Στήριξη Φορέων Προστατευόμενων Περιοχών» του Πράσινου Ταμείου

- Ο κωδικός αριθμός έγκρισης του οργανισμού ελέγχου και πιστοποίησης.

ΛΟΓΟΤΥΠΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

<p>ΕΘΝΙΚΟ ΣΗΜΑ</p> <p>ΕΝΙΑΙΟ ΣΗΜΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ</p> 	<p>ΕΕ</p>
<p>ΔΗΩ</p> 	<p>ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ</p>
<p>QWAYS</p> <p>ΦΟΡΕΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΓΡΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ</p>	<p>ΒΙΟΕΛΛΑΣ</p>
<p>IRIS</p> 	<p>ACERT</p>
<p>ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ</p> 	<p>ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ</p> <p>ΕΙ-07-ΒΙΟ οργανισμός ελέγχου - πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας</p>

Διαδικασία Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων

Τον έλεγχο, αξιολόγηση και πιστοποίηση των διαδικασιών παραγωγής, παρασκευής και εισαγωγής προϊόντων βιολογικής γεωργίας, ώστε να κριθεί κατά πόσον πληρούνται οι απαιτήσεις της ισχύουσας Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας, αναλαμβάνουν οι Οργανισμοί Ελέγχου και Πιστοποίησης. Οι Οργανισμοί αυτοί, προκειμένου να παρέχουν ελεγκτικό και πιστοποιητικό έργο, θα πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας, η οποία, μεταξύ άλλων, απαιτεί τη διαπίστευση από το Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ) σύμφωνα με το του πρότυπο ΕΛΟΤ EN 45011 καθώς και την έγκριση από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (Αρχή Ελέγχου έχει ορισθεί ο Οργανισμός Πιστοποίησης & Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων, Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π. – AgroCert, ενώ η Δ/ση Βιολογικής Γεωργίας του ΥΑΑ&Τ ασκεί την εποπτεία του συστήματος ελέγχου).

Παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά τα στάδια, από την ένταξη της ενδιαφερόμενης μονάδας (φυτικής παραγωγής, ζωικής παραγωγής ή μεταποίησης - τυποποίησης - διάθεσης αγροτικών προϊόντων) στο σύστημα ελέγχου έως την διάθεση του τελικού προϊόντος στον καταναλωτή:

1. Αίτηση - Ένταξη στο Σύστημα Πιστοποίησης

Ο ενδιαφερόμενος για την ένταξη στο Σύστημα Πιστοποίησης παραγωγός / επιχειρηματίας, υποβάλλει αίτηση η οποία συνοδεύεται από τα απαραίτητα έντυπα (καλλιεργητικό σχέδιο ή σχέδιο παραγωγής-επεξεργασίας, τοπογραφικά αγροτεμαχίων κτλ) που απαιτούνται ανάλογα τη φύση της μονάδας. Επιπλέον, κατά την ένταξη της μονάδας στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης ο παραγωγός / επιχειρηματίας, καταρτίζει πλήρη περιγραφή της μονάδας και υποβάλλει όλα εκείνα τα μέτρα και τις δεσμεύσεις που θα πρέπει να ληφθούν σε επίπεδο εκμετάλλευσης, ώστε να διασφαλισθεί η τήρηση των διατάξεων των Κανονισμών 834/2007/ΕΚ και 889/2008/ΕΚ. Μετά την αίτηση, ακολουθεί υπογραφή σύμβασης του υπευθύνου της μονάδας με τον Οργανισμό Πιστοποίησης και ο Αρχικός Έλεγχος της μονάδας.

2. Επιθεωρήσεις

Οι επιθεωρήσεις που πραγματοποιούνται στα πλαίσια ελέγχου και πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας / κτηνοτροφίας, διακρίνονται σε:

α. Αρχική Επιθεώρηση (ή Αρχικός Έλεγχος)

Η αρχική επιθεώρηση διενεργείται στη μονάδα εντός 60 ημερών από την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης. Σκοπός της αρχικής επιθεώρησης είναι να ελεγχθούν/ επαληθευτούν από τον Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης, τα μέτρα και οι δεσμεύσεις που έχει καταθέσει ο παραγωγός/ επιχειρηματίας κατά την αίτηση ένταξης της μονάδας στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης. Αφού ολοκληρωθεί η αρχική επιθεώρηση, συντάσσεται έκθεση ελέγχου η οποία προσυπογράφεται από τον παραγωγό/ επιχειρηματία. Ο παραγωγός/ επιχειρηματίας κρατάει αντίγραφο της ανωτέρω έκθεσης ελέγχου.

β. Ετήσια Επιθεώρηση

Η ετήσια επιθεώρηση διενεργείται τουλάχιστον μια φορά ετησίως στο 100% των ενταγμένων μονάδων του Οργανισμού Ελέγχου και Πιστοποίησης. Η επιθεώρηση αυτή, καλύπτει όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας (παραγωγή, μεταφορά, αποθήκευση, μεταποίηση-τυποποίηση – συσκευασία, επισήμανση κτλ).

Συγκεκριμένα, η ετήσια επιθεώρηση, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει:

- Επιτόπιο έλεγχο στα αγροτεμάχια, βοσκοτόπους, σταβλικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις επεξεργασίας - μεταποίησης προϊόντων.
- Επιτόπιο έλεγχο στους αποθηκευτικούς χώρους της μονάδας (χώροι αποθήκευσης αγροτικών/ κτηνιατρικών εφοδίων, χώροι αποθήκευσης πρώτων υλών και τελικών προϊόντων κτλ).

- Λεπτομερή έλεγχο των αρχείων (αρχείο εισροών/ πωλήσεων, ημερολόγιο καλλιεργητικών εργασιών ή παραγωγής, παραστατικά αγορών/ πωλήσεων έλεγχος συστήματος ιχνηλασιμότητας κτλ) που υποχρεούται να τηρεί ο υπεύθυνος της μονάδας, σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανονισμών 834/2007/ΕΚ και 889/2008/ΕΚ.

γ. Έκτακτη Επιθεώρηση

Η έκτακτη επιθεώρηση διενεργείται σε ετήσια βάση τουλάχιστον στο 10% των ενταγμένων μονάδων του Οργανισμού Ελέγχου και Πιστοποίησης, δίνοντας έμφαση σε μονάδες που κατά το προηγούμενο έτος παρουσίασαν παρατυπίες ή/και παραβάσεις της κείμενης Εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας. Σε αντίθεση με τα άλλα είδη επιθεώρησης, η έκτακτη επιθεώρηση δύναται να πραγματοποιηθεί χωρίς να προηγηθεί ενημέρωση του υπευθύνου παραγωγού/ επιχειρηματία.

3. Δειγματοληψίες

Κατά τη διάρκεια της ετήσιας ή/και έκτακτης επιθεώρησης, οι επιθεωρητές του Οργανισμού Ελέγχου και Πιστοποίησης, δύναται να λαμβάνουν δείγματα για την ανάλυση και ανίχνευση μη επιτρεπόμενων από τον Κανονισμό 889/2008/ΕΚ. Δείγματα για εργαστηριακή ανάλυση λαμβάνονται σε ποσοστό τουλάχιστον 5% των ενταγμένων μονάδων, σύμφωνα με πλάνο δειγματοληψιών, το οποίο προκύπτει κατόπιν ανάλυσης επικινδυνότητας. Ωστόσο, τα ληφθέντα δείγματα και οι εργαστηριακές δοκιμές καλύπτουν όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας (από τον αγρό έως τις προθήκες των καταστημάτων). Οι εργαστηριακές δοκιμές πραγματοποιούνται σε διαπιστευμένα (σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO / IEC 17025) εργαστήρια.

Ανεξαρτήτως του είδους της επιθεώρησης, ο παραγωγός / επιχειρηματίας οφείλει να παρέχει πρόσβαση σε όλους τους χώρους της μονάδας, καθώς και σε όλα τα απαιτούμενα από τους Κανονισμούς 834/2007/ΕΚ και 889/2008/ΕΚ, αρχεία της

μονάδας. Οι επιθεωρήσεις διενεργούνται από έναν ή περισσότερους επιθεωρητές ανάλογα με το αντικείμενο δραστηριότητας και το μέγεθος της προς επιθεώρηση επιχείρησης. Οι επιθεωρητές είναι απαραίτητως εξειδικευμένοι επιστήμονες (γεωπόνοι, τεχνολόγοι τροφίμων, κτηνίατροι) ώστε να διαθέτουν την απαιτούμενη γνώση, εξειδίκευση και εμπειρία όσον αφορά στο σύστημα παραγωγής, τις εκάστοτε ισχύουσες απαιτήσεις της νομοθεσίας και της επιθεώρησης. Ο Οργανισμός Πιστοποίησης έχει υποχρέωση να διασφαλίσει την αμεροληψία και την αντικειμενικότητα των επιθεωρητών του.

4. Επιθεώρηση στην Αγορά

Πρόκειται για επιθεωρήσεις τις οποίες πραγματοποιεί ο Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης, θέλοντας να διασφαλίσει ακόμα περισσότερο την αξιοπιστία των βιολογικών προϊόντων που φέρουν το σήμα του, στα σημεία πώλησης βιολογικών προϊόντων (supermarkets, λαϊκές αγορές βιολογικών προϊόντων κτλ). Κατά την επιθεώρηση στην αγορά, λαμβάνονται δείγματα τόσο για έλεγχο της επισήμανσης και του ορθού τρόπου χρήσης του σήματος του Οργανισμού, όσο και για εργαστηριακή ανάλυση. Αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικός αριθμός των δειγμάτων που αναλύονται ετησίως, προέρχεται από τις προθήκες των καταστημάτων, δηλαδή, λίγο πριν αγοραστούν από τον τελικό καταναλωτή.

5. Έκδοση Πιστοποιητικού

Το Πιστοποιητικό Προϊόντος προϋποθέτει ότι η επιχείρηση, ανάλογα με την περίπτωση, παράγει, επεξεργάζεται, συσκευάζει, επισημαίνει ή εισάγει από τρίτες χώρες προϊόντα βιολογικής γεωργίας σύμφωνα με τις απαιτήσεις τις διατάξεις των Κανονισμών 834/2007/ΕΚ και 889/2008/ΕΚ. Σε περίπτωση μη τήρησης των δεσμεύσεων της κείμενης Εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας που διέπει την παραγωγή και εμπορία βιολογικών προϊόντων, προβλέπονται κυρώσεις, οι οποίες, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν την μη χορήγηση ή την ανάκληση του Πιστοποιητικού Προϊόντος με αποτέλεσμα την αυτόματη αφαίρεση του

δικαιώματος να γίνεται επισήμανση του προϊόντος ως βιολογικό ή να γίνεται αναφορά στο βιολογικό τρόπο παραγωγής, καθώς και άλλες αυστηρότερες ποινές σε περιπτώσεις σοβαρότερων παραβάσεων. Η διατήρηση του Πιστοποιητικού Συμμόρφωσης προϋποθέτει τη συνεχή τήρηση των απαιτήσεων του Συστήματος Πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας.

6. Σήμανση και Διάθεση των Προϊόντων

Τα προϊόντα βιολογικής γεωργίας, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, φέρουν ειδική σήμανση στην οποία γίνεται αναφορά στο βιολογικό τρόπο παραγωγής τους. Το Σήμα Συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις των Κανονισμών 834/2007/ΕΚ και 889/2008/ΕΚ, τοποθετείται μόνο σε πιστοποιημένα προϊόντα και μπορεί να χρησιμοποιείται, εκτός στις ετικέτες των προϊόντων και σε οποιαδήποτε προβολή του παραγωγού / επιχειρηματία (διαφημιστικά έντυπα, ιστοσελίδα κλπ). Αξίζει δε να σημειωθεί ότι, από την 1η Ιουλίου 2010 για τα βιολογικά προϊόντα που παράγονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι υποχρεωτική στη σήμανση τους (ετικέτα) η χρήση του νέου λογοτύπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα βιολογικά προϊόντα.

Ενδεικτικό Ετήσιο Κόστος Πιστοποίησης

Με το Ετήσιο Κόστος καλύπτονται: οι ετήσιοι έλεγχοι, η αμοιβή και τα έξοδα του ελεγκτή του Οργανισμού, η συμπλήρωση των απαραίτητων Εκθέσεων και της άλλης σχετικής τεκμηρίωσης για την επιχείρηση, η διαδικασία απόφασης για την Πιστοποίηση, η πραγματοποίηση των εργαστηριακών αναλύσεων που αποφασίζονται από τον Οργανισμό, η χορήγηση των εγγράφων πιστοποίησης (Βεβαίωση Συμμόρφωσης, Πιστοποιητικό Προϊόντος κλπ).

Α. Για εκμεταλλεύσεις φυτικής παραγωγής και για πιστοποίηση σύμφωνα με τα Πρότυπα Καν. (ΕΚ) 834/2007.

Το Ετήσιο Κόστος, απαρτίζεται από:

- ✓ την Ετήσια Βασική Χρέωση των 200 €, ανεξαρτήτως στρεμμάτων / ανά νομό διαφορετικής διοικητικής περιφέρειας.
- ✓ την επιβάρυνση για κάθε ξεχωριστό αγροτεμάχιο: για τα πρώτα 20 με 2 €/αγροτεμάχιο, για τα επόμενα 21 έως 50 με 1 €/αγροτεμάχιο, για τα επόμενα 51 έως 100 με 0,5 €/αγροτεμάχιο, για περισσότερα από 101 με 0,1 €/αγροτεμάχιο.
- ✓ την Ετήσια Χρέωση ανά Στρέμμα, βάσει των στρεμμάτων και των ειδών των καλλιεργούμενων εκτάσεων κάθε εκμετάλλευσης, όπως παρακάτω:

Πίνακας 2: Ανάλυση ετήσιας χρέωσης ανά στρέμμα και ανά κατηγορία είδους

ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	0-20	21-50	51-100	101-200	>200
A1. Δενδρώδεις (ελιά, ακρόδρυα)	4,8	4,4	4	2	1
A2. Αμπέλι Οινοποίησης, λοιπά οπωροφόρα	6	5,3	4,2	3	1,5
A3. Αμπέλι επιτραπέζιο, σταφίδα, εσπεριδοειδή, μηλοειδή, πυρηνόκαρπα	6,7	5,5	5	4	2
A4. Μπανάνες, Μικρές Οπώρες	9	8	6	5	2,5
B1. Αροτραίες	3,3	3	2,8	2	1

B2. Αγρανάπαυση, Τεχνητοί Λειμώνες, Αυτοφυή	1,6	1,4	1,1	1	0,01
ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	1 - 15	16 - 30	31 - 50	50-100	>100
B3. Κηπευτικά Υπαίθρου	20	17	14	12	6
B4. Κηπευτικά Θερμοκηπίου	100	88	70	60	30
B5. Φυτώρια	140	120	100	80	40
Συγκαλλιέργειες διαφορετικών κατηγοριών καλλιεργειών και επαναλήψεις καλλιεργειών, στο ίδιο/α αγροτεμάχιο/α και στο ίδιο διάστημα χρέωσης, χρεώνονται με το ½ της κανονικής τιμής της αντίστοιχης καλλιέργειας.					
Εντάξεις βοσκοτόπων: α. με παράλληλη ένταξη ζώων, δεν χρεώνονται β. χωρίς την παράλληλη ένταξη ζώων (περιπτώσεις κοινοτικών, δημόσιων βοσκοτόπων κλπ), χρεώνεται η Ετήσια Βασική Χρέωση και η επιβάρυνση ανά αγροτεμάχιο, ανεξαρτήτως στρεμμάτων.					

B. Για κτηνοτροφικές μονάδες, συμπεριλαμβανομένης της μελισσοκομίας και βοσκοτόπων, και για πιστοποίηση σύμφωνα με τα Πρότυπα Καν. (ΕΚ) 834/2007.

Το Ετήσιο Κόστος, απαρτίζεται από:

- ✓ την ετήσια Βασική Χρέωση των 200 €, ανεξαρτήτως μεγέθους εκμετάλλευσης / ανά νομό ίδιας διοικητικής περιφέρειας.
- ✓ την Ετήσια Χρέωση ανά είδος ζώου και μέγεθος της κτηνοτροφικής ή μελισσοκομικής μονάδας, βάσει του κατωτέρω πίνακα :

Πίνακας 3: Ετήσια Χρέωση ανά είδος ζώου και μέγεθος μονάδας

ΕΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΖΩΟΥ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ			
1.	ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ	0-100	101-200	201-400	>401
	ΠΡΟΒΑΤΙΝΕΣ,ΑΙΓΕΣ ΑΝΩ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ	2,85	2,37	2,03	1,19
2.	ΒΟΟΕΙΔΗ	1 - 15	16 - 30	31-60	>61
2.1	ΑΓΕΛΑΔΕΣ	10,66	7,46	5,32	3,2
2.2	ΜΟΣΧΟΙ – ΜΟΣΧΙΔΕΣ	6,4	4,5	3,9	1,9
3.	ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΑ	1-30	31-50	51-100	>100
	ΧΟΙΡΟΜΗΤΕΡΕΣ	32	21,3	5,32	3,2
4.	ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ				
4.1	ΚΟΤΟΠΟΥΛΑ ΚΡΕΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	0-2000	2001-4000	4001-8500	> 8500
		0,35	0,14	0,06	0,03
4.2	ΠΟΥΛΑΔΕΣ ΑΥΓΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	0-1000	1000-2000	2000-4200	>4200
		0,7	0,27	0,15	0,04
4.3	ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ	0-500	500-1000	1000-2000	>2000
		1,5	0,5	0,31	0,10
5.	ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ	1- 100 κυψέλες		> 100 κυψέλες	
		2,13/Κυψέλη		1,6 /Κυψέλη	

1-1.Δ ΠΟΠ – ΠΓΕ – ΕΠΠΕ

Ως «**Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης - ΠΟΠ**» νοείται το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου που κατάγεται από αυτήν την περιοχή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα, και του οποίου η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες και του οποίου η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία λαμβάνουν χώρα στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.

Ως «**Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη - ΠΓΕ**» νοείται το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου που κατάγεται από αυτήν την περιοχή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα, και του οποίου μία συγκεκριμένη ποιότητα, η φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό μπορούν να αποδοθούν στη γεωγραφική αυτή καταγωγή και του οποίου η παραγωγή ή/και μεταποίηση ή/και η επεξεργασία πραγματοποιούνται στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.

Τα «**Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένα - ΕΠΠΕ**» είναι κυρίως προϊόντα μεταποίησης που χαρακτηρίζονται από τη σύσταση ή τον τρόπο παρασκευής τους, που έχει ιστορία δεκαετιών ή και αιώνων και ενσωματώνει την ιστορία, τα ήθη

και τα έθιμα, δηλαδή τη λαογραφία και τις παραδόσεις του λαού που τα παράγει. Τα προϊόντα αυτά βασίζονται στην παράδοση και τη διατροφική κουλτούρα των Ευρωπαίων πολιτών και παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία οφείλονται στις εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής καλλιέργειας και στις ειδικές συνθήκες παραγωγής και μεταποίησης.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε το 1992 τον κανονισμό 2081/92, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων και τον κανονισμό 2082/92, για τις βεβαιώσεις ιδιοτυπίας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. Ο σκοπός του κανονισμού 2081/92 είναι η προστασία των ονομασιών, ενώ ο σκοπός του κανονισμού 2082/92 είναι κυρίως η προστασία των παραδοσιακών συνταγών. Το 2006 με στόχο τη βελτίωση του συστήματος, οι παραπάνω κανονισμοί αντικαταστάθηκαν από τους 510/06 και 509/06 αντίστοιχα, χωρίς ωστόσο να μεταβληθεί το πεδίο εφαρμογής τους και η σκοπιμότητά τους.

Σύμφωνα με τους Κανονισμούς αυτούς και στο πλαίσιο του επαναπροσανατολισμού της κοινής αγροτικής πολιτικής (ΚΑΠ), οι αγρότες έχουν τη δυνατότητα να στραφούν σε μορφές ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου, μέσω της διαφοροποίησης της γεωργικής παραγωγής. Η αναγνώριση ΠΟΠ, ΠΓΕ και ΕΠΠΕ για τα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα δίνει τη δυνατότητα αφενός στους παραγωγούς (ιδίως των μειονεκτικών και απομακρυσμένων περιοχών) να προωθήσουν ευκολότερα προϊόντα που παρουσιάζουν εξειδικευμένα χαρακτηριστικά, βελτιώνοντας το εισόδημά τους με τις καλύτερες τιμές που επιτυγχάνουν στην αγορά και αφ' ετέρου στους καταναλωτές να αγοράζουν

προϊόντα ποιοτικά, με εγγυήσεις για τη παραγωγή, επεξεργασία και τη γεωγραφική καταγωγή τους.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ Ή ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΝΔΕΙΞΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) 510/2006

Ποιος υποβάλλει αίτηση

Αίτηση κατοχύρωσης μπορεί να υποβάλει κάθε οργάνωση παραγωγών ή/και μεταποιητών, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή ή σύνθεση, τους οποίους αφορά το ίδιο γεωργικό προϊόν ή τρόφιμο. Η ομάδα αυτή επιλέγει την ονομασία που θέλει να κατοχυρώσει, οριοθετεί τη γεωγραφική ζώνη παραγωγής και ορίζει τις ειδικές προδιαγραφές παραγωγής, μεταποίησης, συσκευασίας και επισήμανσης.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ένα νομικό ή φυσικό πρόσωπο μπορεί να προβεί σε αίτηση κατοχύρωσης μιας ονομασίας, όταν η συγκεκριμένη ονομασία χρησιμοποιείται μόνο από το συγκεκριμένο παραγωγό ή εταιρεία.

Το σύστημα είναι ανοιχτό και εθελοντικό. Οποιοσδήποτε παραγωγός ή επιχείρηση βρίσκεται εντός της οριοθετημένης γεωγραφικής ζώνης και τηρεί τις ειδικές απαιτήσεις, δικαιούται να κυκλοφορήσει στην αγορά προϊόν χρησιμοποιώντας την καταχωρημένη ονομασία.

Ποια ονομασία επιλέγεται

Η ονομασία για την οποία αιτείται κατοχύρωση, περιλαμβάνει το όνομα μιας περιοχής ή ενός τοπωνυμίου. Σύμφωνα με τη γενική αρχή που ισχύει, ονόματα χωρών δεν μπορούν να κατοχυρωθούν. Στην περίπτωση των ΠΟΠ, είναι δυνατόν να κατοχυρωθεί μία παραδοσιακή ονομασία (π.χ. φέτα). Αντιθέτως, φυλές ζώων, ποικιλίες φυτών και ονόματα τα οποία θεωρούνται «γενικά» (π.χ. γραβιέρα) δεν μπορούν να καταχωρηθούν. Τέλος, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί ώστε η επιλεγμένη ονομασία να μην έρχεται σε σύγκρουση με εμπορικό σήμα.

Τι περιέχει ο φάκελος υποψηφιότητας

Ο φάκελος πρέπει να περιλαμβάνει:

- α) την αίτηση καταχώρισης σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος Ι της αρ. 261611/2007 ΚΥΑ όπως τροποποιήθηκε με την αρ. 290398/2008 ΚΥΑ,
- β) το ενιαίο έγγραφο σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος Ι του Καν. (ΕΚ) αριθ. 1898/2006,
- γ) τις προδιαγραφές του προϊόντος,
- δ) δήλωση ότι πληρούνται οι όροι του άρθρου 2 του Κανονισμού 1898/2007, στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος είναι ένα μεμονωμένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο και όχι ομάδα.

Τα ουσιαστικά στοιχεία που πρέπει να περιέχει ένας φάκελος υποψηφιότητας για προστασία μίας ονομασίας προέλευσης ή γεωγραφικής ένδειξης είναι αυτά που δικαιολογούν την ιδιαιτερότητα του προϊόντος σε σχέση με τα υπόλοιπα ομοειδή και στοιχειοθετούν ότι αυτή η ιδιαιτερότητα οφείλεται στην προέλευση του. Εκτός

από την ονομασία του προϊόντος, την οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή την περιγραφή του προϊόντος και την μέθοδο παραγωγής, ο φάκελος υποψηφιότητας πρέπει να παραθέτει στοιχεία σχετικά με την ιχνηλασιμότητα του προϊόντος και να αποδεικνύει το δεσμό της ονομασίας με τον τόπο καταγωγής της, παραθέτοντας βιβλιογραφικά, ιστορικά, λαογραφικά και εμπορικά δεδομένα καθώς και ό,τι άλλο στοιχείο κρίνεται απαραίτητο για ενίσχυση της υποψηφιότητας του φακέλου. Τέλος, αναφέρονται η επισήμανση του προϊόντος, οι τυχόν εθνικές απαιτήσεις, εφόσον αυτές υπάρχουν και οι Οργανισμοί Επιθεώρησης.

Που υποβάλλεται ο φάκελος – Αξιολόγηση

Η αιτούσα ομάδα πρέπει να καταθέσει τον φάκελο του αιτήματος καταχώρισης στην Διεύθυνση Βιολογικής Γεωργίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Τμήμα ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΙΠΠ). Ο φάκελος αξιολογείται ως προς την πληρότητα και ποιότητα των υποβληθέντων στοιχείων από το Τμήμα ΠΟΠ-ΠΓΕ-ΙΠΠ της Διεύθυνσης Βιολογικής Γεωργίας του ΥΠΑΑΤ σε πρώτο στάδιο και δημοσιοποιείται το σχετικό αίτημα σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να υποβληθούν τυχόν ενστάσεις αναφορικά με αυτό. Μετά την εξέταση των ενστάσεων, εφόσον υπάρξουν τέτοιες, το αίτημα, είτε γίνεται αποδεκτό σε εθνικό επίπεδο είτε απορρίπτεται, αν οι ενστάσεις που υποβλήθηκαν κριθούν βάσιμες. Σε κάθε μια από τις εν λόγω περιπτώσεις εκδίδεται σχετική απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Στη συνέχεια, ο φάκελος με το αίτημα που έγινε αποδεκτό σε εθνικό επίπεδο διαβιβάζεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αξιολόγησή του σε δεύτερο στάδιο.

Διαδικασία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφού εξετάσει όλα τα στοιχεία του φακέλου υποψηφιότητας και εφόσον δεν έχει παρατηρήσεις, προβαίνει στη δημοσίευση της αίτησης και του συνοπτικού δελτίου σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να δοθεί το δικαίωμα υποβολής ενστάσεων από τυχόν θιγόμενους που διαμένουν σε κράτος μέλος της ΕΕ ή σε τρίτη χώρα. Μετά την εξέταση ενστάσεων που ενδεχομένως υποβληθούν και στην περίπτωση που αυτές κριθούν αβάσιμες, η Επιτροπή κάνει αποδεκτό το αίτημα και η ονομασία καταχωρίζεται στο Κοινοτικό Μητρώο Προστατευόμενων Ονομασιών Προέλευσης και Προστατευόμενων Γεωγραφικών Ενδείξεων. Στην αντίθετη περίπτωση ενημερώνεται σχετικά το κράτος μέλος για την μη αποδοχή του αιτήματος και στη συνέχεια ανακαλείται η εκδοθείσα στο πρώτο στάδιο σχετική Υπουργική Απόφαση.

Από την ημερομηνία δημοσίευσης του σχετικού Κοινοτικού Κανονισμού για την καταχώριση της σχετικής ονομασίας στο παραπάνω μητρώο επιτρέπεται η παραγωγή και κυκλοφορία του γεωργικού προϊόντος ή τροφίμου με την καταχωρισμένη ονομασία.

Νομοθεσία

Κοινοτική Νομοθεσία

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 510/2006 του Συμβουλίου της 20ης Μαρτίου 2006 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 417/2008 της Επιτροπής, της 8ης Μαΐου 2008 , για την τροποποίηση των παραρτημάτων Ι και ΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 510/2006
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1898/2006 της Επιτροπής της 14ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 510/2006 του Συμβουλίου για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 628/2008 της Επιτροπής, της 2ας Ιουλίου 2008 , για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1898/2006
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 509/2006 του Συμβουλίου της 20ης Μαρτίου 2006 για τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που χαρακτηρίζονται ως εγγυημένα παραδοσιακά ιδιότυπα προϊόντα
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1216/2007 της Επιτροπής της 18ης Οκτωβρίου 2007 για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 509/2006 του Συμβουλίου για τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που χαρακτηρίζονται ως εγγυημένα παραδοσιακά ιδιότυπα προϊόντα

Εθνική Νομοθεσία

- ΚΥΑ 261611 (ΦΕΚ αριθ. 406/22-03-2007 τεύχος Β) με συμπληρωματικά μέτρα του Καν. 510/06 και 1898/06
- ΚΥΑ 290398 (ΦΕΚ αριθ. 694/21-04-2008 τεύχος Β) που τροποποιεί την ΚΥΑ 261611/2007
- ΚΥΑ 318764 (ΦΕΚ αριθ. 1683/21-08-2008 τεύχος Β) που τροποποιεί την ΚΥΑ 261611/2007

- ΚΥΑ αριθ. 261611/7-3-2007 ΣΕ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ

Κατευθυντήριες Γραμμές της Ε. Επιτροπής

- Επισήμανση των τροφίμων στα οποία χρησιμοποιούνται ως συστατικά προϊόντα ΠΟΠ ή ΠΓΕ
- Βέλτιστη πρακτική της ΕΕ για τα συστήματα εθελοντικής πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων και τροφίμων.

Νομοθεσία σε εξέλιξη

- Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ποιότητα των αγροτικών προϊόντων.

Σχετικές Συνδέσεις

- **ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ**
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
Τμήμα ΠΟΠ - ΠΓΕ - Ιδιοτυπων & Παραδοσιακών Προϊόντων
E-mail : ax29u030@minagric.gr
Ιστοσελίδα: <http://www.minagric.gr/greek/3.6.POP.html>
- **ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ - AGROCERT (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π)**
E-mail : agrocert@otenet.gr
Ιστοσελίδα: <http://www.agrocert.gr/>

Χρηματοδοτικό πρόγραμμα «Στήριξη Φορέων Προστατευόμενων Περιοχών» του Πράσινου Ταμείου

- **ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΠ, ΠΓΕ, ΕΠΙΠ**
Ιστοσελίδα: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/index_en.htm

- **ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ**
Ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm>

1-2 Φορείς Πιστοποίησης

Οι Φορείς Πιστοποίησης αποτελούν τους ανεξάρτητους εκείνους οργανισμούς που χορηγούν πιστοποιητικά συμμόρφωσης σύμφωνα με απαιτήσεις προτύπων και κανονισμών. Οι Οργανισμοί αυτοί (κρατικοί ή ιδιωτικοί) επιθεωρούν, πιστοποιούν τα Διαχειριστικά Συστήματα, τηρούν αρχείο των πιστοποιημένων επιχειρήσεων / οργανισμών. Λειτουργούν δηλαδή ως όργανα «δήλωσης συμμόρφωσης» προϊόντων, υπηρεσιών και συστημάτων διαχείρισης προς προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις (πρότυπα, κανονισμοί, νομοθετικές ρυθμίσεις), μέσω πιστοποιητικών που εκδίδουν και σημάτων που απονέμουν και παρακολουθούν τις διεθνείς εξελίξεις σχετικά με τη συμμόρφωση με το ανωτέρω Πρότυπο. Για την αδιαμφισβήτητη αναγνώριση των πιστοποιητικών και σημάτων τους, οι Φορείς αυτοί θα πρέπει να είναι Διαπιστευμένοι από τον Εθνικό Φορέα Διαπίστευσης σύμφωνα με τα κριτήρια των προτύπων της σειράς EN 45000 (ISO/ IEC 170xx) ως ικανοί για να εκτελούν επιθεωρήσεις τρίτου μέρους στο πεδίο δράσης της διαπίστευσής τους (π.χ. συστήματα διαχείρισης ποιότητας, συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, πιστοποίηση προσωπικού κ.τ.λ.).

Οι φορείς πιστοποίησης δεν έχουν νομική ή άλλη υποχρέωση να είναι διαπιστευμένοι, αν και επί της ουσίας οι περισσότεροι από τους δραστηριοποιημένους φορείς πιστοποίησης επιθυμούν ή είναι ήδη διαπιστευμένοι, ως απόδειξη της ικανότητας και τεχνικής τους επάρκειας (απέναντι στην αγορά) να εκδίδουν πιστοποιητικά. Οι εταιρείες που καλούν μη διαπιστευμένους φορείς για να αξιολογηθούν, δεν μπορούν να ισχυρίζονται διαπιστευμένη πιστοποίηση και ως εκ τούτου δεν έχει ιδιαίτερη αξία και αξιοπιστία το πιστοποιητικό που τυχόν λαμβάνουν ως απόδειξη συμμόρφωσής τους με κάποιο πρότυπο.

Οι Διαπιστευμένοι Φορείς Πιστοποίησης δέχονται συχνές επιθεωρήσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα από τα Συμβούλια Διαπίστευσης και είναι υποχρεωμένοι κάθε φορά να αποδεικνύουν ικανότητα και τεχνική επάρκεια μέσω και προσωπικού που απασχολούν στους τομείς δραστηριότητάς τους, για τους οποίους έχουν λάβει σχετική διαπίστευση.

Στην Ευρώπη έχει καθιερωθεί να αξιολογείται ο εθνικός φορέας διαπίστευσης κάθε χώρας (και μάλιστα με εξαιρετικά αυστηρά κριτήρια) από τους αντίστοιχους εθνικούς φορείς των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, που συγκροτούν την «Ευρωπαϊκή Συνεργασία για τη Διαπίστευση», (European cooperation for Accreditation–EA). Ένα βασικό κριτήριο είναι η διασφάλιση της αμεροληψίας, κατά τη λειτουργία των εθνικών φορέων διαπίστευσης και η δέσμευση ότι τα πρόσωπα, τα οποία μετέχουν στις διαδικασίες, είναι ελεύθερα από κάθε οικονομική ή άλλη πίεση, που θα μπορούσε να τα επηρεάσει (Πρότυπο EN 45010, 1997). Από το 1989 έχει συναφθεί μία Πολυμερής Συμφωνία (Multilateral Agreement–MLA) μεταξύ των Ευρωπαϊκών εθνικών φορέων διαπίστευσης, για την αμοιβαία αναγνώριση της ισότιμης επάρκειας και αξιοπιστίας των επί μέρους εθνικών συστημάτων διαπίστευσης, που αξιολογήθηκαν με επιτυχία. Η Συμφωνία συνεπάγεται την ανεπιφύλακτη αποδοχή ισοτιμίας για τις εκθέσεις εργαστηριακών δοκιμών και για τα πιστοποιητικά των φορέων πιστοποίησης και ελέγχου, τα οποία εκδίδουν τα εργαστήρια και οι φορείς, που έχουν διαπιστευτεί από τους συνυπογράφοντες εθνικούς φορείς διαπίστευσης. Η αμοιβαία αυτή αναγνώριση έχει παγκόσμια ισχύ, σε όλες τις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες, μέσω συμφωνιών που έχουν συνάψει τα συλλογικά περιφερειακά όργανα των φορέων διαπίστευσης.

Το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης Α.Ε., με το διακριτικό τίτλο Ε.ΣΥ.Δ., ιδρύθηκε με τον Ν.3066/2002. Είναι ανώνυμη εταιρία ιδιωτικού δικαίου που λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος, με σκοπό τη διαχείριση του συστήματος διαπίστευσης στην Ελλάδα. Στα όργανα της εταιρίας (Διοικητικό Συμβούλιο και Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης) υπάρχει ισόρροπη εκπροσώπηση υπουργείων, επιστημονικών εταιριών και επαγγελματικών και κοινωνικών ενώσεων, ώστε να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία και η αμεροληψία στην λειτουργία της. Το έργο του Ε.ΣΥ.Δ υποστηρίζεται από Τεχνικές Επιτροπές στις οποίες συμμετέχουν εξειδικευμένοι κατά τομέα εμπειρογνώμονες.

Το ΕΣΥΔ είναι μέλος του διεθνούς οργανισμού Ευρωπαϊκή Συνεργασία για τη Διαπίστευση (European co-operation for Accreditation - EA). Βάσει του ευρωπαϊκού

ενιαίου πλαισίου διαπίστευσης, οι διαπιστεύσεις που γίνονται από το ΕΣΥΔ, αλλά και οι πιστοποιήσεις που γίνονται από τους διαπιστευμένους από αυτόν φορείς σε πρόσωπα, αγαθά ή υπηρεσίες, αναγνωρίζονται ανεπιφύλακτα και υποχρεωτικά από τις Αρχές της κάθε συμμετέχουσας ευρωπαϊκής χώρας.

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται σήμερα πάνω από 30 φορείς στον τομέα Πιστοποίησης Διαχειριστικών Συστημάτων.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι βασικότεροι εθνικοί Φορείς Πιστοποίησης.

Σε κάθε περίπτωση αναφέρονται, εκτός από τα βασικά στοιχεία του φορέα: επωνυμία, τοποθεσία, στοιχεία επικοινωνίας, και το πεδίο δράσης των πιστοποιητικών που αποδίδει, αλλά και η ύπαρξη διαπίστευσης από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης.

Πίνακας 4: Εθνικοί Φορείς Πιστοποίησης

α/α	Επωνυμία	Έδρα	Ιστοσελίδα	Επικοινωνία	Πιστοποιήσεις
1	A CERT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε (ΕΣΥΔ)	Θες/νίκη	http://www.a-cert.org	info@a-cert.org	ISO9001, ISO22000, ISO14000, GLOBALG.A.P., BRC, IFS, a Cert BioShop, Agro 1, 2, 3, 4, 6
2	GMCert - ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ (ΕΣΥΔ)	Θες/νίκη	http://www.gmcert.gr/	info@gmcert.gr	Πιστοποιήσεις σε επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής (φυτικής, ζωικής και υδατοκαλλιέργειας), αποθήκευσης, μεταποίησης, συσκευασίας, τυποποίησης, επισήμανσης, διάθεσης και εισαγωγής από τρίτες χώρες
3	IRIS-A. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ & ΣΙΑ Ε.Ε. (ΕΣΥΔ)	Ηράκλειο	http://www.irisbio.gr	info@irisbio.gr	Πιστοποίηση βιολογικών προϊόντων
4	LACON ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΕ - LACON ΕΛΛΑΣ	Αττική	http://www.lacon-institut.com	lacon@otenet.gr	

5	TUV HELLAS (ΕΣΥΔ)	Αθήνα, Θες/νίκη, Κρήτη	http://www.tuv.hellas.gr/	info@tuvhell as.gr	<p>➤ Πιστοποιήσεις Συστημάτων Διαχείρισης</p> <ul style="list-style-type: none"> • EN ISO 9001 - ISO 9001:2008 Σύστημα Διαχείρισης της Ποιότητας • EN ISO 14001 - Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης σύμφωνα με το Πρότυπο ISO 14001 και τον Κανονισμό 1221/2009 (EMAS II) • EN ISO 13485:2003 - Υπουργική Απόφαση ΔΥ8δ/ΓΠ οικ/1346, ΦΕΚ 32B - 16.01.2004 Επιθεώρηση εταιρειών παραγωγής και εμπορίας ιατροτεχνολογικών προϊόντων • OHSAS 18001 – OHSAS 18001:1999 / ΕΛΟΤ 1801 Σύστημα για την Ασφάλεια και την Υγεία στους χώρους εργασίας • ISO 22000:2005- Σύστημα Διαχείρισης της Ασφάλειας των Τροφίμων - Ανάλυση κινδύνων και κρίσιμα σημεία ελέγχου (HACCP) ΕΛΟΤ 1416, AGRO 1, DS 3027 και τις συστάσεις της Διεθνούς Επιτροπής Υγιεινής τροφίμων FAO/WHO Codex Alimentarius. • AGRO 2.1, 2.2 – Πιστοποίηση Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις.
---	----------------------	------------------------------	---	-----------------------	--

					<ul style="list-style-type: none"> • AGRO 3.1, 3.2, 3.3, 3.4 – Παραγωγή ζωοτροφών χοιροτροφίας-εκτροφή χοίρων, σφαγή των χοίρων, τεμαχισμός, αποστέωση, επεξεργασία και τυποποίηση του χοιρινού κρέατος • SA 8000 – Πιστοποίηση Συστημάτων Εταιρικής Μέριμνας και Ευθύνης • ISO 27001:2005 (ISO17799-2/BS7799-2) – Σύστημα Διαχείρισης της Ασφάλειας των Πληροφοριών • ISO 20000-1 – Πιστοποίηση Επιχειρήσεων & Τμημάτων Πληροφορικής • GLOBALGAP– Πιστοποίηση κατά GLOBALGAP fresh produce για γεωργικές εκμεταλλεύσεις νωπών φρούτων και λαχανικών • BRC – Πιστοποίηση των εταιρειών που προμηθεύουν επώνυμα (branded) τρόφιμα στο λιανεμπόριο (Απαίτηση της Βρετανικής Συνομοσπονδίας Λιανεμπορίου (British Retail Consortium - BRC) • I.F.S. – International Food Standard. Πιστοποίηση των
--	--	--	--	--	--

					<p>εταιρειών που προμηθεύουν επώνυμα (branded) τρόφιμα στο λιανεμπόριο Το IFS αποτελεί ιδιωτικό πρότυπο της Ένωσης Γερμανών Χονδρεμπόρων (BDH),</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΩΝ – AD-2000 HPO/WO, TRD 100/201, EN-729, DIN 18800, DIN 6700. <p>➤ Βιομηχανικές Επιθεωρήσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επιθεωρήσεις υλικών, μηχανημάτων, εξοπλισμού • Επιθεωρήσεις κατά τη διάρκεια κατασκευής και ανέγερσης μεταλλικών κατασκευών. • Επιθεωρήσεις κατά τη διάρκεια κατασκευής Βιομηχανικών Έργων (Διυλιστήρια, Φυσικό Αέριο, Power Plant) • Εκτίμηση Υπολειπόμενης Διάρκειας Ζωής σε δοχεία πίεσης, ατμολέβητες, σωληναγωγούς και βιομηχανικές εγκαταστάσεις. <p>➤ Τομέας Ενέργειας - Περιβάλλοντος</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μετρήσεις βαθμού απόδοσης σε σταθμούς παραγωγής ενέργειας
--	--	--	--	--	---

					<ul style="list-style-type: none"> • Μετρήσεις Επαλήθευσης Εκπομπών Αερίων Θερμοκηπίου CO₂ ➤ Τομέας Πιστοποίησης Προϊόντων και Σήμανσης CE<ul style="list-style-type: none"> • TÜV HELLAS A.E. είναι κοινοποιημένος στην Ευρωπαϊκή Ένωση Φορέας (αριθμός κοινοποίησης - 0654) για απονομή σήμανσης CE σε:<ul style="list-style-type: none"> • Ανελκυστήρες (95/16/ΕΚ) • Εξοπλισμό Υπό Πίεση (97/23/ΕΚ) • Απλά δοχεία πίεσης (87/404/ΕΚ). • Δομικά Υλικά (89/106/ΕΟΚ) ➤ Τομέας Ηλεκτρομηχανολογικών Εγκαταστάσεων Κτιρίων<ul style="list-style-type: none"> • Στατική Επάρκεια Φέροντος Οργανισμού • Πυροπροστασία • Ηλεκτρικές Εγκαταστάσεις • Ανελκυστήρες • Φυσικό Αέριο ➤ Τομέας Οικοδομικών Έργων και Οδοποιίας
--	--	--	--	--	---

					<ul style="list-style-type: none"> • Επιθεώρηση Μεταλλικών Κατασκευών Κτιρίων • Επιθεώρηση Μεγάλων Κτιριακών Έργων • Επιθεώρηση Διασφάλισης Ποιότητας, Διαδικασιών Ποιότητας • Επιθεώρηση έργων οδοποιίας ➤ Σεμινάρια <ul style="list-style-type: none"> • Συστημάτων Διαχείρισης • Τεχνικών Δεξιοτήτων • Επιχειρηματικής Βελτίωσης • AGRO <p>Μέσω της μητρικής της εταιρίας (TÜV NORD) χορηγεί Πιστοποιητικά διαπιστευμένα για το πρότυπο FSC Chain of Custody (Αειφορική Δασική Διαχείριση)</p>
6	TUV Rheinland Greece (ΕΣΥΔ)	Αθήνα	http://www.tuvgreece.gr	tuv@gr.tuv.com	<ul style="list-style-type: none"> • Ποιότητα: ISO9001 - TL9000 • Υγεία κ Εργασιακή ασφάλεια: EN ISO 15378 -Φαρμακευτικά προϊόντα με συσκευασίες που

					<p>ακολουθούν πιστά τις αρχές του μάρκετινγκ</p> <p><u>ISO 9001 AWO</u> - Διαχείριση ποιότητας για ιδρύματα περιθαλψής</p> <p><u>OHSAS 18001</u> - Επαγγελματική Υγεία και Ασφάλεια ως Πρότυπο Ποιότητας</p> <p><u>EN ISO 13485</u> - Σύστημα ποιοτικής διαχείρισης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πιστοποίηση ξενοδοχείων φιλικών προς το περιβάλλον (Βασίζεται στα διεθνή πρότυπα, όπως το ISO 14001, η Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη) • ISO 14000 • Τεχνολογία πληροφοριών: ISO20000, ISO27001 • Τρόφιμα κ Ζωοτροφές: ISO22000 • Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: SA 8000
7	TUV Austria Hellas (ΕΣΥΔ)	Αθήνα	http://www.tuv.austriahellas.gr	info@tuvaustr ia.gr	<ul style="list-style-type: none"> • Ποιότητα: ISO9001 • Ασφάλεια Τροφίμων: ΕΛΟΤ1416, Codex Alimentarius, BRC, IFS, ISO22000 • Περιβάλλον: ISO 14000

					<ul style="list-style-type: none"> • AGRO 2-1 & 2-2, GLOBALGAP, AGRO 3 • Υγεία κ ασφάλεια στην εργασία: ΕΛΟΤ 1801, ΟHSAS 18001 • Ιατροτεχνολογικά προϊόντα • Ασφάλεια πληροφοριών: ISO 27001, BS 7799
8	ΒΙΟ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Αττική	http://www.bio-hellas.gr	cert@bio-hellas.gr, info@bio-hellas.gr, bioellas@yahoo.gr	Πιστοποιήσεις σε επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής (φυτική, ζωική), μεταποίησης, συσκευασίας, καταστήματα
9	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ Α.Ε	Ημαθία	http://www.bio-geolab.gr/	info@bio-geolab.gr	Πιστοποίηση του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και τροφίμων σύμφωνα με τον Καν. (ΕΟΚ) 2092/91.
10	ΔΗΩ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ		http://www.dionet.gr	info@dionet.gr	Πιστοποιήσεις Βιολογικών Προϊόντων

11	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ Α.Ε.- QWAYS (ΕΣΥΔ)	Αττική	http://www.qways.gr	info@qways.gr	<p>- Ο Φορέας παρέχει υπηρεσίες πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων, σύμφωνα με τον καν. Ε.Κ. 834/2007 (Φυτική Παραγωγή, Ζωική Παραγωγή, Υδατοκαλλιέργειες, Ζωοτροφές, Παρασκευαστικές Επιχειρήσεις, Μεταποίηση, Εισαγωγή Βιολογικών Προϊόντων από τρίτες χώρες), καθώς και υπηρεσίες ελέγχου για τα πρότυπα βιολογικής γεωργίας USDA National Organic Program (ΗΠΑ), JAS (Ιαπωνία) και BIOSUISSE (Ελβετία), σε συνεργασία με τον Ελβετικό διεθνή Φορέα IMO control και άλλους διεθνείς Φορείς.</p> <p>- Συστήματα Διαχείρισης Ασφάλειας Τροφίμων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου ISO 22000:2005.</p>
12	ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ- GREEN CONTROL (ΕΣΥΔ)	Ημαθία	http://www.greencontrol.gr/	greencontrol@hol.gr	Προϊόντα Βιολογικής Γεωργίας
13	ISOQAR Ltd (ΕΣΥΔ)	Αττική	http://www.isoqar.gr	contact@isoqar.gr	ISO 9001, ISO 14001, HACCP, ISO 27001, OHSAS 18001, BRC, AS 9100
14	ΕΛΟΤ		http://www.elot.gr		ISO 9001, ISO 14001, EMAS, ΕΛΟΤ 1801, OHSAS 18001, ΑΓΡΟ 2-1 &

	Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης (ΕΣΥΔ)		.gr		2-2, ISO/IEC 27001, ΕΛΟΤ 1429 «Διαχειριστική επάρκεια οργανισμών για την υλοποίηση έργων δημοσίου χαρακτήρα», ΕΛΟΤ ΠΡΔ 1433 «Υπηρεσίες εκπαίδευσης – Κριτήρια αξιολόγησης της ποιότητας υπηρεσιών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης και κέντρων ξένων γλωσσών», Επαλήθευση Εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου
15	K2CERT (ΕΣΥΔ)	Αθήνα	http://www.k2cert.eu/		ISO 9001
16	SGS	Αθήνα	http://www.gr.sgs.com/gr		<ul style="list-style-type: none"> • Ποιότητα ISO 9001 • Περιβάλλον ISO 14001 • Υγιεινή & Ασφάλεια στην Εργασία OHSAS 18001 • Ασφάλεια Τροφίμων HACCP, BRC, ISO 22000 • Κοινωνική Υπευθυνότητα SA 8000
17	Business Quality Certification (BQC) (ΕΣΥΔ)	Αθήνα	http://www.bqc.gr	info@bqc.gr	ISO 9001, 22000, 14001, OHSAS 18001, Codex Alimentarius
18	DQS ΕΛΛΑΣ ΕΠΕ	Αθήνα	http://www.dqs	info@dqshella	<u>Διαχείριση Ποιότητας (ISO 9001: 2000)</u>

	(ΕΣΥΔ)		hellas.gr	s.gr	<p><u>Ασφάλεια & Υγιεινή Τροφίμων (HACCP, IFS, BRC, ISO 22000)</u></p> <p><u>Περιβαλλοντική Διαχείριση (ISO 14001, EMAS)</u></p> <p><u>Υγιεινή & Ασφάλεια στην Εργασία (OHSAS)</u></p> <p><u>Ιατροτεχνολογικά Προϊόντα (EN ISO 13485, ΥΑ Ε3/833/16-01-2004)</u></p> <p><u>Ασφάλεια Ηλεκτρονικών Δεδομένων (ISMS/ISO27001, Q-Web)</u></p> <p><u>IBEC / Επιχειρηματική Αριστεία</u></p> <p><u>SAB / Επιχειρηματική Αριστεία</u></p> <p><u>SA 8000</u></p>
19	LETRINA S.A.	Αθήνα	http://www.letrina.gr	certification@letrina.gr	ISO 9001, 22000, 14001 / EMAS, OHSAS 18001, AGRO 2-1, 2-2, GLOBAL GAP
20	SMR CERT	Αθήνα	http://www.smr-cert.com	info@smrcert.com	ISO 9001, 22000, 14001, OHSAS 18001
21	Bureau Veritas BVQI HELLAS SA (ΕΣΥΔ)	Πειραιάς	http://www.bvqi.gr	bvqi@gr.bureauveritas.com	ISO 9001, ISO 22000 / DS 3027 / ΕΛΟΤ 1416 / BRC, ISO 14001 / EMAS, OHSAS 18001, SA8000
22	LLOYD'S REGISTER LRQA	Πειραιάς	http://www.greece.lrqa.com	piraeus@lr.org	ISO 14000, ISO 22000. ISO 27001, ISO 28000, ISO 9001, ISO/IEC 20000-1, OHSAS 18001, TAPA FSR, SA 8000, BS 25999

23	AGROCERT				Πιστοποίηση γεωργικών προϊόντων
24	Temos Quality in Medical Care Aegean Ltd	Κύπρος	http://www.temos-worldwide.com/temosaegean/index.php?lang=gr	info@temos-aegean.com	<ul style="list-style-type: none"> • Πιστοποιήσεις Υπηρεσιών Υγείας στο πλαίσιο του Ιατρικού Τουρισμού ('International Patient Focused') • Δικτύωση Αγοράς Ιατρικού Τουρισμού • Συμβουλευτική Υποστήριξη • Εκπαίδευση – Μεταφορά Τεχνογνωσίας
25	ΕΚΕΒΥΛ ερευνητικό κέντρο βιολογικών υλικών (ΕΣΥΔ)		http://www.ekevyl.gr		<p>ISO 9001:2008</p> <p>ISO 13485:2003 (προϊόντα για ιατρική χρήση)</p>
26	AVRV (ΕΣΥΔ)				<ul style="list-style-type: none"> • ISO9001:2008 • ISO14001:2004 • ISO22000:2005 • OHSAS18001:2007 • ΕΛΟΤ1433:2008 • ΕΛΟΤ1434:2008 • ΕΛΟΤ1435:2009

					• <u>FSC - Chain of Custody</u>
27	EQA (ΕΣΥΔ)	Αθήνα, Λάρισα	http://www.eqa.gr/	eqa@eqa.gr info@eqa.gr	<u>ISO 9001:2008</u> <u>ISO 14001:2004</u> <u>FSSC 22000</u> <u>ISO 22000:2005</u> <u>BRC Global Standard</u> <u>OHSAS 18001-ELOT 1801</u> <u>IFS International Food Standard</u> <u>AGRO 2-1 & AGRO-2-2</u> <u>AGRO-3</u> <u>GLOBALGAP</u> <u>ΕΛΟΤ 1435:2009</u> <u>Ιατροτεχνολογικά</u>
28	EUROCERT (ΕΣΥΔ)	Αθήνα	http://www.eurocert.gr/	eurocert@otenet.gr	<ul style="list-style-type: none"> • <u>ISO 9001:2008</u> • <u>EN 15038</u> • <u>ELOT 1429:2008</u> • <u>EN ISO 14001:2004</u> • <u>EMAS EK1221/2009</u> • <u>Verification of Greenhouse Gas Emission (ETS)</u> • <u>EN 16001:2009 (Energy Management System)</u> • <u>BS OHSAS 18001:2007</u> • <u>ELOT 1435:2009</u> • <u>GlobalGap – IFA</u> • <u>AGRO 2.1 & 2.2</u> • <u>AGRO 3.1, 3.2, 3.3, 3.4</u>

					<ul style="list-style-type: none"> • <u>Non GMO Products</u> • <u>Non GMO Animal Feed</u> • <u>QS Certification</u> • <u>Tesco Nature Choice</u> • <u>ISO 22000:2005</u> • <u>Albert Heijn Protocol For Residue Control</u> • <u>IFS</u> • <u>BRC</u> • <u>Codex Alimentarius – HACCP</u> • <u>Golden Kitchen</u> • <u>Bollino Blu</u> • <u>SA 8000:2008</u> • <u>INGO Accountability Charter</u>
29	NOVA Certification (ΕΣΥΔ)	Θεσ/νίκη	http://www.novacert.com	novacert@te e.gr	<u>ISO 9001:2008</u> <u>Οδηγίες Ευρωπαϊκής Ένωσης</u> <u>ISO 22000:2005</u> <u>OHSAS 18001</u>

					Σήμανση CE
30	ΚΕΠ – Κυπριακή Εταιρία Πιστοποίησης (ΕΣΥΔ)	Κύπρος	http://www.cycert.org.cy/	certification @cycertorg.c y	ISO 9001 HACCP ISO 14000 OHSAS 18001 Σήμανση CE
31	QMSCERT (ΕΣΥΔ)	Θεσ/νίκη	http://www.qmscert.gr	qmsltd@otenet.gr	ISO 9001 FSSC 22000 Βιολογικά Προϊόντα ISO 22000 OHSAS 18001 / ΕΛΟΤ 1801 ISO 14001 Carbon Trust Standard AGRO 2.1 – 2.2 BRC IFS GLOBAL GAP

					TESCO NATURE CE Marking
32	IQS – International Quality Services (ΕΣΥΔ)	Θεσ/νίκη	http://www.iqs.com.gr	info@iqs.com.gr	GLOBALGAB IFA Crops Base AGRO 2.1 / 2.2 ISO 22000
33	ECOCERT Ltd (ΕΣΥΔ)	Αθήνα	www.ecocert.gr	info@ecocert.gr	VERIFICATION of Greenhouse Gases Emissions (2003/87/EC Directive)
34	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΖΩΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΟΜΟΛΟΓΙΑΣ του ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ (ΕΣΥΔ)	Αθήνα	http://www.aua.gr	mbouga@aua.gr	Πιστοποίηση Βασιλισσών Μελισσών Κανονιστικές διατάξεις / Πρότυπα / ή/& Εσωτερικές Διαδικασίες: Προδιαγραφές του Εργαστηρίου Γεωργικής Ζωολογίας και Εντομολογίας [ΕΣΠΕΒ-Φ01: ΕΓΧΠΡΔ-Ε00.Α00{05-06-2007}]
35	ACTA – Aristotle Certification Training &	Θεσ/νίκη , Αθήνα	http://www.acta.edu.gr	info@acta.edu.gr	Πιστοποιήσεις Ανθρώπινου Δυναμικού

	Assessment (ΕΣΥΔ)				
36	Q-CERT		http://www.qcert.gr/	qcert@qcert.gr	ISO 9000, QS 9000, ISO-TS 16949, EMAS, ISO 14000, ISO 22000, EN 46000, SCC, OHSAS, HACCP

ΜΕΡΟΣ 2^ο

Εισαγωγή

Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου

Η προστατευόμενη περιοχή της Βόρειας Πίνδου αποτελεί μία από τις σημαντικότερες περιοχές σε Εθνικό αλλά και Ευρωπαϊκό επίπεδο, γιατί συνδυάζει με μοναδικό τρόπο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Πρόκειται για μια από τις μεγαλύτερες χερσαίες Προστατευόμενες Περιοχές στη χώρα μας, με συνολική έκταση 1.969.741 στρεμμάτων

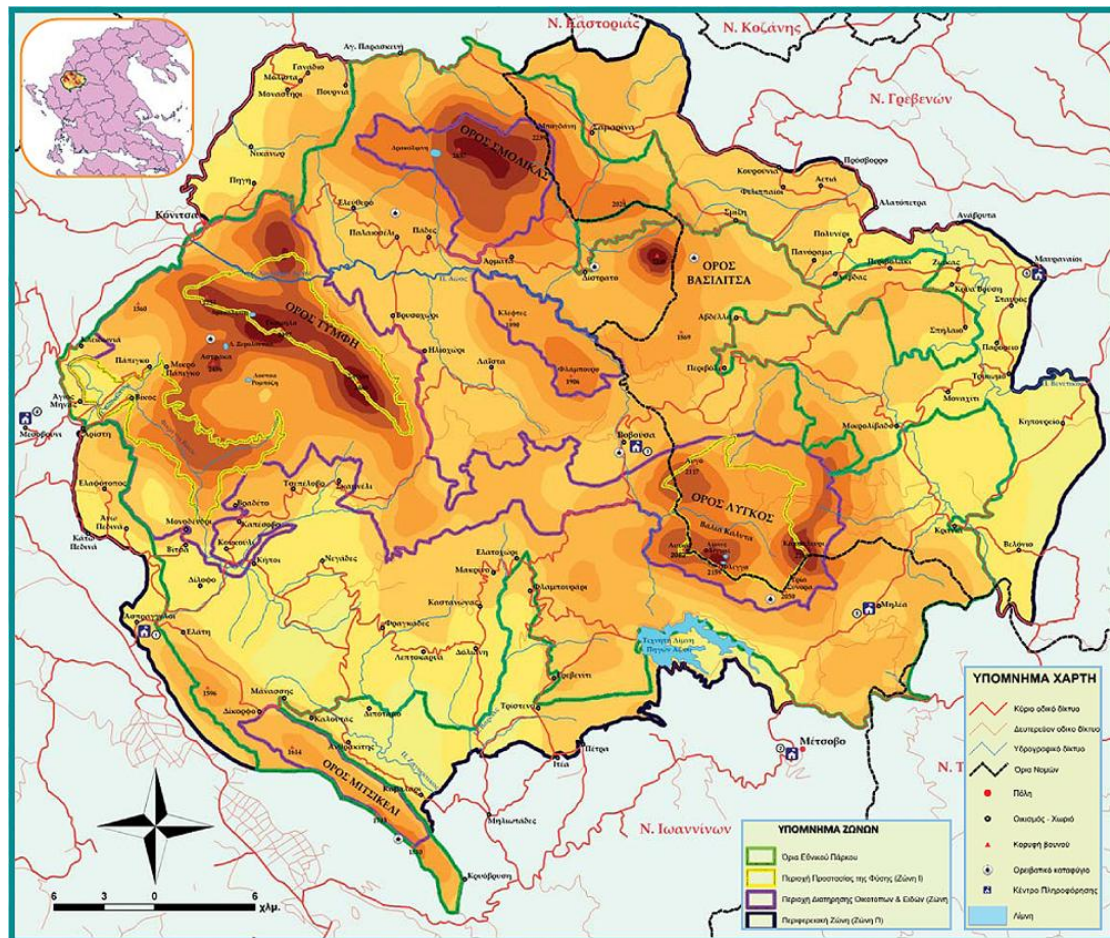
Το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου θεσμοθετήθηκε το 2005 με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 23069/14-6-05. Στα όριά του περικλείει τους δύο Εθνικούς Δρυμούς, του Βίκου - Αώου και της Πίνδου (Βάλια Κάλντα), έντεκα περιοχές που ανήκουν στο Πανευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών «Natura 2000», ολόκληρη σχεδόν την περιοχή του Ζαγορίου, ένα τμήμα της περιοχής της Κόνιτσας και του Μετσόβου και το δυτικό τμήμα του Νομού Γρεβενών.

Η ύπαρξη πλήθους ενδημικών ειδών χλωρίδας, όλων σχεδόν των μεγάλων άγριων θηλαστικών που διαβιούν στη χώρα μας, καθώς και σπάνιων ειδών ορνιθοπανίδας, προσδίδουν στο Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου ιδιαίτερη οικολογική αξία. Η περιοχή επίσης είναι ιδιαίτερα πλούσια σε ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία. Παραδοσιακοί οικισμοί, πέτρινα τοξωτά γεφύρια, περίτεχνοι ναοί και μοναστήρια, νερόμυλοι και πέτρινες σκάλες κυριαρχούν σε όλο το δομημένο περιβάλλον του Πάρκου.

Το Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου συγκροτείται από τέσσερις διακριτές ζώνες, με διαφορετικό βαθμό προστασίας. Η πρώτη ζώνη (Ζώνη Ι) περιλαμβάνει τρεις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως Περιοχές Προστασίας της Φύσης και είναι: το φαράγγι του Βίκου, η χαράδρα του Αώου και η περιοχή της Βάλια Κάλντα.

Γύρω από τις παραπάνω περιοχές, καθώς και σε ορισμένες άλλες θέσεις του Πάρκου εκτείνεται η δεύτερη ζώνη (Ζώνη II) που χαρακτηρίζεται ως Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών με τέσσερις επιμέρους περιοχές.

Το υπόλοιπο τμήμα του Πάρκου, που κατέχει και τη μεγαλύτερη έκταση, αποτελείται από την Κύρια Ζώνη του Εθνικού Πάρκου (Ζώνη III) και την Περιφερειακή Ζώνη (Ζώνη IV) με τέσσερις επιμέρους περιοχές.

Σχήμα 1: Χάρτης του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου

Ο υψηλότερος βαθμός προστασίας χαρακτηρίζει τις Περιοχές Προστασίας της Φύσης (Ζώνη I), στις οποίες κύριος διαχειριστικός στόχος είναι η διατήρηση της

υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και η αποτελεσματική προστασία του ώστε να ακολουθήσει τη φυσική του εξέλιξη χωρίς ανθρώπινες επεμβάσεις.

Οι Ζώνες Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών (Ζώνη II) επίσης μπορούν να χαρακτηριστούν υψηλού βαθμού προστασίας, δεδομένου ότι έχουν επίσης ως στόχο τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και την αποτελεσματική προστασία του, εντός των ορίων τους όμως επιτρέπεται να εκτελούνται έργα και εργασίες, να γίνονται έρευνες και να ασκούνται δραστηριότητες, κυρίως παραδοσιακού χαρακτήρα.

Στη Κύρια Ζώνη του Εθνικού Πάρκου (Ζώνη III) ο βαθμός προστασίας είναι ηπιότερος ενώ ο κύριος σκοπός της είναι η διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς και η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας σε συνάρτηση με τις ασκούμενες δραστηριότητες των κατοίκων, οι οποίες θα πρέπει να βελτιώνονται με κατεύθυνση τον παραδοσιακό χαρακτήρα τους και με παράλληλη παροχή δυνατοτήτων οικοτουριστικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, η Περιφερειακή Ζώνη του Πάρκου (Ζώνη IV) έχει ως στόχο τον έλεγχο των χρήσεων γης, των δραστηριοτήτων και των έργων που ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον του Εθνικού Πάρκου, καθώς και τη διατήρηση και αποκατάσταση περιοχών σημαντικών για την προστασία της αρκούδας. Παράλληλα, στην ίδια Ζώνη, υποστηρίζονται δραστηριότητες με στόχο την ήπια ανάπτυξη της περιοχής καθώς και την ανάπτυξη ήπιων μορφών αναψυχής.

Όλες οι ασκούμενες δραστηριότητες και τα εκτελούμενα έργα, εντός της περιοχής του Εθνικού Πάρκου, πρέπει να είναι σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Κοινή Υπουργική Απόφαση ίδρυσης του Εθνικού Πάρκου. Ενδέχεται να ισχύσουν επιπλέον ορισμένοι περιορισμοί και ρυθμίσεις, χωρικά και χρονικά, για διάφορες χρήσεις και δραστηριότητες, μετά την ολοκλήρωση και παραλαβή από τον Φ.Δ. των μελετών, που υλοποιούνται σήμερα στην περιοχή, καθώς και την έκδοση του Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας του Φ.Δ. από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υ.ΠΕ.ΚΑ. Επίσης, πέρα από τα παραπάνω, ισχύει η νομοθεσία που αφορά γενικότερα το

περιβάλλον στην Ελλάδα, η δασική νομοθεσία και ιδιαίτερα η νομοθεσία που διέπει τους Εθνικούς Δρυμούς.

Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου

Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου και Πίνδου, ιδρύθηκε το 2002 με το Νόμο 3044 και αποτελεί τον αρμόδιο φορέα της Ελληνικής Πολιτείας, για την προστασία, διαχείριση και ανάδειξη της περιοχής του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου, σε συνεργασία με τις Δασικές Υπηρεσίες Ιωαννίνων, Γρεβενών, Κόνιτσας, καθώς και τις άλλες συναρμόδιες Υπηρεσίες. Η νομική μορφή του είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που εποπτεύεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Κύριος σκοπός του Φορέα Διαχείρισης είναι η διατήρηση και διαχείριση των σπάνιων οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας, καθώς και η θεσμοθέτηση διαδικασιών και μέτρων για την εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης.

Ο Φορέας Διαχείρισης διοικείται από ενδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο εκπροσωπούνται τα Υπουργεία ΠΕ.ΚΑ, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Ανάπτυξης, οι οικείες περιφέρειες και οι οικείοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού, παραγωγικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, ειδικοί επιστήμονες και εκπρόσωποι μη κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων.

Τα Κέντρα Πληροφόρησης λειτουργούν υπό την σκέπη του Φ.Δ. από τον Φεβρουάριο του 2007. Έως σήμερα έχουν δεχθεί πάνω από 30.000 επισκέπτες τόσο μεμονωμένους όσο και σε ομάδες, όπως για παράδειγμα σχολεία όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Στα Κέντρα Πληροφόρησης ο επισκέπτης μπορεί να πάρει

πληροφορίες και έντυπο υλικό για το φυσικό περιβάλλον, τα είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής, τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, τις πεζοπορικές διαδρομές, τα σημεία θέας και παρατήρησης, καθώς και για το ανθρωπογενές περιβάλλον, την ιστορία της περιοχής, τη λαογραφία, τους αρχαιολογικούς χώρους, τα γεφύρια, τις εκκλησίες και τα μοναστήρια, τα μουσεία κ.α. Επίσης μπορεί να ενημερωθεί για τα όσα ισχύουν στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου.

2-1 Καταγραφή Τοπικών Προϊόντων

A. ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

➤ Κτηνοτροφία

Η ορεινή κτηνοτροφία αποτελεί εδώ και αιώνες, στην ευρύτερη περιοχή, ένα βασικό παράγοντα ανάπτυξης αλλά και τρόπο ζωής για τους κατοίκους.

Ο χώρος του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου συνιστά ιδανικό βοσκότοπο για τα βοοειδή και αιγοπρόβατα της περιοχής σε ένα σύστημα ελεύθερης βοσκής. Η δραστηριότητα αυτή εξασφαλίζει υψηλής ποιότητας προϊόντα (γάλα, κρέας), άλλα όχι με μεγάλες αποδόσεις.

Η κρεοπαραγωγή διατίθεται κατά κύριο λόγο τουριστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου, όπως επίσης πωλείται σε κρεοπωλεία στην ευρύτερη περιοχή (Παράρτημα Β).

➤ Γαλακτοκομία

Το γάλα που προκύπτει από τις ανωτέρω κτηνοτροφικές δραστηριότητες διατίθεται κατά κύριο λόγο στις δύο μεγάλες βιομηχανικές μονάδες επεξεργασίας γάλακτος που δραστηριοποιούνται στην περιοχή.

Παράλληλα, στην περιοχή δραστηριοποιούνται πολλά μικρής και μεσαίας δυναμικότητας παραδοσιακά τυροκομεία, τα προϊόντα των οποίων πωλούνται κατά περίπτωση σε επισκέπτες και σε κατοίκους τις περιοχής χωρίς τυποποιημένη συσκευασία (Παράρτημα Β) .

Τα γαλακτοκομικά προϊόντα που προκύπτουν συνολικά είναι:

- Φρέσκο Γάλα
- Γιαούρτι (Αγελάδος, Πρόβειο, Στραγγιστό)
- Φέτα και Τυριά Άλμης
- Τυριά Τυρογάλακτος (Ανθότυρος, Μυζήθρα)
- Σκληρά Τυριά Αγελαδινά (Γραβιέρα, Κεφαλοτύρι)
- Σκληρά Τυριά Αιγοπρόβεια (Κεφαλογραβιέρα, Κεφαλοτύρι, Γραβιέρα Πρόβεια, Γίδινο)
- Ανεβατό, Μανούρι, Μπάτζιος
- Βούτυρο (Αγελάδος, Πρόβειο)
- Γαλοτύρι
- Ξυνόγαλα

➤ **Μελισσοκομία**

Η μελισσοκομία εμφανίζει έντονη ανάπτυξη στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου τα τελευταία χρόνια. Κύριος παράγοντας που συντελεί στο γεγονός αυτό είναι η ορεινή διαμόρφωση της περιοχής και η μεγάλη ποικιλία της αυτοφυούς βλάστησης, με τα πολλά αρωματικά φυτά, που εξασφαλίζουν σχετικά καλές αποδόσεις και ιδιαίτερα καλής ποιότητας μέλι.

➤ **Ιχθυοκομία**

Το φυσικό περιβάλλον του Εθνικού Πάρκου χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη άφθονων ποταμών και λιμνών με ιδιαίτερα πλούσια ποικιλία πανίδας. Από τα 17

είδη ψαριών, η πέστροφα (*Salmo trutta*) είναι αυτό που ξεχωρίζει κυρίως για την εμπορική του αξία.

Στους ποταμούς της περιοχής δραστηριοποιείται μεγάλος αριθμός μονάδων εκτροφής πέστροφας. Παράλληλα, υπάρχουν μονάδες μεταποίησης της νωπής πέστροφας σε καπνιστή (Παράρτημα Β).

Ανάμεσα στα ιχθυηρά με εμπορική αξία συγκαταλέγονται και οι караβίδες της τεχνητής λίμνης του Αώου.

Τα ιχθυηρά της περιοχής διακινούνται σε τοπικά κυρίως δίκτυα (ψαράδικα, ταβέρνες).

Β. ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Στην περιοχή υπάρχει μεγάλη ποικιλία ειδών φυτικής παραγωγής, όμως λόγω του έντονου ορεινού ανάγλυφου οι ποσότητες που παράγονται είναι περιορισμένες.

Τα σημαντικότερα προϊόντα με εμπορική αξία είναι τα ακόλουθα:

- Όσπρια (Φασόλια Γίγαντες, Φακές)
- Πατάτες Χρυσοβίτσας
- Πεπόνι Κονίτσης
- Άγρια Μανιτάρια, τα οποία υπάρχουν σε αφθονία στο Πάρκο και αποτελούν σημαντικό τμήμα της τοπικής γαστρονομίας και παράδοσης
- Δενδρώδεις καλλιέργειες Καρυδιάς και Καστανιάς, το ξύλο των οποίων χρησιμοποιείται στην επιπλοποιία, την ξυλογλυπτική και οι καρποί του στη ζαχαροπλαστική.

- Κεράσια, Βατόμουρα, Αχλάδια και άλλα φρούτα, τα οποία χρησιμοποιούνται κυρίως για την παραγωγή γλυκών κουταλιού και μαρμελάδων.
- Στα όρια του Πάρκου αναπτύσσεται η αμπελουργική ζώνη Μετσόβου, αλλά και οι αμπελουργικές περιοχές στα χωριά Κοσμάτι και Τρίκωμο του δήμου Θ. Ζιάκα Γρεβενών.

Η παραγωγή των προϊόντων διατίθεται κυρίως στις τοπικές οινοποιείες.

Γ. ΔΑΣΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Τα κυριότερα εμπορικά δασοπονικά είδη της περιοχής είναι: η οξιά (*Fagus sylvatica*), είδη δρυός (*Quercus ssp*), ο ορεινός άρκευθος (*Juniperus foetidissima*), η λευκόδερμος πεύκη- ρόμπολο (*Pinus leucodermis*), η μαύρη πεύκη (*Pinus nigra*), και η ελάτη (*Abies borisii-regis*)

Η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου της περιοχής σε όλες τις μορφές επεξεργασίας των δασικών προϊόντων (υλοτομία – μετατόπιση – καλλιέργειες – εμπορεία – μεταφορές – κατασκευή προϊόντων ξύλου) αποτελεί σήμερα σημαντικό πλουτοπαραγωγικό πόρο και κύρια πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους της περιοχής. (Παράρτημα Β)

Τα σημαντικότερα προϊόντα επεξεργασίας ξύλου είναι τα ακόλουθα:

➤ Ξυλόγλυπτα έπιπλα - διακοσμητικά

Ένα από τα σημαντικότερα είδη λαϊκής παραδοσιακής τέχνης, που στην περιοχή αυτή εξελίσσεται με την πάροδο των ετών, είναι η τέχνη της χειροποίητης ξυλογλυπτικής.

Αναπτύχθηκε για τη διακόσμηση των σπιτιών και κυρίως των εκκλησιών. Τα προϊόντα (παραδοσιακά ξυλόγλυπτα έπιπλα, ροζέτες, κασέλες, εικόνες, αγαλματίδια, εκκλησιαστικά ξυλόγλυπτα, κ.α.) ακολουθούν συνήθως τη βυζαντινή τεχνοτροπία, καθώς και τους ρυθμούς αγιορείτικο και μπαρόκ. Ασκεύεται από λαϊκούς τεχνίτες και αναπτύσσεται κυρίως στην περιοχή του Μετσόβου.

➤ **Αντικείμενα οικιακής χρήσης**

Ένα είδος το οποίο τελείται μαζί με την τέχνη της ξυλογλυπτικής είναι και η κατασκευή ειδών οικιακής χρήσης, τα οποία πλέον πωλούνται κυρίως σαν είδη λαϊκής τέχνης.

➤ **Αντικείμενα επαγγελματικής χρήσης**

• **Βαρελοποιία**

Το ορεινό ανάγλυφο και η έντονη παρουσία του δάσους, οδήγησαν τους κατοίκους της περιοχής να ασχοληθούν με την επεξεργασία του ξύλου και την κατασκευή βαρελιών που χρησιμοποιούνταν για την ωρίμανση της φέτας και την παλαίωση του οίνου.

Από γενιά σε γενιά έχει μεταδοθεί η τέχνη του βαρελοποιού, μια τέχνη 150 ετών, από την περίοδο που άρχισαν να εμφανίζονται και τα πρώτα εργαστήρια κατασκευής βαρελιών που προορίζονταν αρχικά για την αποθήκευση τυριού στα νοικοκυριά και αργότερα για την κάλυψη των αναγκών της χώρας και όχι μόνο. Παράλληλα, τότε έχουμε και την κατασκευή κρασοβάρελων, τόσο για οικιακή χρήση όσο και για την κάλυψη των αναγκών των οινοποιείων, με σκοπό την κατασκευή και την διάθεση χειροποίητων βαρελιών για κρασί.

Οι πρώτες ύλες που συνήθως χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των βαρελιών, είναι:

- Τυροβάρελα: Οξιά
- Κρασοβάρελα: Δρυς και καστανιά (ενίοτε και ρόμπολο)

Η παραγωγή σε ετήσια βάση αποτελείται από 45.000 περίπου τυροβάρελα και 4.000 περίπου κρασοβάρελα , το 90% των οποίων διατίθεται στο χονδρικό εμπόριο.

Σήμερα στην ευρύτερη περιοχή του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου δραστηριοποιούνται εργοστάσια βαρελοποιίας, που ειδικεύονται στην κατασκευή τόσο τυροβάρελων όσο και κρασοβάρελων, η τεχνοτροπία κατασκευής των οποίων είναι μοναδική στον Ελλαδικό χώρο (Παράρτημα Β).

• **Κυψελοποιία**

Πολλές από τις βιοτεχνίες βαρελοποιίας, ταυτόχρονα δραστηριοποιούνται και στην κατασκευή κυψελών, μια δραστηριότητα με αρκετά μεγάλο κύκλο εργασιών, η οποία πραγματοποιείται κυρίως στην περιοχή του Μετσόβου.

➤ **Αρωματικά – Ιαματικά Φυτά / Τσάι**

Από τον 17^ο αιώνα μια ειδική επαγγελματική ομάδα βοτανοθεραπευτών - οι Βικογιατροί - είχαν ανακαλύψει την μεγάλη ποικιλία αρωματικών – ιαματικών φυτών της περιοχής.

Πράγματι, η περιοχή του Πάρκου και κυρίως το φαράγγι του Βίκου χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία της συγκεκριμένης κατηγορίας φυτών.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται τα αρωματικά – ιαματικά φυτά, τα οποία είναι ταξινομημένα ανάλογα με την ιαματική τους δράση. Η δημιουργία του πίνακα

στηρίχθηκε στην εργασία: Vokou D., Katradi K., Kokkini S., (1993). Ethnobotanical survey of Zagori (Epirus, Greece), a renowned center of folk medicine in the past, *Journal of Ethnopharmacology*, 29, 187-197.

Πίνακας 5: Αρωματικά – Ιαματικά Φυτά περιοχής Εθνικού Πάρκου

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ

Adiantum capillus-veneris

Bryonia cretica

Conium maculatum

Ephedrafragilis Desf.

Hypericum perforatum

Mentha spicata

Plantago lanceolata

Sambucus nigra

Sideritis raeseri

Verbascum phlomoides

Μαλακτικό και αποχρεμπτικό

Acanthus balcanicus

Agrimonia eupatoria

Ceterach officinarum

Cydonia oblonga

Hedera helix

Hypericum perforatum

Lamium album

Malva pumila

Orchis sp.

Ophrys sp.

Plantago lanceolata

Psoralea bituminosa

Sambucus nigra

Teucrium polium *Verbascum*

phlomoides *Viola odorata*

Βήχας και κρυολόγημα

Aesculus hippocastanum

Althaea officinalis

Chamomilla recutita

Orchis sp.

Ophrys sp.

Salvia sclarea

Sambucus nigra

Sideritis raeseri

Tilia tomentosa

Κατά του άσθματος

Juniperus oxycedrus

Marrubium sp.

Ephedra fragilis

Prunus spinosa

Salvia sclarea

Κατά της βρογχίτιδας

Taraxacum officinale group

Althaea officinalis

Ilex aquifolium

Αιμοστατικό

Lamium album

Aesculus hippocastanum

Urtica dioica

Plantago lanceolata

Teucrium chamaedrys

Κατά της πλευρίτιδας

Urtica dioica

Ilex aquifolium

Prunus spinosa

Κατά των αιμορροΐδων

Tilia tomentosa

Aesculus hippocastanum

Aristolochia clematitis

Άλλες χρήσεις

Centaurium erythraea

Chelidonium majus: βρογχικό
σποσμολυτικό

Ceterach officinarum

Digitalis lanata: κατά του
σπασμωδικού βήχα, πνευμονία

Cichorium intybus

Salvia officinalis: κατά των λοιμώξεων
του φάρυγγα

Sedum acre

Taraxacum officinale group

Teucrium chamaedrys

Tanacetum parthenium: κατά των
λοιμώξεων του λάρυγγα

Κατά των θρομβώσεων

Hedera helix

Teucrium polium

ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

Κατά των παθήσεων του σπλήνα

Acer pseudoplatanus

Ceterach officinarum

Για τον καθαρισμό του αίματος

Castanea sativa

Κατά της υπέρτασης

Melittis melissophyllum

Ilex aquifolium

Mentha spicata

Sedum acre

Teucrium polium

Urtica dioica

Κατά της αναιμίας

Achillea millefolium

Leonurus cardiaca

Urtica dioica

Άλλες χρήσεις

Agrimonia eupatoria: σε κίρσους και φλεβίτιδα

Chamomilla recutita: διεγείρει την κυκλοφορία του αίματος, σε καρδιακές διαταραχές

Chelidonium majus: διεγείρει την καρδιακή λειτουργία, αυξάνει την αρτηριακή πίεση

Crataegus monogyna Jacq.: ρυθμίζει την καρδιακή λειτουργία

Dictamnus albus: διεγερτικό της καρδιάς

Digitalis lanata Ehrh.: κατά των καρδιακών διαταραχών, ανεύρυσμα

Melissa officinalis: ρυθμίζει την καρδιακή λειτουργία

Origanum vulgare: κατά των καρδιακών πόνων

Sambucus nigra: κατά των καρδιακών διαταραχών

ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Castanea sativa

Gentiana sp.

Verbascum phlomoides

Κατά της διάρροιας και δυσεντερίας

Aesculus hippocastanum

Althaea officinalis

Chamomilla recutita

Cornus mas

Cydonia oblonga

Ilex aquifolium

Leonurus cardiaca

Origanum vulgare

Plantago lanceolata

Potentilla pedata

Salvia officinalis

Sambucus nigra

Urtica dioica

Ηπατικά

Bryonia

Castanea sativa

Centaureum erythraea

Cichorium intybus

Crataegus monogyna

Daphne laureola

Frangula rupestris

Fraxinus ornus

Globularia alypum

Hedera helix

Helleborus cyclophyllus

Ilex aquifolium

Prunus spinosa

Rosa canina

Rubus fruticosus

Sedum acre

Sambucus nigra

Viola odorata

Ανθελμινθικά

Adiantum capillus veneris

Artemisia absinthium

Buxus sempervirens

Castanea sativa

Centaureum erythraea

Ceterach officinarum

Dictamnus albus

Gentiana sp.

Hedera helix

Helleborus cyclophyllus

Hypericum perforatum

Hyssopus officinalis

Juniperus oxycedrus

Marrubium sp.

Nigella damascena

Ruta graveolens

Valeriano officinalis

Για την όρεξη

Agrimonia eupatoria

Malva pussila

Melissa officinalis

Valeriana officinalis

Κατά της δυσπεψίας

Acanthus balcanicus

Agrimonia eupatoria

Artemisia absinthium

Chamomilla recutita

Centaurea cyanus

Foeniculum vulgare

Laurus nobilis

Malva pussila

Ruta graveolens

Salvia officinalis

Sideriti raeseri

Tanacetum parthenium

Taraxacum officinale group

Tilia tomentosa

Κατά του κοιλιακού άλγους

Achillea millefolium

Chamomilla recutita

Teucrium polium

**Κατά των στομαχικών πόνων και
ασθενειών**

Chelidonium majus

Cichoriwn intybus

Coniwn maculatwn

Melissa officinalis

Sisymbrium officinale (

Tanacetum parthenium

Teucrium polium

Αντιεμετικά

Mentha spicata

Rosa canina

Άλλες χρήσεις

Ceterach officinarum: κατά των
παθήσεων του ήπατος

Calystegia sepium: ρυθμιστικό του
πεπτικού συστήματος

Digitalis lanata Ehrh.: ερεθίζει το
στομάχι

ΗΠΑΤΟΠΑΘΕΙΕΣ

Παθήσεις του ήπατος

Acer pseudoplatanus

Agrimonia eupatoria

Conium maculatum

Salvia officinalis

Ίκτερος

Artemisia absinthium

Gemiana sp.

Marrubium sp.

Chelidonium majus

Ρυθμιστικά έκκρισης χολής

Chamomilla recutita

Chelidonium majus

Urtica dioica

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΥΡΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

Arctostaphylos uva-ursi

Equisetum hyemale

Elymus repens

Lamium album

Rosa canina

Salvia officinalis

Teucrium polium

Solidago virgaurea

Διουρητικά

Agrimonia eupatoria

Alliaria petiolata

Asparagus acutifolius

Bryonia cretica

Centaureum erythraea

Ceterach officinarum

Cichorium intybus

<i>Chelidonium majus</i>	<i>Fraxinus ornus</i>
<i>Dictamnus albus</i>	
<i>Digitalis lanata</i>	Λοιμώξεις του ουροποιητικού συστήματος
<i>Frangula rupestris</i>	<i>Hypericum perforatum</i>
<i>Fraxinus ornus</i>	<i>Juniperus oxycedrus</i>
<i>Fumaria officinalis</i>	
<i>Hypericum perforatum</i>	Παθήσεις του προστάτη
<i>Ilex aquifolium</i>	<i>Conium maculatum</i>
<i>Juniperus oxycedrus</i>	<i>Ilex aquifolium</i>
<i>Marrubium sp.</i>	
<i>Melittis melissophyllum</i>	Άλλες χρήσεις
<i>Nigella damascena</i>	<i>Cydonia oblonga</i> : κατά της κυστίτιδας
<i>Prunus spinosa</i>	<i>Taraxacum officinale</i> group: κατά της συγκράτησης των ούρων
<i>Rosa canina</i>	
<i>Rubus fruticosus</i>	
<i>Salvia sclarea</i>	ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
<i>Sambucus nigra</i>	
<i>Sedum acre</i>	
<i>Sisymbrium officinale</i>	<i>Capsella bursa pastoris</i>
<i>Solidago virgaurea</i>	<i>Medicus Centaurium erythraea</i>
<i>Teucrium polium</i>	<i>Ruta graveolens</i>
<i>Tilia tomentosa</i>	<i>Solidago virgaurea</i>
<i>Urtica dioica</i>	<i>Tilia tomentosa</i>
<i>Verbascum phlomoides</i>	
<i>Viola odorata</i>	Εμμηναγωγά
Παθήσεις των νεφρών	<i>Acer pseudoplatanus</i>
<i>Capsella bursa pastoris</i>	<i>Aristolochia clematitis</i>
<i>Ceterach officinarum</i>	<i>Bryonia cretica</i>
<i>Cichorium intybus</i>	<i>Conium maculatum</i>

Hedera helix L.

Juniperus oxycedrus

Helleborus cyclophyllus

Laurus nobilis

Lamium album

Malva pumila

Leonurus cardiaca

Ruta graveolens

Marrubium sp.

Sambucus nigra

Prunus spinosa

Solidago virgaurea

Ruta graveolens

Tilia tomemosa

Tanacetum parthenium

Viola odorata

Valeriano officinalis

Σε πληγές

Αμβλωτικά

Acanthus balcanicus

Bryonia cretica

Alliaria petiolata

Ruta graveolens

Aristolochia clematitis

Sedum acre

Althaea officinalis

Teucrium polium

Aristolochia clematitis

Centaurium erythraea

Chamomilla recutita

Fraxinus omus

Gentiana sp.

Helleborus cyclophyllus

Hypericum perforatum

Melittis melissophyllum

Plantago lanceolata

Psoralea bituminosa

Salvia officinalis

Salvia sclarea

Teucrium polium

Urtica dioica

Verbascum phlomoides

ΔΕΡΜΑΤΙΚΟΙ ΝΟΣΟΙ

Agrimonia eupatoria

Aesculus hippocastanum

Asparagus acutifolius

Bryonia cretica

Castanea sativa

Chelidonium majus

Clematis vitalba

Conium maculatum

Daphne laureola

Helleborus cyclophyllus

ΨΥΧΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

Helleborus cyclophyllus

Κατά της υστερίας

Chamomilla recutita

Laurus nobilis

Mentha spicata

Ruta graveolens

Valeriano officinalis

Κατά της μελαγχολίας

Artemisia absinthium

Valeriana officinalis

Κατά της μανίας

Conium maculatum

Lamium album

Digitalis lanata Ehrh.

Κατά της αϋπνίας

Lamium album

Tilia tomentosa

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΥΡΩΝ

Tilia tomentosa

Κατά της νευραλγίας

Chamomilla recutita

Conium maculatum

Leonurus cardiaca

Taraxacum officinale group

Tilia tomentosa

Valeriano sp.

Verbascum phlomoides

Κατά της επιληψίας

Conium maculatum

Ilex aquifolium

Leonurus cardiaca

Valeriana officinalis

Κατά του ίλιγγου

Achillea millefolium

Conium maculatum

Άλλες χρήσεις

Origanum vulgare: τονώνει το νευρικό σύστημα

Urtica dioica: κατά της παράλυσης

ΠΥΡΕΤΟΣ

Εφιδρωτικό

Adiantum capillus-veneris

Alliaria petiolata

Aristolochia clematitis

Aristolochia clematitis

Chamomilla recutita

Chamomilla recutita

Rauschert *Hedera helix*

Ilex aquifolium

**ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΑ – ΗΡΕΜΙΣΤΙΚΑ -
ΑΝΤΙΣΠΑΣΜΩΔΙΚΑ**

Prunus Spinosa

Ruta graveolens

Chamomilla recutita

Salvia officinalis

Crataegus monogyna Jacq.

Sambucus nigra

Chelidonium majus

Sideritis raeseri

Conium maculmum

Tanacetum parthenium

Cornus mas

Tilia tomentosa

Foeniculum vulgare

Ilex aquifolium

Πυρετός και ελονοσία

Lactuca serriola

Artemisia absinthium

Laurus nobilis

Chamomilla recutita

Melissa officinalis

Comus mas

Melittis melissophyllum

Fraxinus omus

Mentha spicata

Gentiana sp.

Prunus spinosa

Ilex aquifolium

Ruta graveolens

Salix alba

Salix alba

Salvia officinalis

*Sambucus nigra**Sideritis raeseri*

Sambucus nigra

Tanacetum parthenium

Teucrium chamaedrys

Tilia tomentosa

Teucrium polium

Valeriana officinalis

Valeriano officinalis

Verbascum phlomoides

Κατά του πονόδοντου

Conium maculatum

Σε επιλόχιο πυρετό

Daphne laureola L.

Helleborus cyclophyllus

Melissa officinalis

Origanum vulgare

Κατά των πόνων των αφτιών

Achillea millefolium

Melissa officinalis

Κατά των πονοκεφάλων

Taraxacum officinale group

Valeriano officinalis

ΤΟΝΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΑ

Acanthus balcanicus

Acer pseudoplatanus

Achillea millefolium

Adiantum capillus-veneris

Alliaria petiolata

Aristolochia clematitis

Artemisia absinthium

Buxus sempervirens

Castanea sativa

Centaurium erythraea Rafn.

Chamomilfa recutita

Chelidonium majus

Cichorium intybus

Dictamnus albus

Foeniculum vulgare

Fraxinus ornus

Fumaria officinalis.

Helleborus cyclophyllus

Ilex aquifolium

Juniperus oxycedrus

Laurus nobilis

Marrubium sp.

Melissa officinalis

Mentha spicata

Origanum vulgare

Prunus spinosa

Rosa canina

Ruta graveolens

Sambucus nigra

Sideritis raeseri

Tanacetum parthenium

Taraxacum officinale group

Teucrium chamaedrys

Teucrium polium

Valeriano officinalis

Viola odorata

ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

Κατά της γονόρροιας

Arctostaphylos uva-ursi

Tilia tomentosa

Κατά της σύφιλης

Conium maculatum

Daphne laureola

Hypericum perforatum

Sedum acre

Κατά της λευκόρροιας

**Κατά των οφθαλμικών μολύνσεων
και φλεγμονών**

Lamium album

Malva pussila Sm.

Prunus spinosa

Viola odorata

**ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΙΜΩΔΗ
ΝΟΣΗΜΑΤΑ**

Άλλες χρήσεις

Φυματίωση

Chamomilla recutita: κατά των
στοματικών λοιμώξεων

Achillea millefolium

Dictamnus albus: για την πανούκλα
και άλλες επιδημικές ασθένειες

Aesculus hippocastanum

Ilex aquifolium: κατά της ευλογιάς

Agrimonia eupatoria

Ruta graveolens: κατά της γάγγραινας

Digitalis lanata Ehrh.

Sambucus nigra: κατά της γρίπης

Lamium album

ΕΛΛΕΙΨΗ ΒΙΤΑΜΙΝΩΝ

Rosa canina

Fragaria vesca

Teucrium polium

Valeriano officinalis

Αντισηπτικά

Κατά του σκορβούτου

Arctostaphylos uva ursi

Alliaria petiolata

Hypericum perforatum

Sisymbrium officinale

Salvia officinalis

Κατά της ραχίτιδας

Teucrium polium

Castanea sativa

Για τον κοκκίτη

ΑΛΛΕΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Castanea sativa

Cornus mas

Ρευματικά και αρθρίτιδα

Cydonia oblonga

Aesculus hippocastanum

Fraxinus ornus

Asparagus acutifolius

Hedera helix

Bryonia cretica

Hypericum perforatum

Castanea sativa

Hyssopus officinalis

Cichorium intybus

Lamium album

Daphne laureola

Laurus nobilis

Fragaria vesca

Rubus fruticosus

Fraxinus ornus

Salvia officinalis

Hedera helix

Teucrium polium

Ilex aquifolium L.

Verbascum phlomoides

Juniperus oxycedrus

Melissa officinalis

Κατά της υδρωπικίας

Origanum vulgare

Artemisia absinthium

Ruta graveolens

Asparagus acutifolius

Salvia officinalis

Capsella bursa pastoris

Sambucus nigra

Digitalis lanata Ehrh.

Solidago virgaurea

Juniperus oxycedrus

Tanacetum parthenium

Prunus spinosa

Taraxacum officinale group

Teucrium chamaedrys

Οφθαλμικές παθήσεις

Tilia tomentosa

Chamomilla recutita

Verbascum phlomoides

Foeniculum vulgare

Salvia sclarea

Στυπτικά

Sambucus nigra

Agrimonia eupatoria

Ως εντομοκτόνο

Capsella bursa

Castanea sativa

Ruta graveolens

ΜΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Για το διαβήτη

Rosa canina

Salvia officinalis

Ως βαφή

Althaea officinalis

Sambucus nigra

Άλλες χρήσεις

Coronilla varia: δραστικά τοξικό,
θανατηφόρο

Corylus avellana: για δαγκώματα
φιδιών

ΖΩΟΝΟΣΟΙ

Κωλικοί

Aesculus hippocastanum

Ceterach officinarum

Άλλες χρήσεις

Helleborus cyclophyllus: σε
περίπτωση μείωσης της
γαλακτοπαραγωγής

Δ. ΟΙΚΟΤΕΧΝΙΑ – ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ

➤ Υφαντουργία

Η υφαντουργία έχει μακρά παράδοση στην περιοχή. Η τοπική υφαντική δημιούργησε περίτεχνα υφαντά, χαλίμια, κελίμια, στρωσίδια, μποχαροσκούτια, φλοκάτες κ.ά., με μεθόδους και τακτικές που ανάγονται πολλές γενιές πίσω.

Ως πρώτη ύλη χρησιμοποιούνται νήματα τα οποία αγοράζονται από το εμπόριο αλλά και νήματα που παράγονται από μαλλί ζώων εκτροφής της περιοχής (πρόβατα και τράγοι) και βράφονται με φυσικούς τρόπους.

Στο Μονοδέντρι Ζαγορίου λειτουργεί η Ριζάρειος Χειροτεχνική Σχολή.

➤ Αγιογραφία

Γνωστά χωριά της περιοχής για την τέχνη της Αγιογραφίας είναι οι Χιονιάδες Κόνιτσας και το Καπέσοβο Ζαγορίου. Οι επισκέπτες της περιοχής μπορούν να αγοράσουν σε διάφορα σημεία σχετικά αντικείμενα.

Ε. ΓΛΥΚΑ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΑ

➤ Γλυκά Κουταλιού / Μαρμελάδες - Αναψυκτικά / Ηδύποτα

Στην περιοχή του Πάρκου δραστηριοποιούνται τουριστικές επιχειρήσεις πώλησης παραδοσιακών προϊόντων, πολλά εκ των οποίων παρασκευάζονται από μικρά εργαστήρια και με πρώτη ύλη από την πλούσια χλωρίδα του Πάρκου (Παράρτημα Β).

Κάποια από τα προϊόντα αυτά είναι:

- ✓ Γλυκά κουταλιού: καρύδι, κάστανο, βατόμουρο, τριαντάφυλλο, κ.α.
- ✓ Μαρμελάδες
- ✓ Λικέρ: κρίνο, βύσσινο, κούμαρο βατόμουρο, τριαντάφυλλο, κ.α.
- ✓ Αναψυκτικό Σαμπούκος, Κρίνο
- ✓ Σαλέπι

Z. ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ

Η ευρύτερη περιοχή του Πάρκου έχει μακρά παράδοση στην τέχνη της πέτρας. Οι παραδοσιακοί τεχνίτες, οργανωμένοι σε ομάδες, ταξίδευαν από περιοχή σε περιοχή και έχτιζαν τα κτίρια, τις γέφυρες, τις βρύσες, τους μύλους και κάθε άλλη κατασκευή των παραδοσιακών οικισμών.

Στην περιοχή του πάρκου συναντάμε 3 είδη πέτρας:

- Ασβεστόλιθο λευκό ή γκρι ανοιχτό,
- Γρανιτοειδή με χρώμα σκούρο γκρι ή γαλαζωπό
- Πορώδη ασβεστόλιθο

Σήμερα, σαν συνέχεια της παράδοσης, χρησιμοποιούνται οι σχιστόλιθοι της περιοχής για την κατασκευή παραδοσιακών οικισμών.

2-2 Προτάσεις δυνατότητας πιστοποίησης των τοπικών προϊόντων

Παρακάτω παραθέτουμε τις προτάσεις που αφορούν στην πιστοποίηση των προϊόντων που παράγονται εντός των ορίων του Εθνικού Πάρκου.

Θα θέλαμε όμως να επισημάνουμε το εξής:

Είναι απαραίτητο να προηγηθεί μια σαφής καταγραφή των ποσοτήτων των παραγόμενων προϊόντων, όπως επίσης να πραγματοποιηθεί μια οικονομοτεχνική μελέτη που θα αφορά στην υπάρχουσα εμπορική αξία των προϊόντων αυτών καθώς και στην αναμενόμενη προστιθέμενη αξία μετά την πιστοποίησή τους. Επίσης, θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιηθεί και μια σχετική μελέτη μάρκετινγκ.

Οι χαρακτηρισμοί και οι διαδικασίες πιστοποίησης, οι οποίες προτείνονται παρακάτω αναφέρονται λεπτομερώς στο πρώτο μέρος.

A. ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

➤ Κτηνοτροφία

Τα ζώα, τα οποία εκτρέφονται στην περιοχή είναι κυρίως ελευθέρας βοσκής και ως εκ τούτου θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως βιολογικά και να πιστοποιηθούν αναλόγως, εφόσον παράλληλα τηρηθούν όλες οι προδιαγραφές της «Βιολογικής Κτηνοτροφίας».

Μία πιστοποίηση βάση της οποίας επίσης θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν τα παραπάνω προϊόντα είναι η Agro 1-1, η οποία είναι σχετικά απλή στην υλοποίησή της.

Τα προϊόντα θα μπορούσαν να πιστοποιηθούν ως «ΠΟΠ/ ΠΓΕ/ ΕΠΠΕ». Η διαδικασία πιστοποίησης θα μπορούσε να διευκολυνθεί, εφόσον πραγματοποιηθεί συλλογικά.

Τέλος, οι πιο αναγνωρίσιμες πιστοποιήσεις είναι οι ISO 9001 και ISO 22000, οι οποίες απαιτούν χρονοβόρες διαδικασίες εφαρμογής και υψηλότερο κόστος πιστοποίησης.

➤ **Γαλακτοκομία**

Η μεγαλύτερη ποσότητα γάλακτος που προκύπτει από τις κτηνοτροφικές δραστηριότητες της περιοχής διατίθεται στις δύο μεγάλες βιομηχανικές μονάδες παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων οι οποίες και διαθέτουν τις απαραίτητες πιστοποιήσεις.

Μικρή ποσότητα γάλακτος διατίθεται σε τοπικά τυροκομεία. Οι επιχειρήσεις αυτές, βάση νομοθεσίας, είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν τεκμηριωμένο σύστημα HACCP. Αυτό θα μπορούσε να πιστοποιηθεί ως προς Agro 1-1, HACCP, ISO 22000.

Παράλληλα, σε περίπτωση που χρησιμοποιούν ως πρώτη ύλη αμιγώς γάλα από ζώα που εκτρέφονται με βιολογικό τρόπο, μπορούν να χαρακτηρίσουν τα προϊόντα τους ως «Βιολογικά».

Στην περιοχή παράγονται ήδη γαλακτοκομικά προϊόντα ΠΟΠ, ωστόσο θα μπορούσαν και άλλα προϊόντα να πιστοποιηθούν ως «ΠΟΠ/ ΠΓΕ/ ΕΠΠΕ» (π.χ. ούρδα Αετομηλίτσας, παραδοσιακό πρόβειο γιαούρτι, μυζήθρα, κ.α.).

Τέλος υπάρχουν κι άλλα διαχειριστικά συστήματα που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν και πιστοποιηθούν – ISO 9001, ISO 14000 – τα οποία όμως απαιτούν χρονοβόρες διαδικασίες εφαρμογής και υψηλό κόστος πιστοποίησης

➤ **Μελισσοκομία**

Η διαμόρφωση της περιοχής του Πάρκου προσδίδει ένα σημαντικό πλεονέκτημα στα προϊόντα μελισσοκομίας, ώστε να μπορούν να χαρακτηρισθούν ως βιολογικά

και να πιστοποιηθούν αναλόγως, εφόσον παράλληλα τηρηθούν όλες οι προδιαγραφές της «Βιολογικής Μελισσοκομίας»

Ένα πρότυπο, βάση του οποίου επίσης θα μπορούσαν να πιστοποιηθούν τα παραπάνω προϊόντα είναι το Agro 1-1, το οποίο είναι σχετικά απλό στην υλοποίησή του.

Τα προϊόντα θα μπορούσαν να πιστοποιηθούν ως «ΠΟΠ/ ΠΓΕ/ ΕΠΠΕ». Η διαδικασία πιστοποίησης θα μπορούσε να διευκολυνθεί, εφόσον πραγματοποιηθεί συλλογικά.

Τέλος, οι πιο αναγνωρίσιμες πιστοποιήσεις είναι οι ISO 9001 και ISO 22000, οι οποίες απαιτούν χρονοβόρες διαδικασίες εφαρμογής και υψηλότερο κόστος πιστοποίησης.

➤ **Ιχθυοκομία**

Το φυσικό περιβάλλον του Εθνικού Πάρκου προσδίδει επίσης σημαντικό πλεονέκτημα και για το χαρακτηρισμό των ιχθυηρών ως «Βιολογικά», εφόσον παράλληλα τηρηθούν και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις.

Επίσης, τα προϊόντα αυτά θα μπορούσαν να πιστοποιηθούν ως προς Agro 1-1, το οποίο είναι ένα πρότυπο σχετικά απλό στην υλοποίησή του, όπως και ως «ΠΟΠ/ ΠΓΕ/ ΕΠΠΕ».

Τέλος, οι πιο αναγνωρίσιμες πιστοποιήσεις είναι οι ISO 9001 και ISO 22000, οι οποίες απαιτούν χρονοβόρες διαδικασίες εφαρμογής και υψηλότερο κόστος πιστοποίησης.

Β. ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Λόγω της ιδιαίτερων συνθηκών προστασίας της περιοχής, τα παραγόμενα προϊόντα φυτικής προέλευσης καλλιεργούνται με συνθήκες τέτοιες, που καλύπτουν αρκετές προϋποθέσεις της «Βιολογικής Γεωργίας». Σε κάθε περίπτωση, η πιστοποίηση αυτή απαιτεί την τήρηση του συνόλου των προϋποθέσεων.

Στις καλλιέργειες θα μπορούσαν επίσης να εφαρμοστούν το Agro 1-1, αλλά και το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, Agro 2-1 & 2-2.

Κάποια από τα χαρακτηριστικά γεωργικά προϊόντα της περιοχής του Πάρκου - Πατάτα Χρυσοβίτσας, Φασόλια και Γίγαντες Ζαγορίου, Πεπόνι Κόνιτσας, Καρύδι, Κάστανο, Άγρια Μανιτάρια – θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως «ΠΟΠ/ ΠΓΕ/ ΕΠΠΕ».

Τέλος, οι πιστοποιήσεις ISO 9001 και ISO 22000, αν και είναι οι πιο αναγνωρίσιμες απαιτούν χρονοβόρες διαδικασίες εφαρμογής και υψηλότερο κόστος πιστοποίησης.

Γ. ΔΑΣΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Τα δάση της περιοχής του Πάρκου καθώς και τα δασικά προϊόντα που προέρχονται από αυτά (όπως αυτά που ανήκουν στους κλάδους της υλοτομίας, της παραγωγής ξυλείας, της κατασκευής ξύλινων επίπλων και λοιπών προϊόντων από ξύλο), μπορούν στο σύνολο τους να πιστοποιηθούν με το πρότυπο αειφορικής δασικής διαχείρισης FSC Chain of Custody.

Ειδικότερα όμως, οι επιχειρήσεις Βαρελοποιίας – Κυψελοποιίας θα μπορούσαν να εφαρμόσουν και πιστοποιηθούν και με το σύστημα ISO 9001, ώστε να

διασφαλίσουν την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων τους, όπως επίσης και με το ISO 14000 που αφορά την πιστοποίηση της περιβαλλοντικής τους διαχείρισης.

Τέλος, σε προϊόντα που πληρούν τα περιβαλλοντικά κριτήρια του Συστήματος Οικολογικού Σήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί να απονεμηθεί το Οικολογικό Σήμα – Eco Label, που έχει ως σκοπό την προώθηση προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον

➤ **Αρωματικά – Ιαματικά Φυτά / Τσάι**

Μέσα στη μεγάλη ποικιλία των αρωματικών φυτών, που είναι χαρακτηριστική στην περιοχή αυτή, υπάρχουν φυτά με μεγάλη εμπορική αξία, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στη μαγειρική, την παρασκευή αφεψημάτων και για ιατροφαρμακευτικούς σκοπούς. Αυτό όμως απαιτεί σοβαρή επιστημονική έρευνα για το ποια φυτά και σε ποιες ποσότητες μπορούν να αφαιρεθούν από το συγκεκριμένο οικοσύστημα, έτσι ώστε να διαφυλαχθεί η ισορροπία του. Επίσης θα πρέπει να γίνει μια προσπάθεια καταγραφής και τυποποίησης της θρεπτικής και ιαματικής αξίας τους, ώστε να είναι εφικτή η ενδεχόμενη πιστοποίησή τους.

Εφόσον αποδειχτεί η ιδιαιτερότητα τους και πληρούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις πολλά από αυτά θα μπορέσουν να πιστοποιηθούν ως «Βιολογικά», αλλά και ως «ΠΟΠ/ ΠΓΕ/ ΕΠΠΕ».

Δ. ΟΙΚΟΤΕΧΝΙΑ – ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ

➤ **Υφαντουργία**

Σε περίπτωση που τα προϊόντα υφαντουργίας συμμορφώνονται με τα περιβαλλοντικά κριτήρια του Συστήματος Οικολογικού Σήματος της Ευρωπαϊκής

Ένωσης, υπάρχει η δυνατότητα απονομής του Οικολογικού Σήματος – Eco Label, που έχει ως σκοπό την προώθηση προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον.

Ε. ΓΛΥΚΑ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΑ

➤ Γλυκά Κουταλιού / Μαρμελάδες - Αναψυκτικά / Ηδύποτα

Τα προϊόντα αυτά, εφόσον παράγονται από πρώτες ύλες προερχόμενες από βιολογικές καλλιέργειες της περιοχής του Πάρκου, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «Βιολογικά».

Γενικώς όμως θα μπορούσαν εν δυνάμει και εφόσον πληρούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις να χαρακτηρισθούν ως «ΠΟΠ/ ΠΓΕ/ ΕΠΠΕ».

Παράλληλα, στην περίπτωση έναρξης της δραστηριότητας χορήγησης σήματος ποιότητας από τον Φορέα Διαχείρισης και ανάλογα με τον μηχανισμό κριτηρίων και απονομής που θα επιλεγεί, η χορήγηση του σήματος ποιότητας του Φορέα Διαχείρισης αποτελεί πρόταση για κάθε τοπικό προϊόν του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου.

2-3 Χορήγηση σήματος ποιότητας από το Φορέα Διαχείρισης

Για την προώθηση και υποστήριξη των τοπικών προϊόντων προτείνεται η υιοθέτηση / ανάπτυξη, καθιέρωση και χορήγηση ενός σήματος ποιότητας από το Φορέα Διαχείρισης.

Το σήμα ποιότητας του Φορέα Διαχείρισης δύναται αφενός να λειτουργήσει ως σύμβολο, χαρακτηρίζοντας τα προϊόντα της περιοχής του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου και αφετέρου να αποτυπώσει την περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα της περιοχής σε αυτά.

Στόχος του σήματος ποιότητας του Φορέα Διαχείρισης:

1. Να προσδώσει αναγνωρίσιμη ταυτότητα στα τοπικά προϊόντα του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου
2. Να αυξήσει την αναγνωρισιμότητα και την προστιθέμενη αξία των τοπικών προϊόντων του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου
3. Να αποδεικνύει στα πιστοποιημένα τοπικά προϊόντα τις ήδη εφαρμόσιμες ορθές περιβαλλοντικές πρακτικές και την τήρηση των αυστηρών κανονισμών για την προστασία του περιβάλλοντος που ισχύουν στην περιοχή λόγω της περιβαλλοντικά ιδιαίτερης κατάστασης
4. Να αναδείξει τα πιστοποιημένα τοπικά προϊόντα του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου μέσω της συντονισμένης διαφήμισης και της προβολής τους σε εμπορικές εκθέσεις.
5. Να δημιουργήσει ένα διευρυμένο δίκτυο επιχειρήσεων – παραγωγής- μεταποίησης- εμπορίας- υπηρεσιών - με συνδυαστικό κρίκο το σήμα ποιότητας του Φορέα Διαχείρισης, το οποίο θα βοηθήσει στην ανάδειξη και στην αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής.

Δυνατότητα χορήγησης σήματος ποιότητας από το Φορέα Διαχείρισης σύμφωνα με το υπάρχον νομικό πλαίσιο.

Σύμφωνα με το Νόμο **2742/ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999** «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη & άλλες διατάξεις», και συγκεκριμένα το **Άρθρο 15**, το οποίο αφορά στους «Φορείς Διαχείρισης», του **Κεφαλαίου Ε'** σχετικά με τη «Διοίκηση και Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών», η **Παράγραφος 2.η.** αναφέρουν ότι, μεταξύ των άλλων, στην αρμοδιότητα των Φορέων Διαχείρισης υπάγονται «...*Η χορήγηση σήματος ποιότητας και συνεργασίας σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός των προστατευόμενων αντικειμένων σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται στον κανονισμό διοίκησης και λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής.*».

Με βάση τον παραπάνω Νόμο, γίνεται σαφές ότι οι Φορείς Διαχείρισης δύνανται να χορηγήσουν σήματα ποιότητας. Τη δυνατότητα απόκτησης την έχουν συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εντός των ορίων δικαιοδοσίας του Φορέα Διαχείρισης.

Η ρητή ερμηνεία του Νόμου ορίζει ότι οι οροί και προϋποθέσεις, βάση των οποίων θα γίνεται η χορήγηση σημάτων ποιότητας, πρέπει να τίθενται στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής.

Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου - Αώου και Πίνδου ιδρύθηκε με το Νόμο 3044/2002 (ΦΕΚ 197/Α/27-8-2002), ενώ το πάρκο και ο Κανονισμός Διοίκησης και Λειτουργίας του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου θεσμοθετήθηκαν το 2005 με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 23069/14-6-05. Στη συγκεκριμένη ΚΥΑ δεν γίνεται σαφής αναφορά σχετικά με τη χορήγηση σήματος ποιότητας σε προϊόντα, παρά μόνο στην παράγραφο 19 του Άρθρου 3 σχετικά με τις «Χρήσεις, Δραστηριότητες, μέτρα, όροι και περιορισμοί προστασίας και διαχείρισης» γίνεται μια αναφορά για τη δυνατότητα πώλησης τοπικών προϊόντων:

«Η πώληση τοπικών προϊόντων και ενημερωτικού υλικού σε υπαίθριους χώρους και κτίρια που ορίζονται στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε της παρούσας, μετά από συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης, των οικείων ΟΤΑ και των υπαρχόντων συλλογικών φορέων παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας παρόμοιων προϊόντων (συνεταιρισμός κλπ). Επίσης, κατόπιν παρόμοιας συνεργασίας, καταρτίζεται κατάλογος με τα είδη των προϊόντων, των οποίων η πώληση επιτρέπεται. Ο εν λόγω κατάλογος ισχύει μετά από έγκριση του από το Δ.Σ. του Φορέα Διαχείρισης. Απαγορεύεται κάθε άλλη πώληση τροφίμων και άλλων αντικειμένων, καθώς και η καθιονδήποτε τρόπο έκθεση και διανομή αυτών.»

Σχετικά εδάφια αφορούν:

1. Στο Άρθρο 3, στην Παράγραφο 14 της ΚΥΑ 23069/14-6-05:

«Επίσης, προωθείται και ενισχύεται η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και η εφαρμογή βελτιωμένων καλλιεργητικών πρακτικών καθώς και η διενέργεια ελέγχων για τον ποσοτικό περιορισμό στη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, με σκοπό την εξοικονόμηση των υδατικών πόρων και τη μείωση της γεωργικής ρύπανσης.»

2. Στο Άρθρο 3, στην Παράγραφο 16 της ΚΥΑ 23069/14-6-05:

«Η άσκηση της δραστηριότητας της μελισσοκομίας.»

3. Στο Άρθρο 3, στην Παράγραφο 18 της ΚΥΑ 23069/14-6-05:

«...Η συλλογή αυτοφυών βοτάνων, αρωματικών φυτών, ασπόνδυλων και μανιταριών για εμπορικούς σκοπούς επιτρέπεται μετά την κατάρτιση και έγκριση του σχετικού καταλόγου της.»

Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι παρόλο που το βασικό νομικό πλαίσιο σχετικά με την Αρμοδιότητα των Φορέων Διαχείρισης (Ν. 2742/ΦΕΚ

207/Α'/07.10.1999) επιτρέπει τη χορήγηση σήματος ποιότητας από το Φορέα Διαχείρισης, ο ίδιος νόμος καθιστά τους επίσημους Κανονισμούς Διοίκησης και Λειτουργίας ως υπεύθυνους ώστε να ορίσουν επακριβώς το πλαίσιο των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

Για την έννομη, αδιατάρακτη και αρμονική οργάνωση των δραστηριοτήτων του Φορέα Διαχείρισης θα προτείνουμε να καθοριστούν επακριβώς και να ενσωματωθούν στον κανονισμό λειτουργίας του οι πιθανοί εναλλακτικοί τρόποι απόκτησης / δημιουργίας σήματος ποιότητας, καθώς επίσης και το πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης δραστηριότητας.

Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι η παρούσα μελέτη παρέχει πληθώρα πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με τα προϊόντα και τους τύπους σημάτων και συστημάτων ποιότητας, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν από το Φορέα Διαχείρισης. Παράλληλα, περιγράφονται με λεπτομέρεια και σαφήνεια οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν από τις επιχειρήσεις για την απόκτηση των προαναφερθέντων σημάτων και πιστοποιήσεων αλλά και τα απαραίτητα βήματα για τη χορήγηση σήματος ποιότητας από το Φορέα Διαχείρισης.

Με βάση τα παραπάνω και κρίνοντας τις πιθανές ανάγκες για αυτοχρηματοδότηση του Φορέα αλλά και τη σχετική πρόβλεψη του Νόμου 2742, θα προτείνουμε την ενσωμάτωση όσων αποφασιστούν από το Δ.Σ. του Φορέα Διαχείρισης, κατά τη σύνταξη του Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 16 παρ. 1, εδαφ.5α) του Ν. 2742/99, ώστε να καθοριστούν οι όροι και οι προϋποθέσεις χορήγησης του σήματος ποιότητας από το Φορέα Διαχείρισης.

Στο σημείο αυτό να αναφερθεί ότι η χορήγηση σήματος ποιότητας και οιαδήποτε υπηρεσίας από το Φορέα Διαχείρισης, προϋποθέτει την δυνατότητα έκδοσης θεωρημένων αποδείξεων με απόδοση ΦΠΑ. Στην παρούσα φάση ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου-Αώου και Πίνδου, όπως και οι περισσότεροι φορείς, δεν υπόκειται σε καθεστώς ΦΠΑ και επομένως δεν μπορεί να κόψει

αποδείξεις παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της χορήγησης σήματος ποιότητας στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

Ανάλυση διαδικασιών υιοθέτησης ή ανάπτυξης σήματος ποιότητας από το Φορέα Διαχείρισης

Ο Φορέας Διαχείρισης δύναται είτε να υιοθετήσει ένα ήδη υπάρχον σήμα ποιότητας ιδιωτικής εταιρίας απονομής που δραστηριοποιείται σε εθνικό, ευρωπαϊκό ή/και διεθνές δίκτυο, είτε να αναπτύξει ένα δικό του σήμα ποιότητας δημιουργώντας τους μηχανισμούς αξιολόγησης, ελέγχου και επιβολής ποινών ή/και ανάκλησης.

Παρακάτω περιγράφονται οι δύο αντίστοιχες διαδικασίες:

A. Συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης με ιδιωτική εταιρία απονομής σήματος ποιότητας που δραστηριοποιείται σε εθνικό, ευρωπαϊκό ή/και διεθνές δίκτυο.

Σε αυτή την περίπτωση η αλληλουχία διαδικασιών έχει ως εξής:

1. Εξεύρεση εκείνου του σήματος ποιότητας που να καλύπτει όλες τις ανάγκες της περιοχής.

Είναι σημαντικό με ένα και μόνο σήμα ποιότητας να μπορούν να χαρακτηρισθούν όλα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες της περιοχής. Περεταίρω συνεργασίες με εθνικούς, ευρωπαϊκούς ή/και διεθνείς φορείς θα είναι οικονομικά ασύμφωρες για το Φορέα Διαχείρισης.

2. Οικονομική Προσφορά / Διαπραγμάτευση / Συμφωνία

3. Διαπίστευση του Φορέα Διαχείρισης από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (Ε.ΣΥ.Δ.)

Πρόκειται για μια χρονοβόρα, πολύπλοκη και υψηλού οικονομικού κόστους διαδικασία, η οποία περιγράφεται αναλυτικά στο Παράρτημα Γ.

4. Εκπαίδευση Προσωπικού

Στο πλαίσιο της διαχείρισης του σήματος ποιότητας, το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης οφείλει να λάβει την ανάλογη εκπαίδευση από την εταιρία συνεργασίας.

5. Απόκτηση σήματος ποιότητας / Έναρξη εργασιών

6. Επιτήρηση – Ετήσιες Επιθεωρήσεις

Ο Φορέας Διαχείρισης θα λειτουργεί υπό καθεστώς κηδεμονίας και επιτήρησης. Για το λόγο αυτό, θα δέχεται ετήσιες επιθεωρήσεις από τον συνεργαζόμενο φορέα και το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης.

B. Συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης με ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα της χώρας με σκοπό τη δημιουργία σήματος ποιότητας του Φορέα Διαχείρισης.

Η αλληλουχία διαδικασιών έχει ως εξής:

1. Εξεύρεση του κατάλληλου ιδιωτικού ή δημόσιου φορέα

2. Οικονομική Προσφορά / Διαπραγμάτευση / Συμφωνία

3. Συνεργασία του φορέα επιλογής με το Φορέα Διαχείρισης, τις Δημόσιες Αρχές, τους οικείους ΟΤΑ και τους υπάρχοντες συλλογικούς φορείς παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας τοπικών προϊόντων (συνεταιρισμός κλπ) για την καταγραφή των αναγκών της περιοχής.

Ο σκοπός της συνεργασίας αυτής είναι η δημιουργία σήματος ποιότητας, το οποίο θα είναι κατάλληλο για κάθε περίπτωση.

4. Ανάπτυξη μηχανισμών κριτηρίων, ελέγχου, χορήγησης του σήματος ποιότητας και επιβολής ποινών ή/και ανάκλησης σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

5. Εκπαίδευση Προσωπικού – Μεταφορά Τεχνογνωσίας

Με την ολοκλήρωση των διαδικασιών ανάπτυξης του σήματος ποιότητας και πριν την έναρξη των εργασιών, είναι απαραίτητη η εκπαίδευση του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης με σκοπό τη μεταφορά τεχνογνωσίας.

5. Έναρξη εργασιών

Από εδώ και πέρα ο Φορέας Διαχείρισης λειτουργεί αυτόνομα. Η διαχείριση του σήματος ποιότητας του αποφέρει ένα σταθερό έσοδο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Σχέδιο άρθρου σχετικά με την «πώληση τοπικών προϊόντων και ενημερωτικού υλικού σε υπαίθριους χώρους και κτίρια» με σκοπό την μελλοντική ενσωμάτωση του στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε της ΚΥΑ 23069/2005.

Στην Κοινή Υπουργική Απόφαση 23069/14-6-05 «Χαρακτηρισμός της χερσαίας περιοχής των ορεινών όγκων της Β. Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου, καθορισμός ζωνών προστασίας και καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης», και συγκεκριμένα το Άρθρο 3, στην παράγραφο 19, αναφέρεται ότι εντός των ορίων του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου επιτρέπεται *«Η πώληση τοπικών προϊόντων και ενημερωτικού υλικού σε υπαίθριους χώρους και κτήρια που ορίζονται στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε της παρούσης, μετά από συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης, των οικείων ΟΤΑ και των υπαρχόντων φορέων παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας παρόμοιων προϊόντων (συνεταιρισμός κλπ).»*

Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα τοπικά προϊόντα μπορούν να πωλούνται σε υπαίθριους χώρους και κτήρια στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου, μετά από έγκριση του Φορέα Διαχείρισης και εφόσον τηρείται η κείμενη νομοθεσία για κάθε διαφορετική κατηγορία προϊόντων, όπως ορίζεται από:

1. Την [Υπουργική Απόφαση Α1β/8577/1983](#) – «Υγειονομικός έλεγχος των αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας των εγκαταστάσεων επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, καθώς και των γενικών και ειδικών όρων ιδρύσεως και λειτουργίας των εργαστηρίων και καταστημάτων τροφίμων ή/ και ποτών»

όπως τροποποιήθηκε από τις:

- [Υ.Α. Υ1γ/Γ.Π/οικ 128529/09, \(2077/Β/25.9.09\)](#) «Συμπλήρωση της υπ αριθμ. Α1β/8577/1983 (ΦΕΚ 526/Β/24.9.1983) Υγειονομικής Διάταξης: «Περί Υγειονομικού ελέγχου και αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας των εγκαταστάσεων επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, καθώς και των γενικών και ειδικών όρων ιδρύσεως και λειτουργίας των εργαστηρίων και καταστημάτων τροφίμων ή/ και ποτών», όπως έχει τροποποιηθεί»
- [Υ.Α. Υ1γ/Γ.Π/95236/09, \(1467/Β/20.7.09\)](#) «Συμπλήρωση και τροποποίηση της υπ αριθμ Α1β/8547/83 (ΦΕΚ 526/Β/24.9.83) Υγειονομικής διάταξης: «Περί υγειονομικού ελέγχου και αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας των εγκαταστάσεων επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, καθώς και των γενικών και ειδικών όρων ιδρύσεως και λειτουργίας των εργαστηρίων και καταστημάτων τροφίμων ή/ και ποτών», όπως έχει τροποποιηθεί»
- [Υ.Α. Υ1γ/Γ.Π/538/07, \(62/Β/22.1.08\)](#) «Συμπλήρωση και τροποποίηση του άρθρου 42 της υπ αριθμ. Α1β/8577/83 (ΦΕΚ 526/Β/24.9.83) Υγειονομικής Διάταξης, «Περί Υγειονομικού έλεγχου και αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας των εγκαταστάσεων επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, καθώς και των γενικών και ειδικών όρων ιδρύσεως και λειτουργίας των εργαστηρίων και καταστημάτων τροφίμων ή/ και ποτών», όπως έχει τροποποιηθεί» (223/Α)»
- [Υ.Α. Υ1γ/Γ.Π./οικ. 139057/07, \(2204/Β/14.11.07\)](#) «Συμπλήρωση του άρθ. 47 της υπ αριθ. Α1β/8577/1983 (526/Β/24.9.83) υγειονομικής διάταξης «Περί Υγειονομικού ελέγχου και αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας των εγκαταστάσεων επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, καθώς και των γενικών και ειδικών όρων ιδρύσεως και λειτουργίας των εργαστηρίων και καταστημάτων τροφίμων ή/ και ποτών», όπως έχει τροποποιηθεί μεταγενέστερα»
- [Υ.Α. Υ1γ/Γ.Π/οικ.94643/07, \(1384/Β/3.8.07\)](#) «Συμπλήρωση και τροποποίηση της υπ αριθ. Α1β/8577/1983(526/Β/24.9.83) Υγειονομικής Διάταξης «Περί Υγειονομικού ελέγχου των αδειών ιδρύσεως και λειτουργίας των εγκαταστάσεων επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, καθώς και των γενικών και ειδικών όρων ιδρύσεως και λειτουργίας των εργαστηρίων και

καταστημάτων τροφίμων ή/ και ποτών», όπως έχει τροποποιηθεί μεταγενέστερα»

- [Υ.Α. 10551/07, \(246/Β/26.2.07\)](#) «Απλούστευση διαδικασίας έκδοσης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος καθώς και καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος επί θαλασσοπλοούντων πλοίων»

2. Την [Πυροσβεστική Διάταξη 8γ/2007](#) – «Λήψη μέτρων πυροπροστασίας σε εμπορικά καταστήματα και κατάργηση των υπ αριθμ. 1/1978, 8/1997, 8α/2002 και 8β/2004 Πυροσβεστικών διατάξεων»

3. Το [Νόμο 2323/1995 \(ΦΕΚ-145/13.07.1995\)](#) - «Υπαίθριο εμπόριο και άλλες διατάξεις»,

όπως έχει τροποποιηθεί από τους : **N.2741/1999** , **N.3190/2003**, **N.3377/2005**, **N.3419/2005**, **N.3557/2007**, **N.3734/2009** , **N.3769/2009**, **N.4013/2011**, **Υ.Α.Κ1-164/2011** και

4. Το [Π.Δ. 254/2005 \(ΦΕΚ 307/Α/16.12.2005\)](#) «Ρύθμιση υπαίθριου εμπορίου (πλανόδιου και στάσιμου)», όπως έχει τροποποιηθεί από την **Υ.Α.Κ1-164/2011 (ΦΕΚ Β-275/22.02.2011)**

Η χωροταξική διάταξη των σημείων πώλησης εντός του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου και εκτός οικισμών, θα ορίζεται μετά από απόφαση των αρμοδίων φορέων όπως ορίζεται στην ΚΥΑ (23069/14-6-05, Άρθρο 3, παράγραφο 19), «...σε υπαίθριους χώρους και κτήρια που ορίζονται... μετά από συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης, των οικείων ΟΤΑ και των υπαρχόντων φορέων παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας παρόμοιων προϊόντων (συνεταιρισμός κλπ).».

Σε πρώτη φάση προτείνεται η διατήρηση των ήδη υπαρχόντων χώρων πώλησης των προϊόντων, καθώς και η δημιουργία νέων στους χώρους παραγωγής αυτών, εφόσον τηρούνται οι προαναφερόμενες προδιαγραφές.

Σε δεύτερη φάση και πριν από την σύνταξη του Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας, προτείνεται η συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης με τους οικείους ΟΤΑ και τους υπάρχοντες φορείς παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας παρόμοιων προϊόντων ώστε να χωροθετηθούν ακριβώς οι υπαίθριοι χώροι και τα κτήρια πώλησης τοπικών προϊόντων, ώστε να υπάρχει ακριβής αναφορά στον εν λόγω Κανονισμό.

Ο Φορέας Διαχείρισης δύναται να καθορίσει περιβαλλοντικές προδιαγραφές κατασκευής/προσαρμογής, λειτουργίας και διαχείρισης για τους συγκεκριμένους χώρους, κατά την διαδικασία περιβαλλοντικής τους αδειοδότησης.

Για τη διευκόλυνση του Φορέα Διαχείρισης όσον αφορά τον καθορισμό περιβαλλοντικών προδιαγραφών κατασκευής / προσαρμογής, λειτουργίας και διαχείρισης, προτείνονται τα παρακάτω:

- Χρησιμοποίηση οικολογικών οικοδομικών υλικών για την κατασκευή, συντήρηση και απόδοση αισθητικών και μορφολογικών επιλογών

Τα υλικά πρέπει να φέρουν κάποια από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Να φέρουν πιστοποίηση από διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα
- Να μην είναι τοξικά για τον άνθρωπο ή το περιβάλλον
- Να ενσωματώνουν ανακυκλωμένα/ ανακυκλώσιμα υλικά

π.χ. εσωτερικές πόρτες από πιστοποιημένη ξυλεία αειφορικής διαχείρισης, χρώματα που φέρουν κάποια οικολογική σήμανση ή ισοδύναμα προϊόντα με φυσικά συστατικά

- Εφαρμογή πρακτικών διαχείρισης νερού.
  - Έγκαιρη επιδιόρθωση διαρροών νερού για τη μείωση των απωλειών του.
  - Μείωση της ροής νερού σε βρύσες εργασίας με την τοποθέτηση φίλτρων ή ακροφύσιων σε αυτές, ώστε να αυξάνεται η πίεση του τρεχούμενου νερού και ταυτόχρονα να μειώνεται η ποσότητά του.

- Εφαρμογή μεθόδων εξοικονόμησης ενέργειας.
  - Χρήση λαμπτήρων χαμηλής κατανάλωσης και εξοικονόμησης ενέργειας.
  - Χρήση ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών ενεργειακά αποδοτικών με πιστοποιημένη χαμηλή ενεργειακή κατανάλωση.

- Ανάπτυξη προγράμματος διαχείρισης των απορριμμάτων.
  - Εγκατάσταση συστημάτων βιολογικού καθαρισμού καθώς και διαμόρφωση μηχανισμών ανακύκλωσης / κομποστοποίησης

Προτείνεται οι επιχειρήσεις που θα πληρούν τα παρακάτω κριτήρια να προβάλλονται από τα μέσα προώθησης του Φορέα Διαχείρισης (ενημερωτικά φυλλάδια, internet, κλπ).

Με βάση τα παραπάνω, το σχέδιο άρθρου σχετικά με την «πώληση τοπικών προϊόντων και ενημερωτικού υλικού σε υπαίθριους χώρους και κτίρια» με σκοπό την μελλοντική ενσωμάτωση του στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε της ΚΥΑ 23069/2005, διαμορφώνεται ως εξής:

«Σύμφωνα με την ΚΥΑ 23069/14-6-05 ως σημεία πώλησης τοπικών προϊόντων μπορούν να ορίζονται κτήρια και υπαίθριοι χώροι στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου

Β. Πίνδου μετά από έγκριση του Φορέα Διαχείρισης. Οι επιχειρήσεις οφείλουν να τηρούν το νομικό πλαίσιο που υπαγορεύει τη νόμιμη λειτουργία τους, συμπεριλαμβανομένων όλων των νόμιμων διατάξεων και απαραίτητων αδειοδοτήσεων. Τα σημεία πώλησης προϊόντων υγειονομικού ενδιαφέροντος, πέρα των παραπάνω, οφείλουν να συμμορφώνονται προς την ισχύουσα εθνική και κοινοτική νομοθεσία σχετικά με την υγιεινή και την ασφάλεια των τροφίμων. Έπειτα από τη συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης, των οικείων ΟΤΑ και των υπάρχοντων φορέων παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας παρόμοιων προϊόντων (συνεταιρισμός κλπ) που έχει προηγηθεί, η χωροθέτηση των σημείων πώλησης είναι η ακόλουθη ....»

Σε περίπτωση που ο Φορέας Διαχείρισης κρίνει σκόπιμο /επιθυμεί να ενισχύσει τις επιχειρήσεις και τα προϊόντα στα οποία θα χορηγήσει το σήμα ποιότητας, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η παρακάτω παράγραφος στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε της ΚΥΑ 23069/2005.

«Τα κτήρια και οι υπαίθριοι χώροι, στα οποία γίνεται πώληση τοπικών προϊόντων που φέρουν το σήμα ποιότητας του Φορέα Διαχείρισης, θα πρέπει να πληρούν ένα σύνολο κριτηρίων, τα οποία ορίζονται αναλυτικά από τον παρόντα Κανονισμό και είναι .....(βλ. παραπάνω)»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Κατάλογος δεδομένων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου

Πίνακας 6: Κατάλογος δεδομένων επιχειρήσεων του νομού Ιωαννίνων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΠΟΛΗ	ΔΗΜΟΣ	Τ.Κ.	ΤΗΛ.1	ΤΗΛ.2	Φ.Α.Ξ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
ΔΗΙΜΑ ROLAND ΤΟΥ ΤΗΟΔΗΟΡΑQ (ΔΗΜΑΣ ΡΟΛΑΝΤ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ)	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2651027638	6937037249		ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΜΙCΙ ΚΟCΤΑQ ΤΟΥ VASIL (ΜΗΤCΗC ΚΩCΤΑC ΤΟΥ ΒΑCΙΛΗ)	ΚΟΝΙΤCΑ	ΚΟΝΙΤCΑC	44100		694887213		ΚΑΤΑCΚΕΥΑCΤΙΚΕC ΕΡΓΑCΙΕC ΚΤΙΡΙΩΝ ΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΕC
ΑΖΕΛΗ ΤΑCΟΥΛΑ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061212			ΚΥΡΙΟ: ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΨΙΛΙΚΩΝ ,ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΩΝ ΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗC. ΔΕΥΤ: ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ.
ΒΑΓΓΕΛΗC ΔΗΜΗΤΡΙΟC ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΤCΕΠΕΛΟΒΟ	ΤΥΜΦΗC	44010	2653081291			ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΑCΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ,ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ
ΒΑΓΓΕΛΗC ΠΑΝΑΓΙΩΤΗC ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΤCΕΠΕΛΟΒΟ	ΤΥΜΦΗC	44010	2653081007			ΕΜΠΟΡΟC ΞΥΛΕΙΑC ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ
ΒΑΓΓΕΛΗC ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΤCΕΠΕΛΟΒΟ	ΤΥΜΦΗC	44010	2653081344	6944718974		ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΥΛΕΙΑC ΚΑΙ ΚΑΥCΟΞΥΛΩΝ

ΑΥΓΕΡΗΣ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΝΕΓΑΔΕΣ	ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ	44003		6948266062		ΚΥΡΙΟ: ΚΑΦΕ ΜΠΑΡ-ΨΗΣΤΑΡΙΑ. ΔΕΥΤ: ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΦΕ, ΤΣΑΓΙΟΥ, ΜΠΑΧΑΡΙΚΩΝ, ΖΑΧΑΡΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΥΓΡΑΕΡΙΟΥ, ΕΙΔΩΝ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΠΟΤΗΡΙΩΝ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ.
ΒΑΣΙΛΙΚΗ Ν.ΝΤΟΥΚΑ ΚΑΙ ΣΙΑ ΟΕ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2651072696	2656061353		ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΟΥ Π.ΒΑΓΓΕΛΗΣ - Α.ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΟΕ	ΝΕΓΑΔΕΣ	ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ	44004	2651032812			ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΞΥΛΟΥ, ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ (ΠΡΙΣΤΗ ΞΥΛΕΙΑ)
ΓΕΠΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ	ΑΡΙΣΤΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44016		6945201427		ΧΩΜ/ΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΛΑΤΟΜΙΑ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΕΤΡΑΣ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655023090	6944329600		ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ - ΟΔΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ, ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ
ΓΚΑΜΑ ΕΥΔΟΚΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061222			ΕΙΔΗ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ-ΒΑΡΕΛΟΠΟΙΙΑ
ΔΕΡΕΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΣΚΑΜΝΕΛΙ	ΤΥΜΦΗΣ	44010		6977084216		ΚΥΡΙΟ:ΠΡΙΟΝΙΣΜΑ, ΠΛΑΝΙΣΜΑ ΚΑΙ ΕΜΠΟΤΙΣΜΟΣ ΞΥΛΟΥ ΔΕΥΤ.:ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ
ΓΚΙΚΑ ΧΑΙΔΩ ΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655023166			ΟΠΩΡΟΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟ 28/04/2005 ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΩΝ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΨΑΡΙΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ

ΖΗΣΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΥΖ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΣΚΑΜΝΕΛΙ	ΤΥΜΦΗΣ	45500	2651063728			ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ - ΣΝΑΚ ΜΠΑΡ ΣΤΟ ΣΚΑΜΝΕΛΙ ΚΑΙ ΑΠΟ 4-9-2000 ΚΥΛΙΚΕΙΟ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ ΣΤΗΝ ΕΛΕΟΥΣΑ.ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΝ 3/09/2004 ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΤΗΝ 20/03/2007 ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΧΩΜΑΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΟΡΜΩΝ. ΑΠΟ 19/11/2007 ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΠΩΛΗΣΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ - ΞΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΕΙΑΣ.
ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ	ΦΡΑΓΓΑΔΕΣ	ΤΥΜΦΗΣ	44018	2653071859			ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΥΛΕΙΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΟΥΓΙΑΣ-ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΟΥΖΟΥΛΑΣ Ο.Ε	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200	2656022275	6936927669		ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ
ΚΑΠΕΤΗ ΜΑΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061215		2656061245	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΥΛΙΝΩΝ ΨΗΦΙΔΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΘΕΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΛΩΝ.
ΚΑΠΕΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061271	6973851405		ΚΥΡΙΟ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΥΛΙΝΩΝ ΨΗΦΙΔΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ - ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ. ΔΕΥΤ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΥΛΙΝΩΝ ΒΑΡΕΛΙΩΝ.
ΚΑΠΕΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061215			ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.
ΚΑΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655023040			ΞΥΛΕΙΑ,ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΥΛΕΙΑΣ
ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ	ΗΛΙΟΧΩΡΙ	ΤΥΜΦΗΣ	44010	2653022762	6974064268		ΠΡΙΣΤΗΡΙΟ ΞΥΛΕΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ	ΕΛΑΤΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44007	2651032007			ΠΩΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΓΡΑΦΟΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΜΗΧΑΝΩΝ. ΔΙΑΚΟΠΗ: 21/12/2001. ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ: 5/01/2004 ΜΕ ΙΔΙΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕΛΙΟΥ.

ΛΙΟΥΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061226			ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΥΛΙΝΩΝ ΒΑΡΕΛΙΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΜΠΑΚΟΛΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200	2656022225			ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΞΥΛΟΥ. ΑΛΛΑΓΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ 10/2/2009 ΜΟΝΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΠΑΤΑΤΑΣ.
ΚΙΤΣΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2651048315	2655024288		ΚΑΦΕΝΕΙΟ - ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ ΚΑΙ ΨΗΣΤΑΡΙΑ
ΜΠΙΤΟΛΑΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061274			ΚΥΡΙΟ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΥΛΙΝΩΝ ΒΑΡΕΛΙΩΝ. ΔΕΥΤ: ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΥΛΙΝΩΝ ΒΑΡΕΛΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΞΥΛΟ.
ΜΠΙΤΟΛΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061381			ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΞΥΛΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200		6974127199		ΔΕΥΤ: ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΑΤΑΤΑΣ ΔΙΑΤΗΡΗΜΕΝΗΣ, ΦΡΕΣΚΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΛΗΣ ΨΥΞΗΣ.
ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200		6977586607		ΚΥΡΙΟ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΠΑΤΑΤΑΣ. ΔΕΥΤ: ΛΙΑΝΙΚΟ ΚΑΙ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΤΗΡΗΜΕΝΩΝ ΠΑΤΑΤΩΝ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΕΚΣΚΑΦΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΓΑΙΩΝ - ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ.
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ ΛΕΥΚΟΘΕΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061232			ΚΥΡ : ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΛΕΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΡΕΑΤΟΣ ΔΕΥΤ: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΨΗΤΟΠΩΛΕΙΟ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΟΧΗ ΚΑΘΙΣΜΑΤΩΝ
ΜΠΟΥΤΣΙΚΟΣ ΧΡ.ΝΤΟΥΜΑΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΟΕ	ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	45221	2651036800			ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΙΑΟΥΡΤΙΟΥ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΘΩΜΑΣ ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655023920	6946097859	2655023925	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΔΩΝ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΛΥΚΙΣΜΑΤΩΝ.

ΝΤΑΣΤΑΜΑΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ	ΔΙΣΤΡΑΤΟ	ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ	44019	2655024854	6974128458		ΕΠΙΠΛΟΠΙΟΣ. ΑΠΟ 10/1/95 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΞΥΛΑΝΘΡΑΚΑ - ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ. ΑΠΟ 20/2/2009 ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΥΛΟΤΟΜΙΑ ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ - ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΞΥΛΑΝΘΡΑΚΑ.
ΠΟΡΦΥΡΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΑ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44200	2655023920			ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΦΕ
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061241			ΚΥΡΙΑ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ. ΔΕΥΤ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΥΛΙΝΩΝ ΜΙΚΡΟΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ.
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200	2656022231	6945132390	2656022231	ΞΥΛΟΥΡΓΟΣ ΕΠΙΠΛΑ ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ
ΣΠΑΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ	ΔΙΣΤΡΑΤΟ	ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ	44100	2655024885			ΚΥΡΙΟ: ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ. ΔΕΥΤ: ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ - ΞΥΛΑΝΘΡΑΚΑ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ.
ΠΟΡΦΥΡΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΑ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655022356			ΞΥΛΟΥΡΓΟΣ
ΡΕΤΑΛΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44007		6942654541		ΚΥΡΙΟ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟΜΙΜΗΣΗΣ. ΔΕΥΤ: ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ.
ΤΣΑΠΑΡΗ ΕΛΕΝΗ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ	ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44007	2653022556	6946337579		ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ "ΜΙΚΡΩΝ" ΚΛΩΣΤΟΪΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΨΙΛΙΚΩΝ)
ΤΣΑΠΡΑΛΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200	2656022120			ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΤΣΙΝΑΣΛΑΝ ΑΓΑΘΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655022461			ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΤΣΙΝΑΣΛΑΝ ΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655022461	6930653333		ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΠΟΪΑΣ. ===ΑΝΑΜΟΝΗ ΚΑΔ=====
ΣΟΥΛΙΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061234	6977125155		ΛΑΙΚΗ ΤΕΧΝΗ,ΒΑΡΕΛΟΠΟΙΙΑ
ΣΠΑΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΔΙΣΤΡΑΤΟ	ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ	44100	2655024885	6944688522		ΚΥΡΙΟ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΞΥΛΑΝΘΡΑΚΑ. ΔΕΥΤ: ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΥΛΑΝΘΡΑΚΑ, ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ, ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΥΛΑΝΘΡΑΚΑ, ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ, ΑΛΕΥΡΩΝ, ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ.
ΣΤΡΙΠΕΛΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061208			ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΥΛΙΝΩΝ ΜΙΚΡΟΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ.
ΜΠΟΥΡΑΖΑΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200	2656022149			ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ (ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗ - ΛΙΑΝΙΚΗ)
ΤΑΝΑΝΑΤΣΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2656061337			ΕΙΔΗ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΤΖΟΚΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ	ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44007	2653071429	6974958826		ΞΥΛΟΥΡΓΟΣ-ΣΚΑΛΙΣΤΑ -ΕΠΙΠΛΑ ΚΟΥΖΙΝΑΣ ΚΑΙ ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ. ΔΙΑΚΟΠΗ: 15/3/2011. ΑΠΟ 15/3/2011 ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ (41.20.20.01).
ΤΡΑΙΚΑΠΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	44200	2651026318			ΛΑΙΚΗ ΤΕΧΝΗ,ΒΑΡΕΛΟΠΟΙΙΑ,ΣΤΥΛΙΑΡΙΑ,ΕΜΠΟΡΙΑ ΕΙΔΩΝ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΧΟΝΔΡΙΚΑ)
ΞΑΝΘΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ	ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44007	2653071289	6945586373	2653071289	ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ
ΥΙΟΙ Γ. ΒΑΓΓΕΛΗ ΟΕ	ΣΚΑΜΝΕΛΙ	ΤΥΜΦΗΣ	44010				ΚΥΡΙΟ: ΕΞΟΡΥΞΗ ΜΑΡΜΑΡΩΝ. ΔΕΥΤ: ΕΞΟΡΥΞΗ ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΥ - ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΑΡΜΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ.

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΛΛΗ ΤΟΥ ΘΟΥΚΙΔΙΔΗ	ΚΑΠΕΣΟΒΟ	ΤΥΜΦΗΣ	44010	2651033570		ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΓΛΥΚΑ - ΞΥΛΙΝΑ ΕΠΙΠΛΑ - ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ - ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.
ΠΑΦΙΛΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	ΔΙΣΤΡΑΤΟ	ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ	44019	2655024919		ΚΑΦΕΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ - ΟΒΕΛΙΣΤΗΡΙΟ
ΣΙΑΜΠΙΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ	ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ	ΤΥΜΦΗΣ	44010	2653022769		ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΨΗΣΤΑΡΙΑ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ
ΣΠΑΧΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	ΜΗΛΕΑ	ΜΗΛΕΑΣ	42200	2656061307		ΜΙΚΡΟΠΩΛΗΤΗΣ ΕΙΔΩΝ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.
ΣΥΜΠΟΣΙΟ - ΑΓΡΟΤΙΚΗ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44007	2651071711		ΑΓΟΡΑ ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΝΕΡΟΜΥΛΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ,ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΦΑΡΜΑΣ ,ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΞΕΝΩΝΑ ΚΛΠ
ΤΖΟΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ	ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44007	2653071115		ΨΗΤΟΠΩΛΕΙΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ
ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑ	ΕΓΝΑΤΙΑΣ	44200	2656022370		ΚΑΦΕ- ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ - ΨΗΣΤΑΡΙΑ
ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ	ΑΡΙΣΤΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	44004	2653042170		ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ
ΧΑΡΑΜΟΥΖΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ	ΚΟΝΙΤΣΑ	ΚΟΝΙΤΣΑΣ	44100	2655023015		ΚΑΦΕΝΕΙΟ

Πίνακας 7: Κατάλογος δεδομένων επιχειρήσεων του νομού Γρεβενών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Β. Πίνδου

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΠΟΛΗ	ΤΚ	ΤΗΛ	ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΧΡΥΣΗΣ ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ.	ΚΡΑΝΙΑ	51100	6974958245	Άλλες υπηρεσίες οδικών μεταφορών εμπορευμάτων Χονδρικό εμπόριο καυσοξύλων Χονδρικό εμπόριο ακατεργαστής ξυλείας Οδικές μεταφορές άλλων εμπορευμάτων με φορτηγό αυτοκίνητο με οδηγό ιδιοκτήτη
ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΣΠΗΛΛΑΙΟ	51000	2462082343	Εκτροφή μοσχαριών παχύνσης
ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ ΛΟΥΚΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ	ΠΕΡΙΒΟΛΙ	51032	2462028461	Εργασίες εκσκαφών και μετακίνησης γαιών Χονδρικό εμπόριο ξυλείας, οικοδομικών υλικών και ειδών υγιεινής Υπηρεσίες μεταφοράς κορμών δέντρων Χονδρικό εμπόριο ακατεργαστής ξυλείας
ΤΖΟΛΙΑΣ ΘΩΩΝ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ	ΚΡΑΝΙΑ	51100	86275	Κατασκευή κτιρίων για κατοικίες και μη Κατασκευή αυτοκινούμενων πτυγοφόρων φορτωτών προσθίας φορτώσης Εργασίες αποστραγγίσης αγροτικών ή δασικών εκτάσεων Εργασίες προετοιμασίας εργοταξίων κατασκευαστικών έργων Λιανικό εμπόριο κατασκευαστικών υλικών Π.Δ.Κ.Α. Εργασίες κατεδαφίσης Υπηρεσίες σαρώσης και απομακρύνσης χιονιού και παγογυ Χονδρικό εμπόριο ακατεργαστής ξυλείας

ΓΚΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΚΗΠΟΥΡΕΙΟ	51031	2462075309	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΥΡΟΚΟΜΙΑ
ΝΙΚΖΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΥΖ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΣΑΜΑΡΙΝΑ	51032	2462023772	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ.	ΣΠΗΛΑΙΟ	51100	24620 82247	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ	ΣΠΗΛΑΙΟ	51100	2462082201	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΟΙΝΟΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΥ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΟΥΡΩΝ, ΠΟΥΡΩΝ ΜΕ ΚΟΜΜΕΝΟ ΑΚΡΟ, ΠΟΥΡΑΚΙΩΝ ΚΑΙ ΤΣΙΓΑΡΩΝ, ΑΠΟ ΚΑΠΝΟ Η ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΨΗΤΟΠΩΛΕΙΑ - ΣΟΥΒΛΑΤΖΙΔΙΚΑ, ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΣΕΡΒΙΡΙΣΜΑΤΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ, ΧΩΡΙΣ ΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ	ΣΑΜΑΡΙΝΑ	51032	2462082322	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΙΛΙΜΙΩΝ, ΒΕΛΕΝΤΖΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΦΕΨΗΜΑΤΩΝ ΒΟΤΑΝΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΑΛΕΥΡΙΩΝ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ Π.Δ.Κ.Α. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΜΑΓΕΙΡΕΥΤΩΝ ΖΥΜΑΡΙΚΩΝ, ΜΗ ΠΑΡΑΓΕΜΙΣΜΕΝΩΝ Η ΜΕ ΑΛΛΟ ΤΡΟΠΟ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΙΤΑΛΕΥΡΟΥ Η ΑΛΕΥΡΙΟΥ ΣΜΙΓΑΔΙΟΥ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΥΦΑΝΤΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΙΛΙΜΙΩΝ, ΒΕΛΕΝΤΖΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΦΥΛΛΑΔΙΩΝ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ, ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ ΥΛΙΚΟΥ, ΣΕ ΧΩΡΙΣΤΑ ΦΥΛΛΑ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΑΛΕΥΡΙΩΝ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ Π.Δ.Κ.Α. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

				<p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΥΔΡΟΓΡΑΦΙΚΩΝ Η ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ ΣΕ ΑΛΛΗ ΜΟΡΦΗ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΥΔΡΟΓΕΙΩΝ ΣΦΑΙΡΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ, ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ, ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ ΜΕ ΕΥΧΕΣ ΚΛΠ</p> <p>ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ (ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΝΙΦΑΔΕΣ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ)</p> <p>ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ Π.Δ.Κ.Α.</p> <p>ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ, ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ ΜΕ ΕΥΧΕΣ ΚΛΠ</p> <p>ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΥΦΑΣΜΑΤΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</p> <p>ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΡΥΚΕΥΜΑΤΩΝ - ΜΠΑΧΑΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ, ΑΛΕΣΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΜΕΝΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ Π.Δ.Κ.Α.</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥΣ, ΕΙΔΩΝ ΧΡΥΣΟΧΟΪΑΣ Η ΑΡΓΥΡΟΧΟΪΑΣ ΚΑΙ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥΣ</p>
--	--	--	--	--

ΑΝΤΩΝΤΖΙΚΗ ΚΑΣΣΙΑΝΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΣΠΗΛΛΑΙΟ	51100		<p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΕ ΜΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΩΛΟΥΝ ΚΥΡΙΩΣ ΤΡΟΦΙΜΑ, ΠΟΤΑ Η ΚΑΠΝΟ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΩΝ ΓΕΝΙΚΑ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΝΩΠΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΡΕΑΤΟΣ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΡΤΟΠΟΙΙΑΣ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΖΑΧΑΡΗ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΠΟΤΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΜΕ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Η ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΙΕΡΟΓΡΑΦΙΩΝ, ΖΩΓΡΑΦΙΣΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</p>
ΣΟΥΠΙΑΔΟΥ Μ-ΠΕΤΡΕΝΤΖΙΟΣ Α. Ο.Ε.	ΛΑΒΔΑ	51100	2462025190	<p>ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</p> <p>ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΟΤΩΝ</p> <p>ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΓΕΝΙΚΑ</p>
ΣΤΑΜΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ.	ΚΡΑΝΙΑ	51100	2462086401	<p>ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΟΙΝΟΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΥ</p> <p>ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΟΤΩΝ</p> <p>ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΓΕΝΙΚΑ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</p>

ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΣΑΜΑΡΙΝΑ	51032	2462095250	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΥΡΟΠΗΓΜΑΤΟΣ (ΠΗΓΜΕΝΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΓΙΑ ΤΥΡΙ)
ΒΙΔΡΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΠΟΛΥΝΕΡΙ	51032	2462084232	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΥΡΟΠΗΓΜΑΤΟΣ (ΠΗΓΜΕΝΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΓΙΑ ΤΥΡΙ)
ΤΖΙΑΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	ΠΡΟΣΒΟΡΟ	51100	2462081170	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΥΡΟΠΗΓΜΑΤΟΣ (ΠΗΓΜΕΝΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΓΙΑ ΤΥΡΙ)
ΤΣΟΥΜΠΕΚΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΠΕΡΙΒΟΛΙ	51032		ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΥΡΟΠΗΓΜΑΤΟΣ (ΠΗΓΜΕΝΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΓΙΑ ΤΥΡΙ) ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΕ ΜΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΩΛΟΥΝ ΚΥΡΙΩΣ ΤΡΟΦΙΜΑ, ΠΟΤΑ Η ΚΑΠΝΟ
ΚΑΡΑΜΟΥΣΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΣΜΙΞΗ	51100	24622088024	ΥΛΟΤΟΜΙΑ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΖΩΝΤΩΝ ΖΩΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΥΛΕΙΑΣ ΣΕ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΗΣ ΜΕ ΧΡΩΜΑ, ΒΑΦΗ, ΚΡΕΟΖΩΤΟ Η ΑΛΛΑ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΑ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΖΩΙΚΩΝ Η ΦΥΤΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ Π.Δ.Κ.Α.

ΠΑΡΛΙΤΣΗΣ ΖΗΣΗΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΣΑΜΑΡΙΝΑ	51032	2462095279	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ, ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΕΚΤΡΟΦΗ ΑΓΕΛΑΔΩΝ ΜΕΙΚΤΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΚΤΡΟΦΗ ΠΡΟΒΑΤΟΕΙΔΩΝ, ΠΟΥ ΔΙΑΘΕΤΟΝΤΑΙ ΖΩΝΤΑ ΕΚΤΡΟΦΗ ΜΟΣΧΑΡΙΩΝ ΠΑΧΥΝΣΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΕΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΕΚΤΡΟΦΗ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ, ΠΟΥ ΔΙΑΘΕΤΟΝΤΑΙ ΖΩΝΤΑ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ.	ΣΑΜΑΡΙΝΑ	51100	24620 95660	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ Η ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΩΝ ΓΕΝΙΚΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ, ΤΑΒΕΡΝΑ, ΨΑΡΟΤΑΒΕΡΝΑ, ΨΗΣΤΑΡΙΑ, ΧΩΡΙΣ ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Η ΜΕ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΛΙΓΟΤΕΡΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ [ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΑΓΕΤΑΙ ΣΤΗΝ 1059176/625/ΠΟΛ.1087/25.6.2003 (ΦΕΚ Β' 932) ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΠΩΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ, ΧΩΡΙΣ ΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΩΡΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΜΗ ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΛΑΖ.ΠΕΡΔΙΚΗ ΚΑΙ ΣΙΑ-ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ Ο.Ε.	ΠΕΡΙΒΟΛΙ	51032	2462082020-1	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ ΥΠΝΟΥ, Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΩ, ΜΕ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ SUPER MARKET, ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ ΜΕΣΑ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΥΠΝΟΥ

<p>ΣΙΟΥΛΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ</p>	<p>ΣΠΗΛΛΑΙΟ</p>	<p>51100</p>	<p>2462082273</p>	<p>ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ, ΤΑΒΕΡΝΑ, ΨΑΡΟΤΑΒΕΡΝΑ, ΨΗΣΤΑΡΙΑ, ΧΩΡΙΣ ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Η ΜΕ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΛΙΓΟΤΕΡΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ [ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΠΑΓΕΤΑΙ ΣΤΗΝ 1059176/625/ΠΟΛ.1087/25.6.2003 (ΦΕΚ Β' 932) ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΠΩΣ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΓΕΝΙΚΑ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΛΑΚΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΜ, ΦΙΛΜ ΣΤΙΓΜΙΑΙΑΣ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ, ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ, ΜΗ ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΧΑΡΤΙΟΥ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ, ΕΚΤΥΠΩΜΕΝΩΝ ΜΕ ΕΥΧΕΣ ΚΛΠ</p> <p>ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΤΗΡΗΜΕΝΩΝ ΓΛΥΚΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΖΑΧΑΡΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ</p> <p>ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ</p>
--	-----------------	--------------	-------------------	---

<p>ΑΒΕΛΛΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗ</p>	<p>ΣΑΜΑΡΙΝΑ</p>	<p>51032</p>	<p>2462095278</p>	<p>ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ SUPER MARKET, ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΨΗΤΟΠΩΛΕΙΑ - ΣΟΥΒΛΑΤΖΙΔΙΚΑ, ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΣΕΡΒΙΡΙΣΜΑΤΟΣ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΕ ΜΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΩΛΟΥΝ ΚΥΡΙΩΣ ΤΡΟΦΙΜΑ, ΠΟΤΑ Η ΚΑΠΝΟ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΤΑΧΕΙΑΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ (ΦΑΣΤ - ΦΟΥΝΤ), ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΣΕΡΒΙΡΙΣΜΑΤΟΣ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΓΕΝΙΚΑ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΠΟΔΗΛΑΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΜΟΤΟΠΟΔΗΛΑΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ, ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ, ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ</p>
<p>ΛΕΙΜΩΝΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ</p>	<p>ΛΑΒΔΑ</p>	<p>51100</p>		<p>ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΦΕ ΜΠΑΡ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΤΑΧΕΙΑΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ (ΦΑΣΤ - ΦΟΥΝΤ), ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΣΕΡΒΙΡΙΣΜΑΤΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΨΗΤΟΠΩΛΕΙΑ - ΣΟΥΒΛΑΤΖΙΔΙΚΑ, ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΣΕΡΒΙΡΙΣΜΑΤΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΚΟΥ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ ΑΠΟ ΣΝΑΚ ΜΠΑΡ, ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΣΕΡΒΙΡΙΣΜΑΤΟΣ</p>

ΦΟΥΦΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ	ΚΡΑΝΙΑ	51100	2462086330	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ
ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΣΜΙΕΗ	51032	2462085219	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΧΥΡΩΝ ΚΑΙ ΣΑΝΟΥ (ΧΟΡΤΟΝΟΜΗΣ) ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΑΛΑΚΟΥ ΣΙΤΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΣΜΙΓΑΔΙΟΥ, ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΑΠΟ ΖΩΑ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΡΙΘΑΡΙΟΥ ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΖΩΝΤΑ ΔΑΣΙΚΑ ΦΥΤΑ ΥΛΟΤΟΜΙΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΠΟΥ ΜΕΣΟΛΑΒΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΞΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΕΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΦΥΛΑΞΗΣ
ΦΟΥΦΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΚΡΑΝΙΑ	51100	2462076330	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΗΣ ΞΥΛΕΙΑΣ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΙΤΗΡΩΝ, ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ, ΣΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ
ΤΣΙΡΙΚΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΚΗΠΟΥΡΕΙΟ	51031	2462075316	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΥΣΟΞΥΛΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΟΡΜΩΝ ΞΥΛΕΙΑΣ ΚΩΝΟΦΟΡΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΜΕ ΓΕΡΑΝΟΦΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΔΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ
ΜΑΝΤΖΑΝΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΚΗΠΟΥΡΕΙΟ	51100	24620 75249	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΦΡΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΠΟΤΩΝ ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ, ΑΒΓΩΝ ΚΑΙ ΒΡΩΣΙΜΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Διαδικασία Διαπίστευσης από το Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης (Ε.ΣΥ.Δ.)

Πιστοποίηση και Διαπίστευση – Ορισμοί και έννοιες

Σύμφωνα με το ISO 17000 η Πιστοποίηση (certification) είναι επιβεβαίωση τρίτου μέρους που αναφέρεται σε:

- Προϊόντα
- Διεργασίες
- Συστήματα
- Άτομα

Η πιστοποίηση - επιβεβαίωση της συμμόρφωσης ενός προϊόντος προς απαιτήσεις προτύπων, είναι δυνατό να είναι προϋπόθεση για την κυκλοφορία του στην αγορά, όπως στην περίπτωση της εφαρμογής των Οδηγιών νέας προσέγγισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και προαιρετική με πρωτοβουλία του κατασκευαστή, ώστε να καταδειχθεί η συμμόρφωση του προϊόντος με μη υποχρεωτικής εφαρμογής πρότυπα. Σε κάθε χώρα λειτουργούν φορείς αξιολόγησης συμμόρφωσης, οι οποίοι με την σειρά τους έχουν αξιολογηθεί ώστε να έχουν το δικαίωμα χορήγησης πιστοποιητικών συμμόρφωσης.

Η διαδικασία μέσω της οποίας οι φορείς πιστοποίησης αποκτούν το δικαίωμα χορήγησης «επίσημων» και αξιόπιστων πιστοποιητικών συμμόρφωσης ονομάζεται διαπίστευση ή με άλλα λόγια χρησιμοποιώντας τη διατύπωση του προτύπου ISO 17000:

«Διαπίστευση (accreditation) είναι η επιβεβαίωση τρίτου μέρους που αναφέρεται στο φορέα αξιολόγησης συμμόρφωσης, προσδίδοντας επίσημη τεκμηρίωση της ικανότητάς του να διεξάγει καθορισμένους ρόλους (tasks) αξιολόγησης συμμόρφωσης.»

Στην Ελλάδα αρμόδιος φορέας για τη διαπίστευση είναι το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης Α.Ε., με τον διακριτικό τίτλο Ε.ΣΥ.Δ. που υπάγεται στο Υπουργείο Ανάπτυξης.

Το Ε.ΣΥ.Δ., ιδρύθηκε με το Ν. 3066/2002 και αποτελεί μετεξέλιξη του Εθνικού Συμβουλίου Διαπίστευσης, που λειτουργούσε στο Υπουργείο Ανάπτυξης από το 1994, με τον ίδιο διακριτικό τίτλο.

Οι ευρωπαϊκοί εθνικοί φορείς διαπίστευσης έχουν συστήσει την "Ευρωπαϊκή Συνεργασία για τη Διαπίστευση" - "European co-operation for Accreditation" (EA), η οποία συντονίζει και επιβλέπει τις δραστηριότητές τους. Στο πλαίσιο της EA συνάπτονται Πολυμερείς Συμφωνίες (Multilateral Agreement - MLA) Αμοιβαίας Ισότιμης Αναγνώρισης των δραστηριοτήτων των ευρωπαϊκών φορέων διαπίστευσης. Το Ε.ΣΥ.Δ. συμμετέχει και στις 7 τέτοιες Συμφωνίες της EA. Επίσης συμμετέχει στα MLAs του ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation) και της IAF (International Accreditation Forum), ώστε να μπορεί να παρέχει έγκυρη και διεθνώς αναγνωρισμένη διαπίστευση σε φορείς και εργαστήρια.

Το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ), μαζί με το Ελληνικό Ινστιτούτο Μετρολογίας (ΕΙΜ), τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ), τους φορείς πιστοποίησης, τα διαπιστευμένα εργαστήρια δοκιμών, ελέγχων και διακριβώσεων και τους φορείς πιστοποίησης ή ελέγχου που λειτουργούν στην χώρα, αποτελούν τις βασικές υποδομές ποιότητας στην Ελλάδα.

Αρχές – Αρμοδιότητες Επιθεώρησης και Έγκρισης

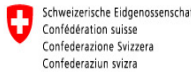

Διεθνείς Οργανισμοί Διαπίστευσης

Το International Accreditation Forum Inc. (IAF) είναι ο παγκόσμιος οργανισμός για την Αξιολόγηση Συμμόρφωσης των Φορέων Διαπίστευσης, καθώς και άλλων Φορέων που ενδιαφέρονται για αξιολόγηση συμμόρφωσης στα πεδία των συστημάτων διαχείρισης, προϊόντων, υπηρεσιών και άλλων παρεμφερών προγραμμάτων. Η κύρια λειτουργία του είναι να αναπτύξει ένα παγκόσμιο (διεθνές) πρόγραμμα αξιολόγησης συμμόρφωσης, το οποίο να μειώνει τους κινδύνους για τις επιχειρήσεις και τους πελάτες τους διασφαλίζοντάς τους με διαπιστευμένα πιστοποιητικά. Η Διαπίστευση διασφαλίζει την ικανότητα των χρηστών (επιχειρήσεων) και την αμεροληψία του διαπιστευμένου φορέα / οργανισμού. Τα μέλη της IAF διαπιστεύουν φορείς πιστοποίησης και ελέγχου που εκδίδουν πιστοποιητικά επιβεβαιώνοντας ότι η διοίκηση, τα προϊόντα και το προσωπικό ενός οργανισμού συμμορφώνονται με ένα συγκεκριμένο (προδιαγεγραμμένο) πρότυπο (αξιολόγηση συμμόρφωσης).

Πίνακας 8: Στοιχεία Φορέων Διαπίστευσης.

α/α	Λογότυπο	Επωνυμία	Χώρα	Ιστοσελίδα	Επικοινωνία
1		ΕΣΥΔ Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης	Ελλάδα	http://www.esyd.gr	esyd@esyd.gr chairman@esyd.gr
2		UKAS United Kingdom Accreditation Service	Ηνωμένο Βασίλειο	http://www.ukas.com	info@ukas.com lorraine.turner@ukas.com

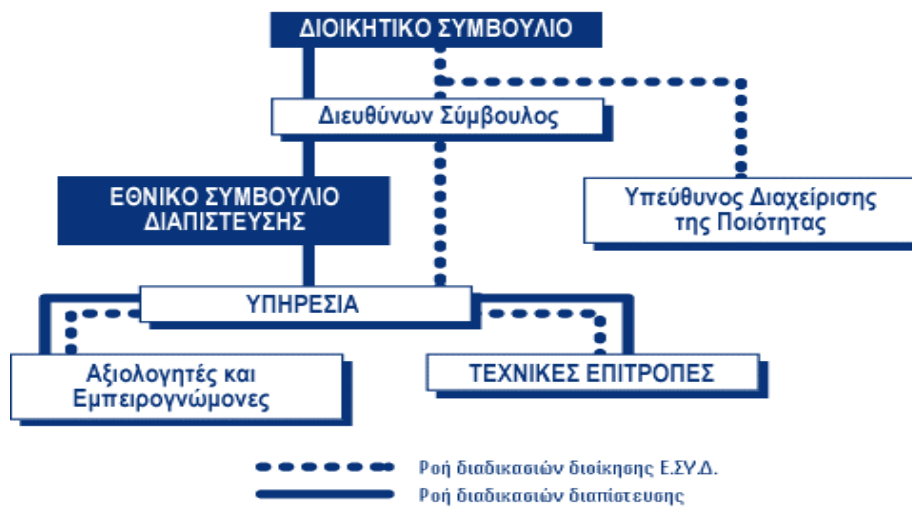
3		DAKKS Deutsche Akkreditierungs- stelle	Γερμανία	http://www.dakks.de	zkk@dakks.de office@dakks.de
4		SECO/ SAS Swiss Accreditation Service	Ελβετία	http://www.seco.admin.ch	
5		SWEDAC Swedish Board for Accreditation and Conformity Assessment	Σουηδία	http://www.swedac.se	registrator@swedac.se hanseric.holmqvist@swedac.se
6		JAS-ANZ Joint Accreditation System of Australia and New Zealand	Αυστραλία & Νέα Ζηλανδία	http://www.jas-anz.org	contact@jas-anz.org Steve.Keeling@jas-anz.org
7		RvA Dutch Accreditation Council	Ολλανδία	http://www.rva.nl	postmaster@rva.nl Jan.vander.Poel@rva.nl
8		DANAK The Danish Accreditation and Metrology Fund	Δανία	http://www.danak.org	danak@danak.dk va@danak.dk
9		ACCREDIA Italy's National Accreditation Body	Ιταλία	http://www.accredia.it	info@accredia.it
10		SCC Standards Council of Canada	Καναδάς	http://www.scc.ca	info@scc.ca scross@scc.ca

Ο Εθνικός Οργανισμός Διαπίστευσης

Στην Ελλάδα Φορέας (Οργανισμός) Διαπίστευσης είναι το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης Α.Ε. (Ε.ΣΥ.Δ.), που αποτελεί, με βάση την ορολογία του ISO 17000, αρχή αναγνώρισης (designating authority), δηλαδή είναι φορέας που έχει ιδρυθεί ή υποστηρίζεται από το κράτος, ώστε να αναγνωρίζει, μεταξύ άλλων, φορείς αξιολόγησης συμμόρφωσης (πιστοποίησης) και κατέχει το δικαίωμα να άρει προσωρινά, να κωλύει ή και να παύει οριστικά την οποιαδήποτε αναγνώριση παρέχει.

Το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης Α.Ε., ιδρύθηκε με τον Ν. 3066/2002 και αποτελεί μετεξέλιξη του Εθνικού Συμβουλίου Διαπίστευσης, που λειτουργούσε στο Υπουργείο Ανάπτυξης από το 1994, με τον ίδιο διακριτικό τίτλο (Ε.ΣΥ.Δ.). Η διάρκεια της Εταιρίας έχει ορισθεί στα πενήντα (50) έτη.

Στο Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης συμμετέχουν, ισόρροπα, εκπρόσωποι Υπουργείων (Περιφερειακή Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, Περιβάλλοντος Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Υποδομών Μεταφορών & Δικτύων, Υγείας και Πρόνοιας, Εθνικής Άμυνας) και Επιστημονικών, Επαγγελματικών και Κοινωνικών Φορέων (ΤΕΕ, ΣΕΒ, ΕΛΟΤ, Ένωση Εργαστηρίων, Φορέων Πιστοποίησης και Καταναλωτών), καθώς επίσης και ένας καθηγητής ΑΕΙ ως Πρόεδρος του Συμβουλίου. Με τη σύνθεση αυτή εξασφαλίζεται η λειτουργία του Συμβουλίου με ανεξαρτησία και αμεροληψία.

Σχήμα 2: Οργανόγραμμα και ροή διαδικασιών του Ε.ΣΥ.Δ.

Σκοπός του Ε.ΣΥ.Δ. είναι η υλοποίηση, η εφαρμογή και η διαχείριση του Εθνικού Συστήματος Διαπίστευσης. Το Ε.ΣΥ.Δ. αποτελεί τον επίσημο τεχνικό σύμβουλο της πολιτείας σε θέματα διαπίστευσης και εκπροσωπεί τη χώρα σε διεθνείς Οργανισμούς αρμόδιους για τα θέματα αυτά.

Ο Φορέας Διαπίστευσης, ως αρχή, δε λειτουργεί ανεξέλεγκτα, αλλά οφείλει να πληροί συγκεκριμένες απαιτήσεις και να ακολουθεί συγκεκριμένες πρακτικές, σύμφωνες με διεθνή πρότυπα ή οδηγίες και να λαμβάνει υπόψη του τα διαθέσιμα διεθνή καθοδηγητικά έγγραφα για τη λειτουργία του.

Οι αρμόδιοι φορείς για την πιστοποίηση Προϊόντων, Συστημάτων και Προσωπικού, οφείλουν πρωτίστως να είναι διαπιστευμένοι.

Στην περίπτωση της διενέργειας διαπιστεύσεων σε φορείς πιστοποίησης ως αντιπροσωπευτικό και πλέον πρόσφατο αναγνωρισμένο έγγραφο, αναφέρεται το πρότυπο EN ISO/ IEC 17011:2004 με τίτλο «Αξιολόγηση Συμμόρφωσης –Γενικές

απαιτήσεις για τους φορείς διαπίστευσης οι οποίοι διαπιστεύουν φορείς αξιολόγησης της συμμόρφωσης» (ή Conformity assessment – General requirements for accreditation bodies accrediting conformity assessment bodies). Κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τον τρόπο διενέργειας της διαδικασίας διαπίστευσης παρέχουν διεθνείς οργανισμοί, όπως είναι το I.A.F. (International Accreditation Forum) και το E.A. (European network for Accreditation).

Ο Ρόλος της Διαπίστευσης

Για να εξασφαλισθεί εμπιστοσύνη μεταξύ των Φορέων / Οργανισμών σχετικά με τα πιστοποιητικά που εκδίδουν σε επιχειρήσεις οποιουδήποτε Κλάδου Οικονομικής Δραστηριότητας, αυτά τα πιστοποιητικά θα πρέπει να χορηγούνται από Φορείς / Οργανισμούς, οι οποίοι επιδεικνύουν μια ισοδύναμη τεχνική επάρκεια. Η επάρκεια αυτή αποδεικνύεται μέσω της διαπίστευσης. Οι ανωτέρω Φορείς / Οργανισμοί πιστοποίησης και ελέγχου προκειμένου να διαπιστευτούν οφείλουν να συμμορφώνονται και να καθορίζουν τη λειτουργία τους, σύμφωνα με συγκεκριμένα κατά περίπτωση πρότυπα.

Οι Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί Διαπίστευσης έχουν ιδρύσει την Ευρωπαϊκή Συνεργασία για τη Διαπίστευση (EA), ο κύριος στόχος της οποίας είναι η επίδειξη της ισοδύναμης λειτουργίας των μελών της. Τα μέλη της EA είναι εθνικά αναγνωρισμένοι Οργανισμοί Διαπίστευσης των κρατών - μελών και των υποψηφίων μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα μέλη του EA απαιτείται να λειτουργούν σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια, όπως περιγράφονται στη σειρά προτύπων EN 45000 / EN 17000 και στις σχετικές Οδηγίες ISO/IEC. Για τον ίδιο λόγο, οι Οργανισμοί Διαπίστευσης συμμετέχουν σε μια Πολυμερή Συμφωνία (Multi-Lateral Agreement, MLA), ακολουθώντας ισότιμες αξιολογήσεις μεταξύ των μελών του EA. Το Ε.ΣΥ.Δ. είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της EA.

Στο πλαίσιο της «Ευρωπαϊκής Συνεργασίας για τη Διαπίστευση - ΕΑ» λειτουργούν 5 θεματικές επιτροπές, οι οποίες συνεδριάζουν δύο φορές το χρόνο (συνήθως Μάρτιο και Σεπτέμβριο) και προετοιμάζουν τα αντίστοιχα θέματα για παρουσίαση στις Γενικές Συνελεύσεις του ΕΑ, που ακολουθούν τον Ιούνιο και Νοέμβριο.

Απαιτήσεις για τη Διαπίστευση

Η διαπίστευση είναι εν γένει προαιρετική – εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το ισχύον νομικό πλαίσιο που υπάγεται ο Φορέας / Οργανισμός (υποχρεωτικός τομέας) - και η διαδικασία ενεργοποιείται με την υποβολή σχετικής Αίτησης από τον ενδιαφερόμενο Φορέα / Οργανισμό πιστοποίησης και ελέγχου. Στη φάση αυτή αξιολογούνται:

- Η τεχνική επάρκεια του Αιτούντος (απαιτείται η ύπαρξη και η λειτουργία ενός τεκμηριωμένου Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας), που θα καλύπτει οργανωτικά και τεχνικά το θέμα (π.χ. διακρίβωση οργάνων μέτρησης και δοκιμών).
- Ο βαθμός ανεξαρτησίας και αμεροληψίας του Αιτούντος (κατά περίπτωση), έναντι των αντικειμένων των οποίων αξιολογεί τη συμμόρφωση.

Στην ανωτέρω αξιολόγηση συμπεριλαμβάνεται και επί τόπου αξιολόγηση του Αιτούντος από ομάδα που περιλαμβάνει εγκεκριμένους Αξιολογητές και ενδεχομένως Εμπειρογνώμονες, οι οποίοι διαθέτουν γνώση του αντίστοιχου τεχνικού αντικειμένου και των εφαρμοζόμενων προτύπων και διαδικασιών σε βάθος. Οι Αξιολογητές του Φορέα Διαπίστευσης επιλέγονται κι εκπαιδεύονται σύμφωνα με αυστηρά καθορισμένα κριτήρια και διαδικασίες και υπακούουν σε κανόνες σχετικά με την ανεξαρτησία, την ακεραιότητα και την εχεμύθεια, που πρέπει να διαθέτουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η χορήγηση, διατήρηση, επέκταση και ανανέωση της διαπίστευσης παρέχεται σε Φορείς / Οργανισμούς, οι οποίοι αποδεικνύουν τη συμμόρφωσή τους με τους ισχύοντες κανονισμούς, με τα κριτήρια Διαπίστευσης και με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες του Φορέα Διαπίστευσης.

Οι διαπιστευμένοι Φορείς / Οργανισμοί πιστοποίησης και ελέγχου δικαιούνται να χρησιμοποιήσουν το λογότυπο του αντίστοιχου Φορέα μέσω του οποίου διαπιστεύτηκαν για το πεδίο των δραστηριοτήτων τους. Η χρήση του λογοτύπου μπορεί να γίνει στα πιστοποιητικά και στις αναφορές / εκθέσεις που εκδίδουν, ως απόδειξη της διαπίστευσής τους στη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Οι προϋποθέσεις και οι λεπτομέρειες χρήσης του λογότυπου προσδιορίζονται στους κανονισμούς διαπίστευσης του εκάστοτε Φορέα Διαπίστευσης ή / και αναγράφονται στο σχετικό συμφωνητικό που υπογράφεται μεταξύ των δύο συμβαλλομένων μερών.

Μέσω του Ε.ΣΥ.Δ. στην Ελλάδα, η διαπίστευση χορηγείται σε: i) εργαστήρια ελέγχου, δοκιμών και διακρίβωσης, ii) φορείς πιστοποίησης κι ελέγχου και iii) περιβαλλοντικούς επαληθευτές, οι οποίοι:

- Συμμορφώνονται με τα αντίστοιχα κριτήρια διαπίστευσης, όπως αυτά εξειδικεύονται με τις κατά περίπτωση εφαρμόσιμες Κατευθυντήριες Οδηγίες,
- Συμμορφώνονται με τους Κανονισμούς Διαπίστευσης, οι οποίοι καθορίζουν τις πέραν από την τεχνική ικανότητα υποχρεώσεις των διαπιστευμένων,
- Υφίστανται αξιολόγηση, σύμφωνα με τις διαδικασίες του Φορέα Διαπίστευσης,

Καταβάλλουν τα τέλη διαπίστευσης, όπως αυτά προσδιορίζονται από το Φορέα.

Τα βήματα που ακολουθούνται για τη χορήγηση της διαπίστευσης αφορούν:

- Πληροφόρηση του Αιτούντος (σχετικά με τα κριτήρια, τους κανονισμούς, τα τέλη και τη διαδικασία διαπίστευσης).
- Αίτηση του Αιτούντος (συνοδεύεται από το Εγχειρίδιο Ποιότητας και τις σχετικές Διαδικασίες με παράλληλη καταβολή των σχετικών τελών).
- Εξέταση της Αίτησης και ορισμός Ομάδας Αξιολόγησης (γίνεται έλεγχος πληρότητας των υποβληθέντων στοιχείων και εξέταση της δυνατότητας για άμεση ανταπόκριση). Σε περίπτωση θετικής γνωμάτευσης γίνεται ορισμός και αποδοχή – ή όχι - της Ομάδας Αξιολόγησης από τον Αιτούντα.
- Προαξιολόγηση στις εγκαταστάσεις του Αιτούντος (εντοπίζονται πιθανές σημαντικές ελλείψεις και συμπληρώνονται από τον Αιτούντα). Οριστικοποιείται η Ομάδα Αξιολόγησης και ο προϋπολογισμός των τελών διαπίστευσης.
- Κυρίως Αξιολόγηση στις εγκαταστάσεις του Αιτούντος (προκαταβάλλεται μέρος των τελών διαπίστευσης και γίνεται εντοπισμός των μη συμμορφώσεων, προτάσεις διόρθωσης και βελτίωσης και υλοποίηση των σχετικών ενεργειών από τον Αιτούντα).
- Παρακολούθηση επιθεωρήσεων των Φορέων Πιστοποίησης κι Ελέγχου και των Επαληθευτών.
- Εισήγηση του Επικεφαλής Αξιολογητή της Ομάδας Αξιολόγησης προς την αντίστοιχη Τεχνική Επιτροπή για τη χορήγηση διαπίστευσης, η οποία στη συνέχεια εισηγείται προς το Ε.ΣΥ.Δ.
- Έγκριση της εισήγησης από το Ε.ΣΥ.Δ. (επικυρώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ε.ΣΥ.Δ.).
- Χορήγηση Πιστοποιητικού Διαπίστευσης (ανάλογα με το πεδίο δραστηριοτήτων του Αιτούντος), με την εξόφληση των τελών διαπίστευσης.

- Επιτήρηση της διαπίστευσης (διενεργείται ετήσια επαναξιολόγηση για τη συνέχιση της ισχύος του Πιστοποιητικού Διαπίστευσης). Καταβολή τελών επιτήρησης.
- Επαναξιολόγηση (κάθε τέσσερα χρόνια). Ακολουθούνται όλα τα ανωτέρω βήματα εκ νέου.

Το Πιστοποιητικό Διαπίστευσης (Accreditation Certificate) που χορηγείται στο διαπιστευμένο Φορέα/ Οργανισμό φέρει τα εξής στοιχεία:

- Επωνυμία και λογότυπο του Φορέα Διαπίστευσης
- Επωνυμία και διεύθυνση του διαπιστευμένου Φορέα/ Οργανισμού
- Πεδίο εφαρμογής της διαπίστευσης (scope). Δηλαδή για ποιόν τομέα (ή για ποιούς τομείς σύμφωνα με τους κωδικούς ΕΑ/ΝΑCΕ ή ΣΤΑΚΟΔ) δραστηριότητας έχει διαπιστευτεί ο Φορέας/ Οργανισμός (αφορά Παράρτημα ή Παραρτήματα που συνοδεύουν το Πιστοποιητικό).
- Το πρότυπο για το οποίο διαπιστεύτηκε ο Φορέας/ Οργανισμός (π.χ. ISO 17025:2005)
- Την ημερομηνία λήξης του Πιστοποιητικού Διαπίστευσης (τέσσερα έτη από τη χορήγησή του)
- Τον αριθμό καταχώρησης του Πιστοποιητικού (certificate registration number).

Παρατήρηση: Αν ο Φορέας/ Οργανισμός έχει δύο ή περισσότερους τομείς δραστηριοτήτων, τότε μπορεί να γίνει διαπίστευση, είτε για το σύνολο των δραστηριοτήτων της, είτε για ένα υποσύνολο των τομέων δραστηριότητας. Το Πιστοποιητικό που θα εκδοθεί στο τέλος, θα αναφέρει σαφώς για ποιόν τομέα δραστηριότητας έχει διαπιστευτεί ο Φορέας/ Οργανισμός.

Το Ε.ΣΥ.Δ. μπορεί να αναστείλει η να ανακαλέσει τη διαπίστευση, να μειώσει το πεδίο εφαρμογής μίας διαπίστευσης, να επιβάλει αναστολή στις επεκτάσεις του πεδίου εφαρμογής ή να απαιτήσει επαναξιολόγηση, όταν:

- υπάρχει οποιαδήποτε αλλαγή σε κάποια πτυχή της υπόστασης ή της λειτουργίας του διαπιστευμένου Φορέα/ Οργανισμού, η οποία επηρεάζει τη συμμόρφωσή του με τους ισχύοντες κανονισμούς διαπίστευσης και τα συναφή κριτήρια ή που επηρεάζει την ικανότητα ή το πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων του διαπιστευμένου Φορέα/ Οργανισμού,
- ο διαπιστευμένος Φορέας/ Οργανισμός δε συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις των ισχυόντων κανονισμών ή/ και των συναφών κριτηρίων που προδιαγράφονται από το Ε.ΣΥ.Δ.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του διαπιστευμένου Φορέα/ Οργανισμού με την ισχύουσα νομοθεσία, το Ε.ΣΥ.Δ. ανακαλεί τη διαπίστευση.

Οι πληροφορίες που παρέχονται στο Ε.ΣΥ.Δ. και στους εκπροσώπους του κατά τη χορήγηση, διατήρηση κι ανανέωση της διαπίστευσης τηρούνται εμπιστευτικές μεταξύ του διαπιστευμένου Φορέα/ Οργανισμού και του Ε.ΣΥ.Δ. (εκτός αν άλλως απαιτηθεί νομικά).

Στα πλαίσια των υποχρεώσεων ασφαλιστικής κάλυψης των ευθυνών των διαπιστευμένων από το Ε.ΣΥ.Δ. Φορέων / Οργανισμών, το Ε.ΣΥ.Δ. απαιτεί την ασφάλισή τους:

- έναντι αγωγής του πιστοποιηθέντος/ ελεγχθέντος για ζημία του από αμέλεια του εν λόγω Φορέα/ Οργανισμού κατά την πιστοποίηση/ έλεγχο του (ανά πρότυπο διαπίστευσης), έναντι αγωγής καταναλωτή για ζημία του από αμέλεια

του εν λόγω Φορέα/ Οργανισμού κατά την πιστοποίηση/ έλεγχο των πελατών του (ανά γεγονός και σωρευτικά).

Κριτήρια και Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διαπίστευση από το Ε.ΣΥ.Δ.

Τα αντίστοιχα Κριτήρια και οι Κατευθυντήριες Οδηγίες υποχρεωτικής εφαρμογής για τους Φορείς Πιστοποίησης / Ελέγχου καταγράφονται στον Πίνακα 7.

Οι Φορείς Πιστοποίησης / Ελέγχου οφείλουν να γνωστοποιούν ετησίως στο Ε.ΣΥ.Δ. τον κατάλογο των επιχειρήσεων που έχουν πιστοποιήσει / ελέγξει.

Πίνακας 9: Κριτήρια και οι Κατευθυντήριες Οδηγίες υποχρεωτικής εφαρμογής

α/α	Είδος Φορέα	Κριτήριο	Κατευθυντήριες Οδηγίες ΕΑ
1	Φορείς Ελέγχου	ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17020:2004 ΕΣΥΔ ΚΑΔ	List of EA Publications, EA 01/01 (rev. 3, December 2007) www.european-accreditation.org
2	Φορείς Πιστοποίησης Προϊόντων	ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17021:2006 ΕΣΥΔ ΚΑΔ	
3	Φορείς Πιστοποίησης Συστημάτων Διαχείρισης	ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17021: 2006 ΕΣΥΔ ΚΑΔ ISO 27006:2007 (ISMS) ISO/TS 22003:2007 (ΣΔΑΤ) ΕΛΟΤ ΤΠ 1432:2008 (επιβεβαίωση φορέων διαχειριστικής επάρκειας)	

4	Φορείς Πιστοποίησης Προσώπων	ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17024 2003 ΕΣΥΔ ΚΑΔ	
5	Φορείς Πιστοποίησης Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17021: 2006 ΕΣΥΔ ΚΑΔ	
6	Περιβαλλοντικοί Επαληθευτές	ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17021: 2006 ΕΣΥΔ ΚΑΔ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1221/2009 (EMAS III)	

Διαπιστευμένοι Φορείς / Οργανισμοί στην Ελλάδα

Υπεύθυνη ενημέρωση για τους διαπιστευμένους από το Ε.ΣΥ.Δ., Φορείς / Οργανισμούς παρέχεται στη σχετική ιστοσελίδα (<http://www.esyd.gr/pinakes.php>).

5. Τα Τέλη Διαπίστευσης

Τα τέλη διαπίστευσης καταβάλλονται στο Ε.ΣΥ.Δ. με αναγραφή της επωνυμίας του φορέα / καταθέτη και της αιτιολόγησης πληρωμής π.χ. «για τέλη αίτησης διαπίστευσης από Ε.ΣΥ.Δ.». Το δικαιολογητικό της καταβολής επισυνάπτεται στην αίτηση. Οι φορείς του Δημοσίου θα παρακρατούν το νόμιμο ποσοστό, το οποίο θα δικαιολογείται με προσκόμιση στο Ε.ΣΥ.Δ., σχετικού εγγράφου από την Οικονομική τους Υπηρεσία. Στα τέλη θα προστίθεται ΦΠΑ 23%.

Τέλος αίτησης, καταβάλλεται κατά την υποβολή της σχετικής αίτησης. Για αρχική διαπίστευση, το τέλος αίτησης ανέρχεται σε εξακόσια (600) €. Για επέκταση υφιστάμενης διαπίστευσης σε διαφορετικούς κλάδους δραστηριοτήτων ή σε διαφορετικά προϊόντα, το τέλος αίτησης ανέρχεται σε εκατό σαράντα (140)€ .

Τέλη αξιολόγησης, καταβάλλονται για τη διενέργεια αξιολόγησης στις εγκαταστάσεις του φορέα ή/και στις εγκαταστάσεις πελατών του, προκειμένου να χορηγηθεί αρχική διαπίστευση ή επέκταση υφιστάμενης διαπίστευσης ή προκειμένου να διενεργηθεί περιοδική επιτήρηση ή επανααξιολόγηση για τη διαπίστωση της συνεχιζόμενης ικανότητας του διαπιστευμένου. Τα τέλη αξιολόγησης είναι ανάλογα με την αντίστοιχη απασχόληση του Συστήματος Διαπίστευσης. Ως βάση για τον υπολογισμό τους λαμβάνεται ο αριθμός των ημερών φυσικής παρουσίας των επικεφαλής αξιολογητών, αξιολογητών ή εμπειρογνομόνων στους χώρους δραστηριοτήτων του φορέα, ως ακολούθως:

- οκτακόσια ογδόντα (880) €, ανά ημέρα παρουσίας επικεφαλής αξιολογητή
- επτακόσια τριάντα πέντε (735) € ανά ημέρα παρουσίας αξιολογητή ή εμπειρογνώμονα.

Τα τέλη αξιολόγησης σε περίπτωση που θα απαιτηθεί η απασχόληση αλλοδαπών αξιολογητών ή εμπειρογνομόνων θα καθορίζονται κατά περίπτωση.

Τα τέλη αξιολόγησης καταβάλλονται σε δύο δόσεις:

Το ύψος της πρώτης δόσης ανέρχεται στο εβδομήντα τοις εκατό (70%) της προϋπολογιζόμενης δαπάνης για τη διενέργεια της αξιολόγησης και καταβάλλεται πριν από την έναρξη της κυρίως αξιολόγησης.

Με τη δεύτερη δόση εξοφλείται το σύνολο των τελών αξιολόγησης, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης του φορέα.

Τέλη διατήρησης, καταβάλλονται μετά τη συμπλήρωση ενός έτους από τη χορήγηση της διαπίστευσης, προκειμένου να διατηρηθεί η χορηγηθείσα διαπίστευση και υπολογίζονται ετησίως, ανάλογα με το προσωπικό το οποίο

συμμετέχει στις διαπιστευμένες δραστηριότητες, και μέχρι ανωτάτου ορίου εκ
επτακόσια τριάντα πέντε (735) € από τη σχέση:

$$T.Δ.= (140 + 30 \times n) \text{ ΕΥΡΩ} , \text{ όπου}$$

T.Δ. είναι τα τέλη διατήρησης και

n είναι το πλήθος του προσωπικού, το οποίο συμμετέχει στις διαπιστευμένες
δραστηριότητες του φορέα

Δαπάνες για τη μετακίνηση, τη διαμονή και τη διατροφή των επικεφαλής
αξιολογητών ή εμπειρογνομόνων, όπως αυτές καθορίζονται από τις εκάστοτε
ισχύουσες διατάξεις. Οι δαπάνες αυτές καταβάλλονται στο σύνολό τους πριν από
τη διενέργεια της κυρίως αξιολόγησης σύμφωνα με την προεκτιμώμενη
απασχόληση, το τυχόν δε υπόλοιπο εξοφλείται με τη δεύτερη δόση των τελών
αξιολόγησης.

Πηγές Περαιτέρω ενημέρωσης

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένες ηλεκτρονικές διευθύνσεις οι οποίες μπορούν
να βοηθήσουν στην αναζήτηση στοιχείων και πληροφοριών σε σχέση με τη
διαπίστευση.

Υπουργείο Ανάπτυξης – <http://www.ypan.gr>

ΕΣΥΔ – Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης – <http://www.esyd.gr>

ΕΛΟΤ – Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης – <http://www.elot.gr>

EA - <http://www.european-accreditation.org>

EIM - <http://www.eim.gr>

ΕΛΟΤ - <http://www.elot.gr/bodies.htm>

ΕΣΥΔ - <http://www.esyd.gr/>

IAF - <http://www.iaf.nu/>

ILAC - <http://www.ilac.org/>

ISO - International Organization for Standardization – <http://www.iso.org>
[http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC WORK/scient_typopoiisi//organismoi](http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/scient_typopoiisi//organismoi)

Με στόχο την πληρέστερη ενημέρωση και τη γενική πληροφόρηση στα θέματα διαπίστευσης, παρατίθεται στη συνέχεια κατάλογος προτύπων που καθορίζουν συνολικά τις διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης.

- ISO/IEC Guide 60:2004 - Conformity assessment -- Code of good practice
- ISO/IEC Guide 68:2002 - Arrangements for the recognition and acceptance of conformity assessment results
- ISO/IEC Guide 23:1982 - Methods of indicating conformity with standards for third-party certification systems
- ISO/IEC Guide 7:1994 - Guidelines for drafting of standards suitable for use for conformity assessment
- [ISO 15189:2007](#) - Medical laboratories -- Particular requirements for quality and competence
- ISO/IEC 17000:2004 - Conformity assessment -- Vocabulary and general principles
- ISO/PAS 17001:2005 - Conformity assessment - Impartiality - Principles and requirements

- ISO/PAS 17002:2004 - Conformity assessment - Confidentiality - Principles and requirements
- ISO/PAS 17003:2004 - Conformity assessment - Complaints and appeals - Principles and requirements
- ISO/PAS 17004:2005 - Conformity assessment - Disclosure of information - Principles and requirements
- ISO/IEC 17011:2004 - Conformity assessment – General requirements for accreditation bodies accrediting conformity assessment bodies
- ISO/IEC 17020:1998 - General criteria for the operation of various types of bodies performing inspection
- ISO/IEC 17021:2006 - Conformity assessment - Requirements for bodies providing audit and certification of management systems
- ISO/IEC 17024:2003 - Conformity assessment - General requirements for bodies operating certification of persons
- ISO/IEC 17030:2003 - Conformity assessment - General requirements for third-party marks of conformity
- ISO/IEC 17040:2005 - Conformity assessment - General requirements for peer assessment of conformity assessment bodies and accreditation bodies
- EN 45011:1997 - General criteria for certification bodies operating product certification
- ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17021:2006 - Αξιολόγηση της συμμόρφωσης - Απαιτήσεις για φορείς επιθεώρησης και πιστοποίησης συστημάτων διαχείρισης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Vokou D., Katradi K., Kokkini S., (1993). Ethnobotanical survey of Zagori (Epirus, Greece), a renowned center of folk medicine in the past, *Journal of Ethnopharmacology*, 29, 187-197
- Hanlidou E., Kokkalou E., Kokkini S., (1999). Distribution of taxa with alkaloids and/or related compounds in Vikos-Aoos National Park (NW Greece), *Nordic Journal of Botany*, 19: 27-40
- Hanlidou E., Kokkini S., (1997). On the flora of the Vikos – Aoos National Park (NW Greece), *Willdenowia*, 27: 81-100
- Hanlidou E., Karousou R., Kleftoyanni V., Kokkini S., (2004). The herbal market of Thessaloniki (N Greece) and its relation to the ethnobotanical tradition, *Journal of Ethnopharmacology*, 91: 281-299
- Τοπικά Προϊόντα Νομού Ιωαννίνων, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, Αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Ε.
- Μελέτη καταγραφής των Τοπικών και Παραδοσιακών Προϊόντων του Νομού Ιωαννίνων, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, Αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Ε.
- Μελέτη Προδιαγραφών Πιστοποίησης Τοπικών Προϊόντων Νομού Ιωαννίνων, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, Αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Ε.
- <http://ec.europa.eu/>
- <http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm>
- <http://www.minagric.gr/greek/3.6.B.html>
- <http://www.ypan.gr>
- <http://www.esyd.gr>
- <http://www.elot.gr>
- <http://www.european-accreditation.org>
- <http://www.eim.gr>
- <http://www.elot.gr/bodies.htm>
- <http://www.esyd.gr/>
- <http://www.iaf.nu/>

- <http://www.ilac.org/>
- <http://www.iso.org>
- http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/scient_typopoiisi/organismoi
- <http://www.minenv.gr/emas/>
- <http://www.ypeka.gr/>
- www.pindosnationalpark.gr
- <http://www.ntua.gr>
- <http://rizarios.gr/>
- <http://www.a-cert.org>
- <http://www.gmcert.gr/>
- <http://www.irisbio.gr>
- <http://www.lacon-institut.com>
- <http://www.tuvhellas.gr/>
- <http://www.tuvgreece.gr>
- <http://www.tuvaustriahellas.gr>
- <http://www.bio-hellas.gr>
- <http://www.bio-geolab.gr/>
- <http://www.dionet.gr>
- <http://www.qways.gr>
- <http://www.greencontrol.gr/>
- <http://www.isoqar.gr>
- <http://www.elot.gr>
- <http://www.k2cert.eu/>
- <http://www.bqc.gr>
- <http://www.dqshellas.gr>
- <http://www.gr.sgs.com/gr>
- <http://www.letrina.gr>
- <http://www.smrcert.com>

- <http://www.bvqi.gr>
- <http://www.greece.lrq.com>
- <http://www.ekevyl.gr>
- <http://www.eqa.gr/>
- <http://www.eurocert.gr/>
- <http://www.agrocert.gr>
- <http://www.novacert.com>
- <http://www.cycert.org.cy/>
- <http://www.qmscert.gr>
- <http://www.iqs.com.gr>
- <http://www.qcert.gr/>
- <http://www.fsc.org>